De droeve, ende blyde wereldt

Behelsende vele treurighe gheschiedenissen, belacchelycke kluchten, heerlycke leeringen, ende andere ongemeene aerdigheden

Joan de Grieck

bron
Joan de Grieck, *De droeve, ende blyde wereldt*. Joan de Grieck, Brussel 1761

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/grie002droe01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

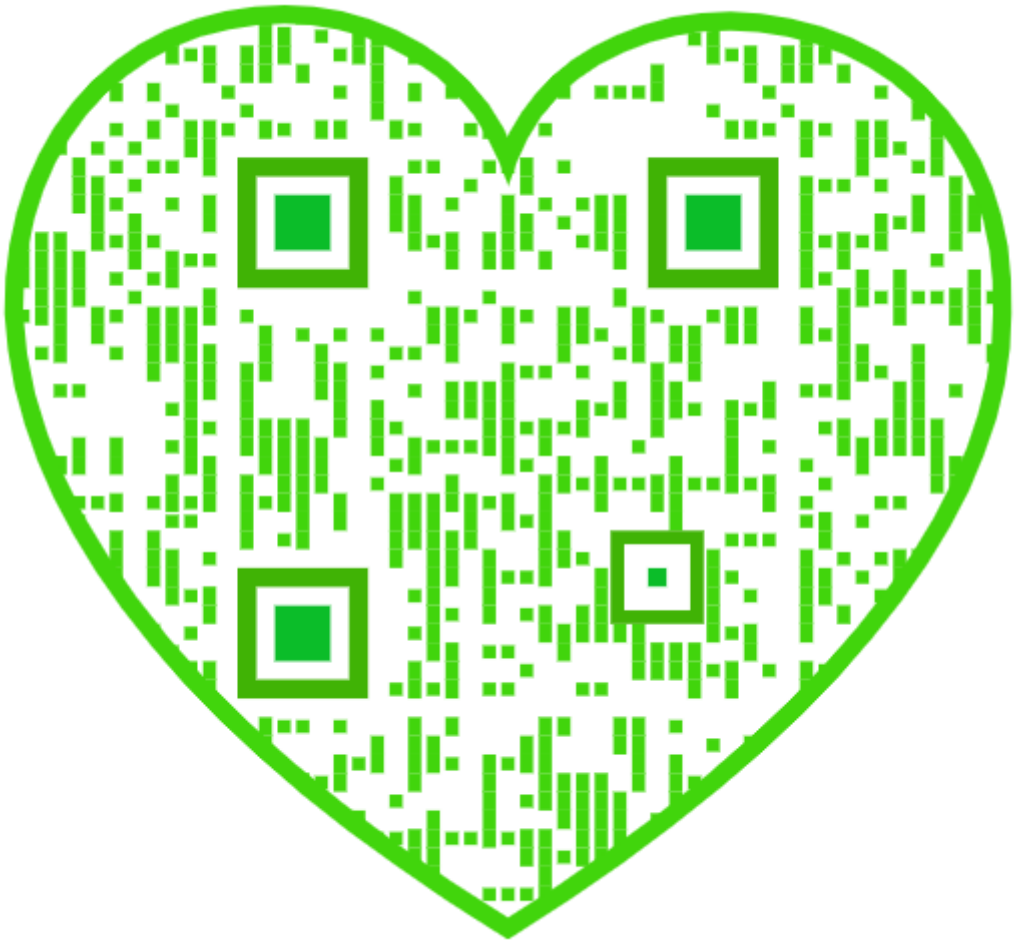

Den drucker *tot den leser*.

ALsoo ick bevondt (insiende den loop des Werelts) het leven der Menschen niet anders te wesen dan een ghedurighe droefheydt gemenght met wynighe vreught: docht my niet ongheraetsaem dit myn Boecxken, ghetrocken uyt verscheyde gheloofweerdighe Schryvers: uyt-beeldende vele treurighe, ende niet min vermakelycke Historien, als andere onghemeene Aerdigheden, den naem te geven van de *Droeve ende Blyde Werelt*: vertrouwende dat niemant over des selfs ongebondenheyt sal hebben te klaegen; maer dat elck insiende de ge-

vaerlycke Klippen der ondeught, sijn leven deughdelyck ende gherust sal aenstellen; want de menschelycken herten ontroeren haer veel meer door de Exempelen der overledenen, dan door de woorden der levendighen.

Doch om den Leser niet heel swaermoedigh te maecken, heb ick dese Droevighe Voorvallen ten deele gemenght met eenighe Aerdighe Treckjens, Ghenoeghlycke Geschiedenissen, ende Heerlycke Leeringhen; die ick vertrouw niet min stichtigh als vermaecklyck een ieder sullen in d'oor klincken, oock andere als sijnde van gheringhe pryes tot koopen sal aenlocken: in plaetse van soo vuyle ende onbeschamde bordeel brocken, als men heden daeghs uyt gheeft onder den naem van den Heyligen *Martinus*, en *Nicolaes* Bisschop: daer nochtans dese Godt salighe mannen in alle eerbaerheydt ende deught boven andere hebben uyt ghesteken, jae al s'werelts

eydelheydt ter liefde van Godt ten hooghsten hebben veracht.

Dus dat ick om soodanighe feylen te verbeteren niet ongeraeden vondt, soo tot vermaeck des Lesers, als om dierghelycke lasteringhen te dempen, een beter Boeckjen als dit, sijnde van alle vuyligheydt gesift, voor den dagh te brenghen.

Evenwel vrees ick noch dat dit werck van andere ontleent, ende van my om beters wil uyt-ghegheven, in de weeghschael sal komen van eenige doorslepe Oordeelders, die ondertusschen als sijnde van andere ghesintheydt met viese Grimatsen het selven sullen begronsen: ick laet die slach van menschen vaeren, wat my belanght ick vonnis heel anders, naerdemael aen ieder genoegh bekent is dat men de natuer door soodanighe vuylicheydt niet en hoeft te verwecken tot quaet, als synde kranck ghenoegh van haer eyghen selven: daerom soo

wie de reden eenichsints plaets geeft, sal mynen aerbydt in desen ghedaen niet versmaden, maer in teghendeel sulckx met my toe-stemmen: doch sijnder eenighe (als men somtyts vint) die niet anders konnen ofte willen doen als berispen, die wensch ick van herten oprechte wetenschap:

Dewyl ick blyve

Gunstighe Leser

V. E. Dinstw. I. D. G.

De droeve ende blyde wereld. Eerste deel.

Van een vreeselyck monster dat ten tyden van den keyser Marcus Aurelius ghesien is gheweest in Sicilien.

IN't jaer van seven hondert ende twintigh der fundacien van Roome, ende het twee-en-veertichste jaer des ouderdoms van Marco Aurelio Keyser, twee jaren voor dat hy over 't keyser-rijck possessie nam, den twintighsten dagh des maents Sextilis (dat heden gheseyt wort Augustus) ontrent het nedergaen der

Sonnen, is in't Coninckryck van Trynacria (dat nu Sicilia ghenaemt wort) in een Stadt Gelina ende nu Palermo gheheeten, een haven der Zee, gheschiet een groot wonder, seer peryculeus voor de gene die't als doen sagen, ende niet min verschrickelyck voor die't nu hooren. Synde dan die van Palermo op eenen Feest-dagh met grooter vreughde vierende, overmits hun Zee-Roovers teghens een leger van de Numidianen ghestreden, thien Schepen ghenomen, ende twee-en-dertigh in den gront gheschoten hadden, want in dien tyden waren sy onderlinghe seer wreede Vyanden, ende bethoonden door de quade wercken die sy malkanderen deden, de vergramde herten die sy onder hun droeghen. Ende alsoo het ghewoonlyck was, dat de Zee-Roovers t'ghene sy ter Zee roofden ende verkreghen, terstont aen t'naeste Landt dat onderlinghe deylden. Uyt de Schepen nu

aen Landt ghecomen zynde, hebben met groote blyschap ghedeylt t'gene sy met peryculeusen arbeyt gewonnen hadden. Hier was een saecke weerdigh om te aen-mercken, want goede ende quade herten hadden ghenoegh te doen hun hier in te becommeren. De goede waren seer lustigh in hun Victorie, ende de ghierighe in hun schatten. Daeromme behooren de menschen alsoo te beminnen, gelyck oft sy wel haestigh weder souden haten, ende alsoo te haten, als oft sy terstont weder souden lief hebben. Soo geboden de Regeerders van der Stadt dat al de Schepen ende Ryckdommen gheheel ongepaert souden blyven onder de Zee-Roovers ende Oorloogh Schepen: Ende dat overmits het onder de Eylanden een maniere was, datmen al dat ghenomen goet, gheheel moeste bewaren ten eynde van dien Oorloghe, oft tot het wederkeeren van den ouden voor-gaende

peyse. 'tWelck in der waerheyt een behoorelijcke Wet was: want dickwils blyven sware questien tusschen herde vyande*n* onvergeleken, niet soo zeer door de voorgaende oude vyantschappen als om dat sy de tegenwoordighe schaden niet en moghen wederboeten. Als nu al 'tvolck om te gaen eten, in hun huysen vertrocken was, (by somerschen tyde) soo isser seer onversiens door 'tmiddel der Stadt een eysselijck Monster ghecomen, van dry cubitus hooghe, met een ooghe: het hooft gheheel bedeckt met hayr, behalven zijn panne boven was kael: ten hadden gheen Ooren, maer een kleyn gaetjen daer't zijn gehoor door soude mogen hebben, het hadde twee kromme hoornen ghelijck een Geyte, zijnen rechten arm was langher dan zijnen slincken, de handen waren als Peerdevoeten, 'tHooft stont op de borste sonder Hals, sijn Schouderen blinckten als peck, sijn borst was heel ruygh, het

was ghelyck een mensche van aensichte, behalven in't midden van zijn voor-hooft haddet een ooghe, in syn neuse een venster, het was bedeckt van syn gordele nederwaerts, het wiert op eenen waghen (men weet niet van wat hout) met vier Wielen van twee Leeuwen in't voorgareel, ende van twee Beeren in de volghende touwen voort getrocken. Alsoo sat dit Monster op den Waghen in eenen coperen Ketel met twee hant-haven tot syn middel toe, daer door en moghtment niet sien dan tot syn middel opwaerts: het reedt gins en weer, dweers door de Stadt van poorte tot poorte, vierighe voncken over al van hem schietende: Het bracht alsulcke verschrickinghe in de Stadt, dat veel bevruchte Vrouwen voor haren tydt qualijck baerden: veel teedere weeckhertighe Ionckvrouwen voor doot ter aerden vielen, ende dat mannen en vrouwen, groot en kleyn, altesamen liepen naer

de Kercke van Jupiter, Mars, ende Febus aldaer hun stemmen uytbersteden tot in de Hemelen. Tot deser tyt waren alle dese Zee-Roovers in't Paleys van den Regeerder, genaemt Solinus, (alwaer sy alle haren schat ende roof gheberght hadden) by malcanderen waerschappende. Als nu dit Monster aldus het meeste deel der Stadt met synen Waghen, Leeuwen ende Beeren door-ghereden hadde, soo is't ghekomen voor de ghesloten Poorten des Paleys daer de Governeur ende Zee-Roovers in waren, ende heeft den eenen Leeuwe sijn een oore af-ghescheurt, ende daer mede aen de poorten dese letteren geschreven. *R. A. S .P. I. P.* welcke letteren een proeve waren om dat die de hoogh-verstandighe bedieden souden, want het inhout van dien was meerder dan de letteren. Ten lesten heeft een Tooveresse (die door haer consten seer gheacht was) de rechte bediedenis

van desen letteren verklaert, seggende: *R. reddite, A. aliena, S. si vultis, P. propria*, *I. in pace, P. possidere*:: twelck soo veel te segghen is: Gheeft den vreemden weder dat hun toecomt, by aldien ghy het uwe in vreden wilt besitten. Inder waerheyt soo waren de Zee-Roovers van alsulcken vreeselijcken gebodt wel verschrickt, ende de Vrouwe van sulcke uyt-legginghe seer ghepresen. Dit nu ghedaen sijnde, soo is't Monster terstont teghens den nacht ghetrocken op een seer hooghe steenrootse, ghenaemt Iamicia, ende heeft aldaer gebleven den tyt van dry daghen, sijn ooghe ghestadigh ter stadtwaert hebbende: alwaer de Leeuwen byster geluyt, ende de Beeren met het Monster, vervaerlijck | eysselijck ghekrysch gaven. In al desen tyt en saghmen by de locht niet eenen Voghel, noch in de Velden eenighe Beesten, ende alle de menschen brachten hun Goden groote offerhanden

alsoo seere dat sy de aderen van hun handen ende voeten door-braken, stortende hun bloet, om hun Goden alsoo te moghen versoenen. Als nu dese dry daghen verleden waren, soo isser een sware duystere Wolcke verschenen, swaerlijcken donderende, ende eysselijcken blixemende, ende in der Stadt is alsoo grooten aertbevinge gheweest, dat daer veel Huysen ter neder ghevallen, ende niet min inwoonders ghestorven sijn: Ende dat noch meer is, soo isser seer haestigh een brandende strale ghecomen van der steenrootse daer't Monster op was, ende heeft het voorseyde Paleys, ende de Zee-Roovers met al hunnen schat ende goeden die aldaer ghebracht waren, ende noch daer en boven de steenen van den Paleyse te samen verbrant. Dese schade was soo seer groot, datter noch hier en boven meer dan twee duysent Huysen ter neder-vielen, ende wel thien-duysent menschen storven.

Den Keyser geboot datmen op die plaetse daer dit Monster op de steenrootse was, ter ghedenckenisse van dit wonderlijck werck, den Godt Iupiter eenen Tempel timmeren soude, welcken Tempele worde namaels van den Keyser Alexander (oorlogende teghens die van dit Coninckryck) tot een seer sterck Casteel ghemaeckt.

De koopman Melampus:

ALs hy over Veldt reysde: Soo quam hy by een schoon Huys, 'twelck rondtom met cierlijcke Lusthoven ende Prieelen beplant was. Ende als hy de Heer van't selve Huys voor de Poorte sagh staen, ende hem seer gheluckigh achtende; Soo sprack hy tot hem, ende seyde: *O ghy seer geluckzalighe Man! hoe gherust ende gheneughlyck leeft ghy hier in dese vermakelycke Plaetse; hoe vredigh kondt ghy hier uwen Godt dienen, ende hoe Godtsaligh*

kondt ghy hier u leven in stilheydt eyndighen. Ende als Melampus dit gheseyt hadde; Soo begheerde desen Heer: Dat hy dien dagh by hem soude blijven, om sijn Huys ende Hof van buyten ende van binnen eens ter deghen te besien. Ende als sy den dagh versleten hadden in't besichtighen van dese treffelijcke ende vermaeckelijcke Plaetse, soo noodighde hy Melampus om met hem ende sijn Huysvrouwe aen de Tafel te eten: de welcke met seer eerlijcke spyse ende dranck wel versien was. Maer als daer een Doodts-hooft in een schotel op de Tafel ghebroght wierde, soo verschrickte Melampus daer van soo seer dat hem het eten ende drincken vergingh. Ende als de Maeltijdt gedaen was, soo braght hy Melampus in een Kamer, alwaer hy ende sijn Huysvrouwe te samen sliepen, hem bevelende dat hy aldaer een weynigh soude vertoeven, ende als Melampus met

verwonderinghe de cieraedt des Kamers aenschouwt hadde, soo sagh hy aldaer achter een Tapeyt het gebeente van twee Lichamen hangen; waer van hy wederom seer ontstelde; dit gheschiedt zijnde, soo dede hy hem geleyden in een Kamer daer een cierlijck Bedde voor hem bereydt was, daer hy op slapen soude. 'sMorghens als Melampus opghestaen was, soo vraeghde sijn Weert hem: *Oft hy oock al wel gheslapen hadde*? Melampus antwoorde hem: *Dat hy soo redelyck, maer niet al te wel gherust en hadde.* Daer uyt den Heer des Huys wel verstonde, dat de Doodts-beenderen hem verschrickt hadden. Ende als hy hem derhalven verhaelde, dat het Doodts-hooft, 'twelck hy ghesien hadde, 'tHooft van de ghene was die met sijn Huys-vrouwe gheboeleert hadde: ende dat d'andere ghebeenten van die twee Lichamen sijn beyde Sonen waren, die haer selven om die oorsaeck

verhanghen hadden: Soo veranderde Melampus seer haest van sijn voorige opinie. Want hem dochte doen, dat dat heerlijck Palleys , 'twelck hem te vooren een Paradys scheen te wesen, nu in een ysselijcke Ghevanckenisse verandert was. Ons alsoo vertoonende: Dat, soo wy de menschen soo wel als de Huysen, van binnen als van buyten konden aenschouwen: dat wy dan dickmaels souden bevinden, dat de ghene, die wy voor gheluckigh houden, haer selven voor seer ellendigh achten. Ende dat d'aensienlijcke Palleysen veeltijdts niet anders en zijn, als wel ghetimmerde Ghevanckenissen, de welcke van buyten wel schoon, maer van binnen met veel heymelijcke holen ende pyn-bancken vervult zijn. Want de gene, die hier Palleysen soecken voor hare Lichamen, vinden veel-tijdts Ghevanckenissen voor hare zielen.

De huysselycke woede.

HEt ghebeurde, noch gheen dertigh jaren, gheleden dat in een vermaerde Stadt, die ick niet noemen wil, een Vrouw, boven mate gierigh, noch tamelyck jongh zijnde, Weduwe wiert, en van haer Houwelyck niet anders, dan twee Kinderen, een Soon en een Dochter, op te brengen hadde. Sy, gierigh van aert sijnde, begaf sich tot suynigheyt, daer in sy wonderlijck voordeel kreegh, en weynigh in't Houwelijck aen een gemael gebracht hebbende, die veel had, bestierde, als vooghdes, het goet van haer Kinderen soo sorghvuldelijck, dat sy het grootelijcks vermeerde. De vrees van gelt uyt te schieten dé haer voor haer Dochter een vryer van leeghe staet, en van weynigh middelen, verkiesen, met de welck sy een voorwaerde maeckte dat hy, soo langh sy

leefde, sich met een sekere hoop gelts sou vernoegen, sonder haer, oft haer Soon naer het deel, 'twelck sijn ghemalin van haer Vaders weghen toequam, te vraghen. Wat haer Soon aengaet, sy hiel hem altyt by haer in een wonderlycke onderdanigheyt, en gaf hem geen kennis van de sake van't Huys, en geen handelingh der goederen. Sy voedde hem heel soberlyck op, kleede hem seer schaerselyck en liet hem, ryck van vaderlijck goet sijnde, in d'uyterste noot, ja oock ghebreck lijden. Sy wilde niet dat hy, soo langh hy minderjarigh was, houwen sou, vermits sy geen behoude Dochter, die acht op haer daden nemen, en met haer deel in de besorgingh van't Huys hebben sou, begeerde. Hy, tot sijn mondighe jaeren ghekomen, wiert op een eerlijcke Dochter, hem ghelyck, verlieft, en perste sijn Moeder dat sy in sijn aensoeck bewillighen sou. Sy bracht alle swarigheden, en moghe-

lijcke tegenstant by. Maer dese Soon vergaderde al sijn maghen, die sijn gerechtighe begeerte goet vonden. De Moeder, soo veel stemmen niet teghenspreken konnende, was gedwonghen dit houwelijck toe te staen, doch op voorwaerde, dat haer Soon sich niet met de huyshoudingh sou bemoeyen, en dat hy, vernoeght in gherustelijck met sijn gemalin te leven, de handelingh van alles aen sijn Moeder laten sou. De Soon, wel wetende dat de beloften in ongerechte eysschinge*n* lichtelijck weer roepen konnen worden, bewillighde alles, dat sy begeerde. Dese onversadelijcke Moeder, niet vernoeght met de goederen van haer ghemael, die aen haer Soon behoorden, te bestieren, wilde noch de handen aen't geen slaen, 'twelck haer behoude Dochter in't houwelijck mé bracht. De Soon wilde, ghelijck het redelijck was, dit niet toe-staen, maer dat tot onderhoudingh va*n* hem en sijn

gemalin behouden, dewyl sijn Moeder soo tay en vasthoudende was, dat hy nauwelijcks ghenoech tot onderhout van sijn leven van haer kon kryghen. Dese Moeder, om dese weygeringh vergramt, ruste niet voor dat sy met haer behoude Dochter hadt ghekeven, even als oft sy dese raet aen haer ghemael ghegheven had. Seker, twee Vrouwen konnen selden langh in vrede onder een dack leve*n*, als yder van haer recht tot de heerschappy heeft. Dese ghierige Moeder bulderde soo langh en hard, dat sy haer behoude Dochter het huys dé ruymen, ghelyck oock haer Soon, die, volgens de leer van onsen Heer, sijn Moeder verliet, om sijn gemalin aen te hanghen. De Soon overwegende dat sijn Moeder in sijn Vaders goet, dat haer niet toebehoorde, sat, pleeghde raet met sijn Vrienden, en met eenighe rechts gheleerden, die tot hem sijden, dat hy mondingh en ghehouwt sijnde.

recht had om in sijn Vaders erffenis te treden, en om sijn Moeder rekeningh van haer vooghdy te doen geven. Hy de haer dies halven daghen. Sy gheraeckten in't recht. De Moeder belaste dese Soon met vervloeckingen. Het vonnis wiert ghevelt. Sy wierdt verwesen om rekeningh te doen, en, sich met haer rechten en houwelijcks goet vernoegende, de goederen van haer gemael over te geven. Die een gierigaert van sijn gout berooft, ruckt hem de ziel uyt het Lichaem. Dese Vrouw, als oft sy van een duyvel was beseten, alle lasteringhen die een uytsinnighe bedencken kan, teghen haer Soon uyt-ghebraeckt hebbende, gingh uyt haer huys, naer dat sy al't geen, dat sy begeerde, gherooft, verborghen, wegh ghedraghen, oft om beter te segghen, ghestolen had. Sy leverde rekeningh naer haer believen. De Soon pooghde haer te versachten, en door sijn ghedult te verwinnen.

Vergeefs. Sy onterfde hem. Maer hy dé door recht Vonnis dese onterffenis vruchteloos verklaren, vermits d'oorsaeck daer af ongherechtigh was. Dit bracht haer tot een overmatighe woede. Het erghste, dat sy hem aendoen kan, was weer te houwen, om al haer goet aen een tweede ghemael te geven, sonder ander voornemen, dan om haer Soon daer af te berooven. Sy wiert door aenprickelingh van gramschap tot het geen gedreven, dat sy noyt door liefde ghedaen sou hebben. Sy verkoos een wacker Man, die sy bequaem oordeelde om haer voornemens uyt te voeren. Dese Man, wanende sijn gheluck in de schatten van dese oude ghevonden te hebben, vont daer sijn ongheluck en ondergangh. Want hy, van haer al't voordeel dat hy wenschen, en sy doen kon, verkreghen hebbende, vont sich, om haer oock te believen, verplicht haer in haer quade voornemens

alleenlijck tot d'ondergangh van haer Soon streckende, behulpigh te sijn. Hy dan, niet vernoeght met sijn behoude Soon te versnaewen en versnorcken, dé hem overlast aen, bulderde teghen hem, trock hem in rechts-gedingh, en gaf hem alle oorsaecken van misnoegingh, die hy bedencken kon. 'tGhedult, eyndelijck duldeloos gheworden, verandert in raserny: en ghelijck de Diamant niet ghebroken wort, sonder tot stof te vermorsselen; soo bersten oock de geduldige geesten, veel geleden hebbende, meer en verschrickelijcker uyt, dan de genen, die vaerdigh tot gramschap sijn. Dese jonghe Man, de baldadigheyt van sijn Stief-vader, die een Kryghsman, en vaerdigh ter hant was, niet langer verdraghen konnende, en oordeelende dat hy gheen voordeel sou hebben, met hem voor de hant aen te tasten, besloot tot een moort, die hy volvoerde, daer in hy van enigen, die

by hem waren, geholpen wiert. Men hiel dese moort op niemant anders dan op hem, uijt oorsaeck van de gedurighe twisten en verschillen onder hun. Syn gheweten self, dat hem voor duysent ghetuyghen, en tot een beul verstreckte, verplichte hem tot vluchten; 'twelck een openbare overtuyghingh was. De verwoede Moeder bewooght uyt gramschap, om 'tverlies van haer nieuwe ghemael, tot de welck sy groote liefde begonst te krygen, hemel en aerde, om dit ongeluck te wreken, en niet vernoeght met sich aenklagher in't gherecht teghen haer Soon te maecken, spaerde niets, om hem in hechtenis te brenghen. Sy vervolghde sedert sijn doot, als van de grootste vyant, die sy ter werelt hadt, en, niet te vreden met als een Moordenaer te doen verwysen tot op een Rat ghedoot te worden, was soo verre ontaert, dat sy haer ooghen en bloet-gierige moet in d'aenschouwingh van

dese straf, die haer eenighe bloet door d'aderen van haer Soon storten sou, wilde vermaken. De rechters selven hadden een schrick van d'aendrift van dese Megeer, en haer teghewoordigheyt verdubbelde de schrick van d'openbare aenschouwingh van haer Soons doot. Dese Soon, van wanhoop ghepeynt ghevoelde levendigher de raserny van sijn Moeder, dan de strengheyt van sijn straf. Doen hy op het straf-thonneel quam, en, eer hy uyt-gestreckt wiert, sijn Moeder sagh die sich verblijde, om dat sy hem in soo herbaermelijck een staet sagh, en die veel lasteringhen teghen hem uijtspoogh, verborgh hy sijn moet, en versocht verghiffenis en ghenade van haer. Maer sy weygerde dit opentlijck en hoopte hem noch met vervlockinghen en scheldredenen op. Hy badt haer eyndelijck om hem de kus des vreeds te gheven; het welck dese raserny veynsde te willen doen: maer dit

was met voornemen van hem d'ooghen uijt te scheuren. De Biecht-Vader, die dit ghemerck bespeurde, belette haer by hem te komen. De Soon, in dit uyterste sijnde, beleed doen dat hy dese kus om geen andere oorsaeck begeert hadt, dan om haer te byten, en met de tanden de neus af te scheuren, dewyl hy in de banden, daer mé hy ghebonden was, niets anders vry had. Oordeelt nu van de stant deser twee verwoede gemoeden. Men was ghedwonghen dese Moeder met ghewelt van de plaets te brengen, op dat de Biechtvader de ziel van de misdadighe in beter staet sou stellen. Men seght dat de genen, die van dulle beesten ghebeten sijn, hun verwoetheyt in de teghenwoordigheyt der beesten, daer af sy de tanden ghevoelt hebben, verdubbelen: men kan des ghelycks oock van d'elendighe Soon van dese rampsalighe Moeder segghen, die dus van hem scheydde, sonder hem te wil-

len vergeven, en die hem vervloeckte in plaets van seghenen. Doen hy vertrocken was, bedaerde d'ontroerde geest van dese dootschuldighe; en het licht van de hemelsche ghenade bescheen hem. Hy versocht vergiffenis van Godt, en van sijn Moeder, en van al d'omstaenders, en gaf alle teeckene*n*, die men van een bedroeft en verslagen hert begeren kan. Hy verdroech sijn straf met groote volstandigheyt, en stierf dus in pijnen des geests en des lichaems, die men niet begrypen kan, en liet een schrick in de ziel van al de genen, die dit schouspel saghen; uyt oorsaeck van't rampsaligh vergift van de gierigheyt die de wortel en oorsprongh van soo veel qualen gheweest hadt.

De ghestrafte meyneedigheyt.

HEt gebeurde op seker tydt dat de Grootvorst van Moskovien een

aenslagh op Lyvonien voornam, en met dit voor-nemen een groot heyr vergaderde, dat ghelyckelyck op dit lantschap quam storten, ende velden wyt en breet verwoetste. De genen, die in de steden, en vaste plaetsen waren, ontquamen dese eerst overvallingh. De Moskoviters, dit ghedaen hebbende, begaven sich tot het belegeren van de vastigheden, daer af sy eenighen met ghewelt, en anderen by verdrach, wonnen. Sy quamen eyndelijck aen de stadt Velin, tamelyck vast van muren, maer die een burght hadt, op een hooghe rots ghesticht, en die onwinnelijck gheacht wierdt. De Grootmeester der Theutonnen bevont sich daer, om dese plaets te beschermen. Hy, een tamelyck langh belegh afghestaen, en de muer door de scheuten van't grof gheschut heel ghebroken en neergheworpen siende, oordeelde datmen de stadt niet langer bewaren kon. Hy verliet haer dies

halven, om sich met al't kostelijckste datter in de stadt was, en met al de voor-raet, die daer ghevonden wiert, in de burght te begeven. De stadt, dus verlaten sijnde, wiert terstont door de Moskoviters verdelght: maer de mueren vielen op hun hoofden, uyt oorsaeck van de haghel van't gheschut uyt de burght, die over de stadt gheboodt, en van boven neer daer in donderde, in voeghen dat dese verweringh hun meer schadelyck, dan nut was. De Veltoverste bleef hardneckigh voor de burght, die hy, oft met ghewelt, oft door uyt hongheringh wilde veroveren, vermits soo veel volck daer in geweke*n* was, dat de lyftocht niet langh by hun duren kon. Eenighe kryghslieden, die misnoeght en oproerigh waren, dit voorsiende, besloten een muyttery te maken, om hun leven te berghen, en ryck te worden. Sy wisten dat de Grootmeester groote schatten vergadert hadt, die alle in de-

se burght, de beste zyner vestinghen, besloten waren, en dat hy om dese oorsaeck sich noyt by verdrach overgeven sou, en hun alle uyttersten sou doen lyden. Sy tasten dies halven hem en de voornaemste hoofden aen, bonden hun alle, brachten hun in ghevanghenis, en maeckten daer naer hun verdrach met d'overste der belegghers, aen de welck sy beloofden onghewapent uyt te trecken, soo sy alleenlyck hun leven en goederen moghten behouden. Doen dit verdrach ghemaeckt, en in Wilhelmus naem, van de welck sy seyden last te hebbe*n* geteeckent was, packten sy hun reystuygh, voerden al de schatten van de Grootmeester mé, en trocken wech. Men vraeghde hun in't uyt-trecken, waer de Grootmeester bleef. Sy antwoorden, dat hy sieck was, en dat sy gheloofden, datmen naer d'inhout van't verdrach, een sekere gheleydde aen hem geven sou. Dit wiert aenge-

nome*n.* De Moskoviters, in dese plaets ghekomen, vonden Wilhelmus, met zijn voornaemste hooftlieden, in de ghevanghenis ghestommelt, en verstonden van hun het verraet, dat hun kryghslieden aen hun ghedaen hadden sonder eenigh ander voornemen, dan hun schatten te rooven. Dese verradery mishaeghde soodanigh aen de Veltoverste der Moskoviters, dat hy de vluchtighen naer de jagen, die, langhsamelyck voortreckende, uyt oorsaeck van hun reystuygh, achterhaelt en verslaghen wierden. De roof die sy mé voerden, soo veel, als moghelyck was, bewaert sijnde, wierdt, naer de voorwaerden van't verdragh aen de Grootmeester, en aen sijn oversten weerghelevert, die haer weerkreghen, en besaten, en niet dese bloyhertighe roovers, die hem gherooft hadden.

Henricus eenen vorst van Lunenburgh.

GHedurende het Concilium binnen Constants, soo is Henricus de Vorst van Lunenburgh eens over Landt ghereden om order te stellen in eenighe voorgevalle swarigheden. Synen Drossaert ofte Amptman van Zellen quam hem haestelyck te ghemoet om synen dienst ende hulpe aen te bieden. Onderweghe comende soo heeft desen Amptman grooten coude ghecreghen, overmits het in den Winter was ende den Noorden wint seer sterck wayde. Hy sagh daer aen den wegh eenen Boeren Palt-rock liggen, welckes eygenaer den Ploech volghde: De Amptman heeft den Rock genomen ende om het lyf ghewonden, den Boer toeroepende, als ick wederom come, soo sal ick u den Rock mede brenghen. Den Boer riep vast dat hy sijnen Rock niet derven en

conde, ende begeerde dat den Amptman hem den selven wederom gheven woude, maer ten is niet gheschien. Eenige ure*n* hier naer quam den Vorst daer ghereden, ende hy vont den Boer by den wegh staende, die seer scheldigh was op den Amptman, sprekende tot den Vorst, wat hoeft het te beduyden, ghenadighste Heer, dat ghy de Straet-schenders ende Dieven naerjaeght, in dien ghy uwen Amptman onghestraft laet, die stracx hier voorby gaende my mynen Rock ghenomen heeft, waer over ick armen naeckten Man van coude moet vervriesen. De Vorst dese klachte gehoort hebbende, heeft den Amptman doen haelen, tot den welcken hy gesproken heeft, ghy helpt my de Straetschenders naer jaghen, ende ghy selfs hebt desen armen Man teghen sijnen danck ende wille sijnen Rock ghenomen derhalven soo sult ghy hanghen. De Vorst heeft bevolen datmen den Amptman

stracx met een Koorde aen eenen Boom op knoopen soude, by den Acker daer hy den Boer sijnen Rock genomen hadde.

Casimirus koningh van Polen.

CAsimirus Coningh in Polen heeft op eenen sekeren tyt eene*n* Ridder genoemt Ioannes Conarius ghenoodight om met hem te Teerlingh-botten, sy hebben gespeelt tot laet in den nacht, eyndelyck als de Coningh te bedde gaen woude, soo hebben sy in een kanse ghewaeght al het gelt dat sy voor haer hadden. Casimirus heeft ghewonnen ende een groote somme gelts tot sich ghestreken: Dit heeft den Ridder verdroten, die naer eenighe woorden ende weer-woorden den Coningh by de kraghe ghevat ende dapper af-ghesmeert heeft, daer naer is hy ontloopen, dogh des morghens wierdt hy ghevanghen, ende in han-

den des Coninghs ghelevert: Een ieder meynde dat de Coningh desen Ridder gestrenghelijck aen het leven soude straffen laten: maer neen, hy was wyser, ende sprack: Goede vrienden, desen Man en heeft soo veel niet misdaen, als ick: jae watter misdaen is, dat heb ick misdaen: Den toorne ende haestighe gramschap (welcke oock de alder-wyste niet altijdt bedwinghen en konnen) hebben hem overwonnen, ende hier toe ghebracht: Waerom hebbe ick hem aen-leydinge hier toe ghegheven? Waerom hebbe ick, verghetende mijnen staet ende weerdigheyt, ghespeelt met eenen die mijns ghelijck niet en is? Ghy Ridder Conari sult weten, dat ick op u niet gram en ben, maer ick dancke u: Ghy hebt my met een kleyne castydinghe geleert, dat ick voortaen niet doen en sal d'welck eenen Koningh onbetamelijck is, maer dat ick my sal houden binnen de palen der aensien-

lijckheydt ende weerdigheydt eenen Koningh toebehoorende.

Den koningh van Vranckryck, ende den koningh van Enghelandt.

ALS Guilielmus de Koningh van Enghelandt in Normandyen gekomen was met een gheweldich Legher, eer hy iet uyt-richtede, soo is hy kranck gheworden, ende bleef langh te Bedde ligghen. Philippus de Coningh van Vranckryck met desen tocht spottende, seyde: de Coningh van Enghelandt leyt te Rowaen in de Kraem. Als dese woorden den Koningh van Enghelandt over ghebracht wierden: soo antwoorde hy: Als ick uyt den Kraem gaen, ende mijnen Kerck-ganck doen, soo sullender in Vranckryck duysent keerssen branden. Het is alsoo gheschiet, want soo haest als desen Coninck op de beenen quam, soo heeft hy met Vier en sweert

Vranckeryck seer jammerlyck verwoest.

De keyser Otho III. ende een gravinne.

DEsen Keyser wort ghenoemt Mirabilia Mundi, dat is: De wonderen des werelts, om dat hy soo veel treffelycke daden ghedaen, ende soo wyselyck gheregeert heeft: Maer syn Vrouwe heeft hem schendelyck bedroghen: Sy heeft eenen Grave tot oncuysheydt versocht, die haeren wille niet volbracht en heeft, weshalven sy den Grave by den Keyser heeft beklaeght, segghende dat hy haer tot onkuysheydt versocht hadde. De Keyser heeft in een toonigh ghemoet, syn leughenachtighe Vrouwe gheloove ghegheven, den Grave verwesen, ende laten dooden. De Grave heeft voor sijne doot sijne Huysvrouwe de gheheelen handel vertelt, ende ghebeden dat sy sijne doodt woude

soecken te wreken, ende syn eere te verdedighen, dewylen sy hem by het leven niet behouden en konde. Naer eenighe daghen als desen Keyser op de Richterstoel sat, om de aenklachten der Weduwen ende wesen te aenhooren, soo is des Graven Weduwe verschenen, hebbende in haren voorschoot verborghen hares Mans doode hooft. Verlof om te spreken verkreghen hebbende, soo heeft sy ghevraeght, Wat straffe dien mensch weerdigh is, die eenen anderen sonder wettelycke reden oft oorsaecke het leven beneemt? De Keyser antwoorde De doot, doen sprack sy (haers dooden mans hooft voor den dagh halende) Soo hebt ghy dan Heer Keyser de doodt verdient, dewyle ghy mynen man sonder wettelycke reden hebt omghegbracht: Siet daer is het hooft d'welck ghy hebt afghehouwen: Dat mynen man onschuldigh is gheweest van de daet daermen hem om ghe-

doodt heeft dewyle daer van geen getuyge*n* en sijn, soo neme ick dit gloyende yser in mijne bloote hande*n* d'welck my brande soo mijnen Man schult heeft, soo niet dat het my ongheschent late. De Keyser siende dat het gloyende yser de Vrouwe niet en quetste, is seer beroert gheworden, vreesende de wrake Godts: Ende hy heeft de Vrouwe ghebeden dat sy hem dit vergheven ende het leven schencken woude, d'welck sy eyndelijck gedaen heeft. De Keyser heeft deser Vrouwe ghegheven vier schoone Casteelen in Etruria gheleghen.

Guilielmus conquestor.

DEse*n* Coningh heeft sulcke*n* scherp recht ghedaen in Engelant, over de Roovers ende straet-schenders, dat hy meermaels hier van roemende sprack, Een Maeghdeken met gout gheladen soude vrymoedelijck derren

alleen reysen door mijn geheel Coninckryck, sonder beschadicht te worde*n*. Baudewijn de VII. Grave van Vlaenderen heeft oock desen lof bekomen, doch niet sonder eerst verscheydene quade ende moetwillighe ghesellen, sonder aensien der persoonen te straffen. Eenen Bailliu van Orfcamp heeft eens twee Ossen eene arme Weduwe afhandich gemaeckt teghen haren danck, d'welck sy den Grave gheklaecht heeft, die stracx dien Bailliu heeft laten halen, ende bevindende de klachte der Weduwe waer te zijn, soo heeft hy den Roover gheleerst, ghespoort, ende met het Rapier aen de zijde, binnen Brugghe in eenen siedende Verf-ketel laten worpen. Oock heeft desen Grave eens elf Edel-lieden by hem te Hove ontboden, ende op een Tafel doen klimmen, stroppen om den hals laten worpen, diemen aen den balck vast maeckte, ende hy heeft selfs de Tafel

onder hare voeten wech gheruckt, ende haer laten hanghen om dat sy drye koop-lieden hadden afgheset, ende vermoort.

Augustinus.

DIe een quaet Wyf heeft, die en wil niet gheerne in Huys zijn, maer gaet liever op de Merckt wandelen. Als hy moet in huys gaen, soo bedroeft hy hem, wa*n*t hy comt daer hem verdriet, kyvinghe, bitterheydt, ende verkeertheydt ontmoeten sal, want dat Huys is niet wel ghestelt, daer de Man ende Vrouwe in onvrede leven, ende derhalven is't beter dat men buyten gaen. Maer hoe veel grooter is de elende der ghener, die een quade conscientie hebbende, tot de selfde niet en willen gaen; vreesende dat sy van de sonden sullen overwonnen ende overstulpet worden? Derhalven sult ghy gheerne u herte t'Huys comen, suy-

vert het selfde, want saligh sijnse die suyver van herten sijn, want sy sullen Godt sien.

Ambrosius.

t'IS eens ghebeurt dat Ambrosius over Landt reysende, des avonts quam te Herberghe in een Dorp, by een seer Godloosen Weert, met den welcken hy vele redenen ende propoosten hadde eermen aen ginck sitten om te eten. Desen Weert sprack tot Ambrosium ende seyde, Dat hy noch noyt eenighe tegenspoedt ghehat en hadde. Als Ambrosius dit hoorde, soo sprack hy tot de ghene die by hem waren, Laet ons haestelijck van hier gaen, op dat den wrake Godts ons hier niet en overvalle: want Godt en woont in dit Huys niet. Ambrosius en was met sijn gheselschap noch niet wydt ghecomen, oft de aerde en is van een ghescheurt, ende sy heeft het

gheheele Huys met den Weert, ende alle die in't Huys waren verslonden.

Het orakel van Apollo.

EEnige Histori-schryvers vermelden, dat de Romeynen den Afgodt Apollo op eenen sekeren tijdt hebben laten vraghen, hoe langhe dat denVrede-Tempel binnen Roome soude vast staende blijven? Hier op hebben sy ter antwoorde ghecreghen. Den Vrede-Tempel sal blyven staen tot dat een Maghet eenen Sone baren sal. Welcke antwoorde de Romeynen ontfangen hebbende. Soo meynden sy, dat desen Tempel onverganckelijck soude wesen, dewylen dat naer den loop der natuere, daer sy op sagen geene Maghet baren en conde. Doch desen Tempel is van selfs ingevallen, even in der selfder nacht, als Christus van de reyne Maghet Maria gheboren is.

Nicephorus ende Snidas schryven, dat de Keyser Augustus tot eenen grooten ouderdom ghecomen sijnde, ghereyst is naer Delphos, d'welck was een Stadt gheleghen in Baeotia, daer de Heydenen ghewoon waren den Afgodt Apollo oft om beter te segghen, den duyvel raet te vraghen. De Keyser daer ghecomen sijnde, heeft ghevraeght, wie naer sijn doot het Roomsche rycke regeren soude? Het Oraculum oft den duyvel en heeft langhe tijdt gheen antwoorde willen gheven: Doch de Keyser heeft door langhe aenhouden ten laetsten dese antwoorde ghecreghen: Een Hebreus kindeken d'welck te heerschen heeft over de Goden, heeft my bevole*n* dese plaetse te verlaeten, ende stracx naer de Helle toe te varen, daerom, ô Keyser, moet ghy sonder antwoorde van mynen Autaer gaen.

Eenen bedelaer.

Iudocus Damhouder, een gheleert Man by de Procureure*n* wel bekent, schryft dat hy met eenighe van de Magistraet van Brugghe, sittende binnen Gendt voor het Raet-huys, soo quammer eenen Bedelaer, die al steenende ende al schreyende sijne armoede claeghde ende om een Aelmoesse badt, segghende, dat hy een heymelijck ende quaet ghebreck haddde, d'welck hy sigh schaemde voor eerlijcke lieden te ontdecke*n*, Damhouder ende de andere Heeren gaven den Bedelaer ider een stuck gelts, daer mede hy voorts ghegaen is. Een van haer belaste sijnen Dienaer, dat hy den Bedelaer volghen soude, ende hem ernstlijck ondervraghen wat sieckte ofte ghebreck dat hy hadde? Den knecht doende t'ghene sijnen Heere hem bevolen hadde, sprack tot den

Bedelaer, men can noch aen u aengesicht, noch aen u handen, armen oft eenighe andere ledematen niet mercken dat ghy sieck sijt, wat hebt ghy dan voor een heymelijcke cranckheyt? De Bedelaer sprack, De cranckheyt ofte passie daer ick mede gequelt ben is voor uwe ooghen verborghen sy gaet my door alle mijne ledematen, sy is soo diepe in mijne Aderen, jae in het Merch der beenen ghewortelt, dat ick niet een Lit aen mijn lichaem en hebbe, dat bequaem is, tot aerbeyden: Ick verstaen datmen dese sieckte noemt luyigheyt. Wat dunckt u, is dat niet een schadelijcke sieckte? De knecht den Bedelaer bekeven hebbende, is wederom tot sijnen Heere ghekeert, den welcken hy de cranckheyt des Bedelaers vertelt heeft, die daer wel te deghen om gelacchen hebben. Met dese sieckte sijnder noch vele Boeven over al gequelt.

De schattingh.

IN een Stadt die ick niet noemen wil, ghebeurde een deerlijcke saeck, daer af de schattingh d'oorsaeck was, maer d'uijtwerckingh naer mijn ghevoelen, gheheel, oft ten minsten ten deel, aen d'onbesuystheyt van de landtman toe-ghe-eygent moet worden. De dienaers, de schattingh in een dorp inghevoordert hebbende, vonden, in't afwesen van de man, die naer de marckt gegaen was, om eenigh vee te verkoopen, en de schattingh aen de Vorst te betalen, de vrouw nieuwelijcks in't kraem-bed ghevallen, die op het bed haer borst aen't kleyn kint gaf. Sy eyschten de schattingh. Dese arme vrouwe seyde tot hun, dat haer ghemael noch niet van de Marckt weer-ghekeert was, van daer hy gelt sou brenghen, om dese schattingh te betalen. De die-

naers, de macht, en naem van de Vorst misbruijckende, namen dese onschult voor weygheringh, tasten al't goet aen, dat sy vonden, ja oock het bed, en de dekens van dese arme vrouw, en eenigh ander huijsghewaet, en, sich tot eten en drincken begevende, verslonden al't broot, dat in dese arme hut was, en d'andere spijs, en lieten dit huys-ghesin heel elendigen mistroostigh.

De man, te spade weerkeerende, bracht gelt mé van 'tgheen, dat hy verkocht had. Hy, siende dat de Dienaers sijn huys gheplondert hadden, wiert heel wanhopigh: want hy, van twee kinderen om broot ghevraecht, en dat niet ter plaets vindende, daer het ghewoonelijck was, vondt daer een groot mes, om dat te snyden. Hy, dat in handen nemende, seyde: dewijl ick u niet tot leven kan gheven, soo sal ick u aen de doot helpen, hy, dit geseght hebbende, stack het mes in hun

boesem, ende doodde hun, met voornemen van desghelijks aen sijn wyf en jonghste kindt te doen, soo sy niet met haer kindt in een gheburighe stal gheloopen was. De rampsalige Vader, dit siende, stack het mes in sijn eyge borst, en doodde sich self. Meynt ghy dat dese elende hier by bleef? Hoor het overige. Dese man en vrou hadden te voren malkander dickwils geslagen, en heel qualijck huys ghehouden: jae men seght dat sy, gelijck een andere Amazoon, sich soo wel verweerde, dat de man somtyts slagen kreegh. Het gherecht van die plaets, dat niet versaedt was, beelde sich in dat de vrouw dese drye moorden volbraght had: en sy kon sich nauwelijcx daer af suyveren. Haer lant en kleyne wyngaert wiert ondertusschen tot de kosten van't gherecht verspilt; en het vonnis slockte t'overschot op.

d'Onnooselheydt naer de straf.

EEn knecht, op een heete somersche dagh, verwachte, in de tuyn neerghestreckt, en slapende, sijn meester, die in een bruyloft was, daermen alles prachtigh toeghestelt hadt. Dansen, springhen, brassen en suypen was daer hun vermaeck. Een dief, in dese hoop geslopen, veynsende een dienaer van een der ghenooden te zijn, stal een silvere beker. Toenmen 'tsilverwerck oversagh, miste men dese kostelijcke beker: want de Hooghduytschen sijn prachtigh in dit huysghewaet, en voornamelijck de Saxen, daer't ghebeurde, dat groote dronckaerts sijn. Dit gerucht liep terstont door't heele huys. Ider weet hoe seer dit volck, den dronck onderworpen, de dieven haet, en dat de minste dievery daer met de galgh gestraft wort. De snaeck die de diefte ghepleeght hadt, ont-

weeckt, en, vreesende gevat, en terstont ghehanghen te worden, liet, voorby dese slapert gaende, de beker in sijn rockje vallen, en, van daer wykende, betoonde ghestadigh een seker ghelaet. Men sloot de deur, en besocht de knechten. Eyndelijck bevondt de slapert, die misschien door de wyn, die hy op sijn Duytsch ingenomen hadt, in slaep gheraeckt was, ghelijck Urias, dat hy den brief van sijn doodt in sijn boesem hadt. Op dit vermoeden wierdt hy van't gherecht aenghetast, dat, gheen ghewillighe bekentenis van een man kryghen konnende, die in der daet niet schuldigh was, en die niet wist hoe dese beker by hem quam, hem op de pynbanck wirp, daer d'overvloedighe pijn alles, datmen wilde, uijt sijn mont trock. Op dese bekentenis wierdt hy tot hanghen verwesen. De rechte dief, by de galgh sijnde, en dese onnoosele, die syn onschult betuyghde, siende

ghehanghen worden, spotte, in plaets van beklaghen, met dese ellendighe, die, soo hy alleen wist, onschuldigh was, en seyde, dat dit de ghemeyne tael der dootschuldighen was, en datmen noyt de misdaden sou straffen, soo de betuyginghen de ghenen, die hun schult daer af maken, rechtvaerdighden. Maer elendige hy sagh niet, dat hy in korte tijdt sijn rol op de selve plaets, daer dese doen de sijne speelde sou spelen. Want terwijl hy in de herbergh sat, ontstonter een Duytsche twist, daer eenen ghedoot wierdt. De gheen, die de slagh ghedaen hadt, ontweeckt, en dese, in't gheselschap sijnde, t'welck hy niet looghende, wiert, als medepleger van dese moort ghevat, en ter doot verwesen. Vergheefs betuyghde hy sijn onschult, en scholdt het gerecht. Hy moester mé deur. Doen hy by de rechtplaets quam beleedt hy dat dit Godts rechtvaerdigh oordeel was, t'welck hem in de-

se plaets bracht, om de straf van een ander sonde, dan die, om de welcke hy verwesen was, te lyden. Doen vertelde hy hoe't met de beker toegegaen was. De beul sondt hem daer naer met kroesen in d'andere werelt te spelen. Traghe kennis van des anders onschult. Maer wie kent Godts besluyt, en wie kan de verborghentheyt van sijn voorsinnigheyt deursnuffelen? Wie kan segghen oft hy aen eenighe andere sonde schuldigh was, die voor de menschen bedeckt, maer van Godt bekent was.

De flickerende kuysheyt.

HEt gebeurde in een der beroerte*n* die de Staten gewoonelijck gelijck de winden der zee, beroeren, dat seker kryghsvolck, door seker lantschap in Vranckryck treckende, in een dorp, daer't sich verdeelde, eenighe tijdt stil bleef. Een Serjant van een

vaendel voetvolck, 'toogh op sijnwaerdts dochter, die hem schoon scheen, gheworpen hebbende, dé alle mogelijcke vlyt, om van haer t'geen te verwerven, dat sy, die haer eer beminnen, meer dan duysent levens achten. Hy, siende dat haer ontghehantsame deucht niet soo licht te winnen was, meynde dat haer arme staet naer geschencken luysteren sou. Maer sijn giften wierden soo weynigh, als sijn woorden, aenghenomen. Dit ghemoedt, tot kuysheyt ghenootschickt, weerstont al dese listen, die alleenlijck de lichtvaerdighen en swacken bekoren. Hy, siende dat dese visch niet aen't aes, dat hy hem boodt, wilde byten, besloot haer in sijn netten, oft van ghewelt, oft van liefde, te doen vallen; en, haer menighmael daer mé ghedreyght hebbende, besloot, van eenighen, sijn mackers, gheholpen, die hy deel aen dit aes beloofde, op een nacht sijn aenslagh te

volvoeren. Dese dochter, besloten hebbende eer te sterven, dan haer eerbaerheyt te laten rooven, vertrock, volghens haer ghewoonte, in haer ouders kamer, om daer de nacht over te brenghen.

In't diepste van hun slaep quamen de kryghsknechten aen de kamerdeur kloppen, en swoeren en dreyghden dat sy haer op de vloer souden loopen, soo sy niet open deden. De dochter openbaerde aen haer ouders des Serjants voornemen, om haer in dese noot te helpen. Sy sprongh ondertusschen van't bed, en nam een branthout, om sich daer mé, soo sy best kon, te verweren. De deur wierdt ondertusschen open geloopen, en dese roovende wolven traden binnen, om d'eer van dit onnoosel schaep te verslinden. Terwyl d'ouders, om hulp roepende sich teghen hun ghewelt pooghden te verweren, ontsnapte de dochter deur een andere deur, en vloodt met haer

gheglomme hout in de handt, in de schuer, daer sy sich besloot. De kryghsknechten liepen haer naer, en dreyghden haer grouwelijck voor de deur. Sy, de deur open loopen willende saghen een dicke roock, van een groote vlam ghevolght, en terstont de heele schuer, vol stroy en hoy, in lichte vlam: want dese kloeckmoedighe dochter wilde liever haer eerbaerheyt, door't verlies van haer leven, bewaren, en 'tvier tot haer hulp roepen, dan haer in d'armen van dese snoode kryghsknechten verliesen.

De bedroefde ouders stelden door hun ghekryt 'theele dorp in beroerte. De hooftman stont op, by de welck sy recht eyschten over't ghewelt van dese Serjant, die sijn voornemen niet volbracht hebbende, niet gheloofde dat sijn hooftman sijn voornemen wilde straffen. De hooftman, dit schrickelijck schouspel van dit kuysch en deuchdelijck lichaem, van de vlam-

men omringht, ghesien hebbende, wierdt soo vergramt, dat hy, om de sonde van de stichter van dit droevigh ongheluck te straffen, aen de boeren en kryghsknechten, die by hem waren gheboodt dat sy hem in't vier souden werpen. Dit wierdt in een oogenblick ghedaen. Maer dese elendighe, 'tsy door sijn mackers gheholpen, oft dat hy dwers door't vier liep raeckte uyt, en, de vlucht nemende, wierdt van de hooftman, die snelder van beenen was, vervolght, en die, by hem komende, hem met sijn swaert deur't lichaem stack, en hem door't stael de doot, die hy in't vier niet ghevonden hadt, de lijden. Hy, hier mé niet vernoeght, dé, om aen d'anderen een voorbeelt te gheven, en hun te leeren sulcke moedtwil niet te bedryven, sijn lichaem in't vier werpen, dat terstont tot asch verbrant wierdt. Maer 'tlichaem dat van dese kuysche dochter wierder uytghetrocken; 'twelck hy eerlyck dé begraven.

Een samen-spreeckingh van den machtigen koningh **Alexander** *met sommighe wyse mannen, waer in verscheyde subtyle vragen verhandelt worden.*

DOen *Alexander de groote* in *Indien* ghekomen was, ontboodt hy sommighe *Gimnosophisten* (welcke *Gimnosophisten* kloecke, scherpsinnighe en seer gheleerde *Philosophen* waren, doch moeder naeckt ginghen) dese by hem ghekomen sijnde, stelde hy haer eenighe subtyle en verscheyden vraghen voor, die schenen niet gheopent te konne*n* worden, alleen om te besoecke*n* oft sy oock inder daet gheleert waren.

Den eersten *Gymnosophist* vraeghde hy; welcke van twee de grootste hoop waer, van de levendighe, oft van de dooden? Dese antwoorde van de levendighen, want, seyde hy, de dooden sijn niet meer.

Den tweede vraeghde hy; Welck

de grootste ghedierten voortbracht, de Zee ofte de Aerde? Dese antwoorde de Aerde, want, seyde hy, de Zee is maer een ghedeelte van de Aerde.

Den derde vraeghde hy; Welck ghediert het alderlistighste waer? dese gaf tot antwoort; Dat, dat de mensch noch noyt en heeft ghekent.

De vierde wierdt van *Alexander* gevraeght door wat middel, ofte op wat manier de mensch van sich selven konde een Godt maecken? dese antwoorde; wanneer hy iets doet, dat een mensch onmoghelijck is om te doen.

Aen de vyfde vraeghde de *Koningh*, welck het sterckste en machtighste waer, het Leven oft de Doodt? dese gaf tot antwoort, het Leven, want dat selve, seyde hy, voelt, verdraeght en lydt alle ongeluck en arbeydt, daer de Doodt het minste gevoele niet van en heeft.

Op snoode vraghen behoort oock snoodt

antwoort. Menigh mensch meynt een ander te bedrieghen, en in de sack te pissen, daer hy nochtans selver bedroghen wort, ghelyck het desen Alexander *gingh, die dese Philosophen met syne vraghen docht beschaemt te maecken, daer hy nochtans syn recht bescheyt weder kreegh.*

De seven wonder wercken des werelts.

AL de Historie-schryvers die oyt van de seven wonderen des werelts gheschreven hebben, en hebben haer wonderbaerlijcke grootheyt soo wytloopigh niet verhaelt, als sy wel inder daet gheweest sijn.

Het eerste is gheweest den Toorn van *Babylon*, ghebouwt van de Koningin *Semiramis*, dese heeft in den omgangh in sich begrepen twelf Duytsche mijlen en een *stadium*, de hooghte is gheweest hondert en twintigh ellen, de dickte dertigh ellen, boven op is een wegh geweest soo breet; dat twee

groote wagens malkander hebbe*n* konnen ontmoeten, en voor by varen, en daer was noch soo veel spatie overigh, dat groote boomen ende wyngaerden daer op hebben konnen wassen, even al eens als in een bosschagie.

Het tweede Wonder is gheweest, dat geweldighe groote oprechte beelt genoemt *Colossus Rhodius*, ofte machtige *Sonne-beeldt*, gheleghen in't eylandt *Rhodus*, in de Middelandtsche-Zee. Het wierdt naer't beeldt van een mensch op-gherecht, uijt steen ghebouwt, andere willen uijt yser, andere uijt koper, &c. sijnde 80. Cubiten oft 120. voeten hoogh, ende soo groot, dat de kleynste vingher soo langh was als een gemeen mensch: tusschen wiens beenen (staende in de mondt van de Herbergh, met het eene been op d'eene sijde, en met het ander op de ander sijde van de ingangh) de grootste Schepen met opstaende zeylen onder deur plachten te varen. Doen *Minavi* den

Generael van *Caliph Osman*, dit Eylandt aen het *Mahometische* ghebiedt hechte, en het grootste deel van dit beeldt nederwierp, seydt men dat het koper daer van soo swaer gheweest is, dat het 900. Kemelen geladen heeft.

De derde van de Wonderen zijn gheweest de *Pyramides*, van de welcke veel verscheyden in *Aegypten* ghevonden sijn, maer de voornaemste onder alle dese sijn van *Cheopes* ghebouwt, de welcke, ghelijck *Herodotus* verhaelt, tot dit werck gebruyckt heeft 100000 Mannen, 20. jaren langh, in welcke tijdt de onkosten alleen van Ajuyn, Wortelen ende Loock 1600. Talenten silvers, dat is 690000. kroonen bedroeghen, is ontrent de 24. Tonnen Goudts. Hoe veel heeft het in dien tydt wel bedraghen aen kost? hoe veel aen yser? hoe veel aen kleedingh van de Arbeyders, en andere Materialen? Nu aengaende de hooghte deser *Pyramiden*, soo is de eerste 1126.

voeten hoogh, het fondament ofte den gront van dien is 1200. treden in den ommegangh, ider vierkantigh hoeck gherekent op 300. treden, en ider tredt op twee en een halve voet. Ider *Pyramide* heeft om van buyten op te gaen 389. treden, ider trap is dry voet hoogh, ende twee en een halve breedt naer welcke rekeningh sy in de hooghte bedraghen, ghelijck te vooren gheseyt is, te weten, 1126. voeten. Ende anderen soo naer proportie.

Het vierde wonder-werck is gheweest dat groote ende kostelijcke gebouw *Mausoleum* genoemt, het welck *Artemisia*, Koningin van *Carien*, haren verstorven man *Mausoleo* tot een eeuwighe ghedachtenis liet oprechten. Het lichaem nu van *Mausoleus* tot asch verbrant sijnde, heeft *Artemisia* uijt groote liefde teghen haer overleden Man, dese asch in haer daghelijcksche dranck ghedaen, ende de selve dagelijcks in ghedroncken.

Het vyfde is de Tempel van de Godin *Diana* gheweest te *Ephesen*, ghebouwt sijnde uijt klaer sneeuwit Marmer-steen, de welcke soo seer beroemt ende vermaert is, dat vande selvighe *in de Handelinghen der Apostelen* oock mentie ghemaeckt wort.

Het seste is gheweest het beeldt van *Jupiter* in de Stadt *Olympia*, gheleghen in *Griecken-landt*, ghenoemt *Jupiter Olympicus*, tot wiens eer de spelen *Olympia* ghenoemt, ghehouden worden.

Het sevenste ende laetste Wonder-werck is gheweest, dat hoogh ende kostelijck ghebouw *Pharos* ghenoemt, gheleghen in't kleyn Eylandt *Pharos* in *Aegypten*, het welck is ghemaeckt uijt heel schoon wit Steen, met veel solders, op welcke solders men des nachts bernende Fackels ende Tortsen heeft ghestelt, om die oorsaecke wille, op dat de Schepen des nachts mochten een teecken ende baecken

hebben, waer naer sy haer cours sonder peryckel konden aenstellen. Het is soo hoogh gheweest, datmen het licht, het welck daer op stondt, over veertigh mijlen weeghs heeft sien konnen. Van dese *Pharos* worden hedensdaeghs die Baecken diemen aen de Zee stelt, oock *Phari* ghenaemt, ghelijck voor desen te *Warnemonde* in *Duytschlandt* oock een dierghelijcke is gheweest.

Wonderlijck leven ende doodt van Aristomenes Messenius, *wiens hert ruygh met haer bewassen gevonden is.*

P*Ausanias* beschryft in sijn *Messeniacis* een wonderlijcke Historie van *Aristomenes*, gheboren te *Messena*. Desen heeft in dapperheyt, couragie, ende manhaftigheydt alle menschen, die doen ter tijdt leefden, overtroffen ende ver te boven ghegaen, en alleen een gantsch Kryghs-heyr verjaeght,

ende ter nedergheslaghen. Als hy nu op een tydt 300. *Lacedaemoniers* met sijn eyghen handt hadde ter neder gevelt, ende wederom naderhant van de *Lacedaemoniers* eerst ghevanghen, ende daer naer oock tot de doodt toe-ghewondt waer, is hy van haer in haer *Stadt* ghebracht, meer doodt als levendigh, ende met noch 50. andere van syn medeghesellen in een diepe en stinckende Poel, en afgrondt neder-gheworpen, uyt welcken noch nimmermeer een eenigh mensch was uijtghekomen, noch levendigh, noch doodt. De 50. sterven terstont, en *Aristomenes* oock daer neder-gheworpen sijnde, verwachte alle ooghenblick anders niet als de doodt; windt sich derhalven in sijn mantel, en lagh daer alsoo drye heele achter een volghende daghen noch levendigh blyvende; den vierden dagh hoorde hy een ghedruys, en sagh door de schimmeringh van den dagh een Vos, ge-

went sijnde altijdt in dese kuyl te komen, om sich met de lichamen der dooden te spysen. *Aristomenes* nu hier oock legghende, wachte so langhe tot dat den Vos oock by hem quam; welcke nu oock by hem komende, ende meynende dat hy mede doodt was, soo grypt *Aristomenes*, hem by de staert, en houdt hem vast met sijn eene handt; om sijn ander handt wint hy sijn mantel, ende soo menighmael als de Vos sich omkeerende, socht te byten, soo stack hy hem de mantel in de mondt, en liet hem alsoo van desen Vos verslepen tot aen een kleyn gaetjen, daer geen mensch door kan komen. Dit gat maeckte hy grooter en wyder, tot dat hy daer door quam, ende gheraeckte op dese manier weder by die van *Messena*. Als nu de *Lacedaemoniers* geseydt wierde, dat *Aristomenes* waer wederlevendigh ten voorschyn ghecomen, hebben sy dat even soo veel willen ghelooven, als oft

iemant uijt den doodt-weer waer opghestaen. Niet langh daer naer is desen *Aristomenes* van 7. Schutters uyt *Creta* by doncker nacht ghevanghen ende met banden sterck ghebonden gheworden, en soo in de ghevanckenis ghebracht. De Wachters die hem souden bewaren, hadden haer droncken ghedroncken, en sliepen. *Aristomenes*, die aen handen en voeten ghebonden was, en op sijn rugghe lagh, heeft sich, doen hy sagh dat sy vast sliepen, naer het vier ghewentelt, ende stricken aen handen en voeten, niet sonder groote hindernis van syn lichaem, en peryckel van sijn leven los ghebrant, ende de bewaerders met haer eyghen geweer vermoort en omghebracht, en soo wederom ontkomen. Eyndelijck is hy evenwel van eenighe hondert *Lacedaemoniers* gevanghen, en hebben hem levendigh den buyck opghesneden, en het hert daer uyt-gheruckt: doen heeftmen daer

ghesien, dat sijn hert soo ruygh van hair is bewasschen gheweest, als menigh menschen hooft.

Exempelen van droomen.

C*Icero* ende *Valerius Maximus* vertellen een wonderlijcke*n* droom, in deser naervolghende voeghen:

Twee goede vrienden uijt *Arcadia*, reysden op een tijdt naer *Megarum*, alwaer den eene by sijne goede bekende, en den anderen in een openbare Herbergh gingh vernachten. Het gebeurde nu by gheval, dat die gene die by sijn gewoonlycken en ouden vrient herberghden, droomde, hoe seer dat hem sijn kammeraet ende mede-gesel badt, dat hy hem wilde te hulp komen, want sijn Waert hem met listigheydt overviel; in dien hy hem maer haest bystant dede, soo soude hy noch wel konnen verlost worden. Door desen

droom ontwaeckte hy, sprongh uijt sijn bed, en woude hem van stonde*n* aen naer sijn mede-ghesel in de Herbergh begheven. Maer hy soo besigh zijnde, schoot t'eenemael uijt den slaep, en bedacht by sich selven dat het slechts een droom waer, heeft sich derhalven wederom te rusten ende te slapen ter neder gheleyt. Maer siet, sijn ooghen ras wederom ghesloten zynde, verschynt hem sijn mede-ghesel weder in den droom, grouwelijck ghewondt, en bidt hem vriendelijck, dat hy doch niet soude weygeren sijn doot te willen wreecken, aenghesien hy hem in sijn leven niet hadde willen te hulpe komen: myn Waert in mijn Herberghe heeft my vermoort, mijn lichaem op een waghen met mist en dreck gheleyt, ende naer de poort gevoert. Door dese klaeghlycke bede van sijn mede-ghesel is hy bewoghen, en terstont naer de poort gheloopen, alwaer hy den waghen met mist, en

het mishandelde lichaem van sijn kammeraet daer op doodt heeft sien legghen, even al eens als't hem in den droom waer voor ghekomen. Hy liet derhalven den Waert by den kop vatten, ende leverden hem de Iustitie in handen, die hem van stonden aen ter doodt veroordeelden.

Een ander droomde eens in *Italien*, dat hy van een Leeuw uyt Marmer-steen ghemaeckt, die voor aen in de Kerck stondt, afgrysselijck gapende, doodelijck ghewondt wierdt. Dese die dat ghedroomt hadde, is des morghens in de Kerck ghegaen, en den Leeuw, daer hy van ghedroomt hadde aenschouwende, vetelde desen sijnen droom al lacchende sijn mede-gesel, en desen Leeuw uytlachende ende bespottende, stack hy hem sijn handt in de mondt, segghende: *Byt nu ghy machtighe ende gheweldighe vyant, en soo ghy kondt, soo vermoort ende doodt my.* Nauwelijcks hadde hy dese woorden uyt-

ghesproken, ofte siet, hy wordt van een Scorpioen, die daer doen by gheval in den Leeuw sijn muyl verborghen lagh, ghesteken, beseert, ende doodelijck ghewont. Bevindende als doen met der daet, dat sijn droom niet gheloghen hadde.

Van de groote fortuyn, en 'tgoet gheluck van Polycrates.

TE *Samus* waren drye gebroederen van treffelijcke gheslachte, te weten *Polycrates*, *Pantagnotus* en *Syloson*: de outste van dese drye was *Polycrates*, dese doode sijn jonckste broeder *Pantagnotum*, en syn andere broeder verdreef hy in ballinghschap, op dat hy alleen te *Samus* regeeren soude. Alle dingh gingh naer *Polycrates* sijn wensch hy regeerde niet alleen over *Samus*, maer oock over alle omleggende Steden. Voerde hy somtydts oorlogh, soo hadde hy altydt de overhandt. On-

dertusschen hieldt hy al groote vrientschap met den Coningh in *Aegypten Amasis* ghenoemt. Als dese hoorde van het groote gheluck van *Polycrates*, schreef hy een brief aen hem, waer in hy verhaelde, hoe lief ende aenghenaem het hem waer, dat het hem als sijnen bysonderen goeden vriendt wel gingh. Maer *Amasis* hielt ondertusschen dit groot gheluck van *Polycrates* seer suspect ende verdacht, gaf hem derhalven dien raedt, dat hy dat, het welck hem het alderliefste en aenghenaemste was, soo verre soude van sich werpen, dat hy dat sijn leve dagen niet wederom kan kryghen, tot dien eynde op dat hy dat groot gheluck met een kleyn ongheluck wat matigen mocht. *Polycrates* volghende den raedt van *Amasis*, neemt sijn signet daer een kostelijcken ende dierbaren steen in stondt: vaert op het Meer, ende werpt desen Ringh daer in. Wat gheschieter eenighe weynighe daghen daer naer

komen de Visschers ende vangen een grooten ende raren Visch, vereerende die aen *Polycrates*: als nu de Visch werde opghesneden, soo vindt men daer *Polycrates* syn Ringh in des Vischs buyck, ende kryght alsoo sijn Ringh wederom. Als *Amasis* dit wederom ter ooren quam, schreef weder aen *Polycrates*, en seyde hem sijne vriendtschap op; want, seyde hy, het is onmoghelijck, dat op sulcken groot gheluck gheen grooter ongheluck ten laetsten volghen soude, het welck oock niet langh daer naer gheschiedt is. Want als *Polycrates* voornam het Eylandt van de *Ionische Zee* te beoorloghen, ende in te nemen, soo wierde hy van sijn eyghen Dochter ghewaerschouwt, dat hy dat doch niet doen soude, aenghesien sy van hem ghedroomt hadde, dat hy waer in de locht ghevloghen, van den Godt *Iupiter* ghereynight, en van *Phoebus*, oft de Son ghesalft. Maer *Polycrates* heeft dese sijn Dochters raedt

niet willen hooren, maer is heen ghetrocken. Als hy nu te *Magnesia* aen quam, doen hebben de Inwoonders van die plaets hem een schandelijcke doot aenghedaen, en aen Cruys opgehanghen. Alsoo is dese sijn Dochters droom waer gheworden, want wanneer het heeft ghereghent, dan wiert hy van *Iupiter* ghewasschen: en wanneer de Son heeft heet gheschenen, dat het vet druppelende wys uyt sijn lichaem liep, dan wierdt hy van *Phoebus*, oft de Son ghesalft.

Het leven ende daden van Diogenes Cynicus.

D*logenes* is wel een vermaerden *Philosooph* gheweest, maer daer beneven oock een wonderlijck ende selsaem Man, en van sottelijcke aenslaghen, ghelijck uyt het volgende te lesen staet.

1. Als den machtighen Monarch

Alexander de Groote te *Corinthen* quam en ieder een hem gheluck wenschte, eensdeels om dat hy de overhant verkreghen hadde, ende ten anderen, om dat hy met de *Persianen* den Oorlogh aenvanghen wilde, als doen vermeynde hy dat *Diogenes* oock soude by hem komen, om hem gheluck te wenschen. Maer als hy nu sagh dat *Diogenes* achter bleef, ende niet by hem quam, gingh *Alexander* selfs naer hem toe, hem vindende in de Voorstadt nederlegghen, in de Son uyt-ghestreckt, ende sigh soo baeckerende. *Diogenes* sagh *Alexander* wel staen, ende kende hem oock seer wel, maeckte nochtans ten minsten geen werck van hem ofte van sijn gheselschap. *Alexander* groete *Diogenes* op het vriendelyckste, ende vraeghde hem, *Oft hy niet wat van doen hadde? hy soude t'selfde stoutelyck ende onbeschroomt eyschen.* Doen antwoorde *Diogenes*: *Iae, dit begeer ick dat ghy wat uijt de Son wijckt, ende aen een*

kandt staet, op dat my de Son recht magh beschynen. Alexander lachte over dit antwoort, ende gingh van hem, ende seyde tot syne Ghesellen; *In dien ick gheen Alexander waer, soo wenschte ick Diogenes geerne te wesen.*

2. Op een seker tydt gingh *Diogenes* op de Marckt wandelen te *Corinthen*, ende hadt een stuck kaes en broodt in sijn hande, ende at daer van: als hem nu ghevraeght wierdt, waerom hy opentlyck op de Marckt gingh eten ende niet in sijn huys? *Daerom eet ick op de Marckt*, antwoorde *Diogenes*, *om dat ick op de Marckt honger hebbe.*

3. Als hy te *Athenen* was, gingh hy op de Marckt by een klaere middagh ende droegh een lanterne met een brandende keers daer in: ende ghevraeght zynde uijt wat reden hy sulcks dede? antwoorde hy, *Ick soeck menschen.*

4. Hy hadde altijt sijn woon-plaets in een Wyn-ton, en dit was syn huys.

Doen nu de Stadt op een tydt hart beleghert wierdt, ende al de Borghers ende Inwoonders den vyandt met groote dapperheyt ende manhaftigheyt afweerden, sprack *Diogenes*, als hy dit sagh; *Nu alle man in't werck is*, *en wat hanteert*, *moet Diogenes niet alleen stil en sonder arbeydt zyn*; wentelde derhalven het Wyn-vat, sijnde sijn huys, over de straeten op ende neder, gins ende weder.

5. Als *Diogenes* sagh, datmen de doode en verstorven menschen in de aerde begroef, beval hy sijne Discipelen, *dat sy hem souden*, *als hy doodt was*, *onbegraven leggen laten; want* (seyde hy*) die begravenis sal ick hebben*, *die my de tydt sal verleenen*, *ende myn lichaem sal van de twee edelste dinghen verteert worden, namentlyck van de Son ende regen.* Syne Discipelen werpen hem voor, segghende, *hy soude dan voorseker ende buyten twyfel van de wilde dieren opghegheten ende verslonden worden, het welck*

afgryselijck is. Doen antwoorde *Diogenes* haer, ende seyde, *sy souden een Stockjen by hem legghen*, *ofte in syn handt steecken*, *daer mede wilde hy de Voghels ende wilde Dieren van sich jaghen.* Doen syde sijne Discipels; *Als ghy doodt zijt*, *soo kont ghy immers niet meer voelen ende sien*, *en hoe kont ghy dan de Voghels ende wilde Dieren van u dryven*? Doen seyde *Diogenes* eyndelijck, *O ghy dwasen! als ick mijn ghesicht ende ghevoel verloren hebbe wanneer ick doodt ben*, *wat is my daer aen gheleghen*, *waer ick legghe*, *ofte wie my verteert. Maer* (seyden syne Discipelen wederom) *wie sal u dan doodt uijt het huys draghen? want ghy noch kindt noch kiecken by u hebt? Jae* (antwoorde *Diogenes*) *die ghene sal my wel moeten uijt het huys dragen*, *die mijn huys sal van nooden hebben.*

6. Als hy dese redenen met sijn Discipels gehouden hadde, liep hy moeder-naeckt in de Sneeuw, ende wentelde sich daer in; als sijne Discipels hem nu vraeghde, *oft hy geen koude hadt*?

vraeghde hy haer wederom *oft de stern aen eens menschen voorhooft oock vriese*? als sy nu sijden, *neen*: soo antwoorde hy, *Ende soo en verwondert u oock niet*, *dat ick gheen koude hebbe*, *want ick ben over mijn gheheel lichaem anders niet als een Stern.*

7. Uyt de Sneeuw nu komende, ghingh hy terstondt in een badt-stoof ende bade hem op dien selven dagh tweemael. Doen vraeghden hem sijne Discipels, *Waerom hy hem tweemael Bade op eenen dagh? daerom* (antwoorde hy) *om dat het my niet gheleghen komt drymael te baden.*

8. Als hem ghevraeght wierdt, *Op wat tijdt men eten moest? Een rijck Man* (antwoorde hy) *eet wanneer 'them lust ende ghelieft*, *maer een arm mensch, wanneer hy wat heeft.*

9. Als *Diogenes* op een tijdt van een Borgher wierdt in syn huys gebracht het welck over al cierlyck was opgheppronckt, ende wiens vloeren met Ta-

pijt wercken bedeckt waren, ende hem verboden wiert dat hy sijn spouwsel nerghens soude uytwerpen; doen vegaderde hy een hoopen spouwsel in syn mondt, ende spouwde het den Huys-meester in syn aenghesicht, segghende: *Ick sien nerghens bequamer plaets in't huys, om mijn speecksel uyt te spouwen.*

10. Hy at en dronck altydt uijt een houte kop. Als hy nu eens sagh, dat eenen armen jongen met sijn hant water schepte ende dronck, wierp hy sijn houte kop van hem, segghende: *Ben ick niet een sot ende dwaes, dat ick vremde dinghen ghebruycke, daer my nochtans de Natuer niet heeft gheweygert te geven dat my noodigh is.*

11. Een quaedt-berucht Man hadde boven de deur van syn huys dese woorden laten schryven: *In dit Huys en kome niet quaets. Diogenes* dit siende, riep met luyder stemme; *Indien niet quaets in dit Huys door de deur sal ingaen,*

wel lieve Godt! hoe sal dan den Huys-meester selver in't Huys komen?

12. In de plaets dat andere Luyden welrieckenden Balsem ofte Salve op haer hooft smeerden, soo smeerdese *Diogenes* onder de voeten, ende seyde, *De Reuck van den Balsem stijght van t'Hooft naer boven*, *ende de mensch heeft daer alsoo gheen nut af, maer van de Voeten stijght sy naer het Hooft ende Neus*, *soo datmen den reuck der selver alsoo genieten kan.*

13. *Diogenes* sat op een tydt in sijn wyn-vat, ende at kaes en broodt, doen quamen de Muysen oock naer hem toegheloopen, ende aten de afghevallene brocken: doen lachte *Diogenes*, ende sprack*: Ey siet eens! Diogenes spyst oock noch sijn Mondt-dienaers ende Huychelaers.*

14. *Plato* beschreef een mensch in sijn *Academie*, in deser voeghen, als, dat hy was, *een tweevoetigh Ghediert, sonder Vederen*: Doen nam *Diogenes* een

Haen, pluckte hem al sijn Vederen uijt, soo dat hy gantsch kael wierdt, settende dien in de *Academie* van *Plato* liet hem daer loopen, ende riep over luyt*: Siet daer eenen Platonischen mensch.*

15. De Koningh *Perdiccas* dreyghde *Diogenem*, dat hy hem wilde dooden ende ombrenghen, ten waer hy by hem quam: *Ey lieve* (sprack *Diogenes*) *wat een groote daet soudt ghy daer mede uijt rechten? sulcks kan doch het kleynste ghediert Phalangium, ofte een Scorpioen, even soo wel als ghy te weegh brenghen.*

16. Hy sagh eens op eenen onnuttelijcken Gelt-verquisters Huys gheschreven staen: *Dit huys is te koop: Wist ick 'tniet* (seyde *Diogenes*) *dat dit Huys sijn Meester soude uijtspouwen.*

17. *Diogenes* wiert van de *Sinopensers* op een seker tydt uijt haer Stadt verjaeght; als nu een tot hem seyde: *O Diogenes! de Sinopensers hebben u uijt hare Stadt ghebannen; ende ick* (antwoorde hy) *hebbe haer in haer Stadt gebannen, dat*

is, dat sy in haer Stadt blijven sullen.

18. Als hy eenen slempamper des avonts sagh eten broodt ende Olyven sprack hy, *Hadt ghy alsoo u middaghmael ghehouden, ghy soudt buyten twijffel een ander Avontmael hebben.*

19. Als hy eens sagh dat twee vrouwluyden haer aen een Olijfboom verhanghen hadden, riep hy met luyder stemme; *Och wilde Godt dat alle Boomen sulcke vruchten droeghen!*

20. Als hem ghevraeght wierdt van een seker Persoon, *Wat wilt ghy, Diogenes, dat ick u een oorbandt gheve?* hy antwoorde, *een yseren helmet*, *soo voel ick de slagh soo seer niet.*

21. Als hy eens sagh, dat een longhelinck hem seer oppronckte, en sijn hayr friseerde ende poeyerde, seyde hy tot hem; *Pronckt ghy u op voor de mannen? dat is te vergeefs: voor de Vrouwen? daer hebt ghy gheen eer van, maer groote schande.*

22. Als hy ghevraeght wierdt, *Wat*

hy voor wijn het liefste dronck? die gene, antwoorde hy, *die my t'minste kost.*

23. Als syn knecht *Manes* van hem gheloopen was, vermaenden de luyden *Diogenes*, dat hy hem soude weder soecken: *Ey!* (antwoorde hy) *dewijle Manes sonder Diogenes leven kan, waerom soude Diogenes dan oock niet sonder Manes konnen wesen.*

24. Als hy in de Stadt *Minden* was, ende sagh dat de Poort grooter was dan de gheheele Stadt, riep hy met luyder keelen: *Ghy Mannen van Minden doet uwe poort toe*, *op dat de Stadt daer niet uijt en loope*

25. *Diogenes* op een tydt siende, dat een Hoeren-kindt onder een hoopen volck met steenen wierp, seyde hy: *Siet toe jonghen dat ghy uwen rechten Vader niet en raeckt.*

26. *Diogenes* plagh te segghen, dat onder alle Narren, Sotten ende Dwasen dese volghende de grootste waren: De eerste waren de *Grammatici*, want

sy ondersoecken hoe veel ongheluck *Ulysses* gheleden heeft, ende haer eyghen weten sy niet. De tweede, de *Musici*, want sy stellen altijdt de snaren van haer Instrumenten, maer de snaren hares ghemoets laten sy ongestelt. De derde, de *Astronomi*, want sy willen weten wat in den Hemel geschiedt, ende hoe't daer toegaet, ende weten even wel niet wat haer voor de voeten leyt, ofte haer selfs overkomen sal. De vierde, de *Oratores*, want sy spreecken veel van de gherechtigheyt, ende leven nochtans selver seer onrechtveerdigh.

27. Als hy nu oudt en kout wierdt, vraeghde men hem, waerom hy nu niet ophiel te arbeyden*? O ghy dwasen!* (seyde hy) *wanneer ick met een in den loop-baen liep*, *ende nu haest ten eynde ghekomen was*, *soude ick dan ophouden te loopen?*

Philippus, *een medecyn-meester, gheneest den doot-krancken koningh* Alexander.

ONtrent die tijdt als *Alexander de Groote* met den grooten ende machtigen Coningh *Darius* slagh leveren wilde, wierdt hy met een doodelycke sieckte bevanghen. Hy hadde nu oock juyst by hem sijn ghetrouwen ende wel-ervaeren Medicijn-meester *Philippus* ghenaemt, dien hy seer veel toevertrouwde. Als dese nu sagh het groot peryckel ende ghevaer daer in sijn Heer ende Meestter stack, vondt raetsaem te wesen, het uyterste met hem te versoecken waer mede hy hem mocht in't leven houden. Bereydt derhalven een *Medicament*, ende bracht dat aen *Alexander* in een Beecker, hem met een vermanende, dat hy dat vrymoedigh en sonder schroomen wilde uyt-drincken. Dewijl *Philippus* nu met

sijn dranck voor *Alexanders* bedt staet, siet, soo wordt *Alexander* een briefjen van *Parmenio* (sijnde een gheheyme raedt ende groote vriendt van *Alexander*) overghelevert, met desen inhout *Alexander soude hem wachten voor het Medicament van Philippus, aenghesien hy met geldt van Darius was omghekocht от he*m *door verghift om te brenghen.* Desen brief las *Alexander* soo langh, tot dat het tijdt was den dranck in te drincken. Doen nam hy met sijne eene hant den Beecker van *Philippus*, en met sijn ander hant gaf hy aen *Philippus* den brief van *Parmenio*, en sette soo van stonden aen den Beecker, daer den dranck in was, aen sijnen mondt, ende dronck die schoon uijt: Ondertusschen las *Philippus* den brief. Het was een wonder aen te sien, hoe *Alexander* onder het drincken *Philippum* aenschouwde, niet met toornighe ooghen, ofte met een vreesachtigh herte, maer met een dapper ende kloeckmoedigh gemoet,

hem t'eenemael verlatende ende betrouwende op syn Medecijn-meester *Philippus*; ende hoe dat *Philippus* de handen ende ooghen naer den Hemel sloegh, sich beklaghende over de valscheydt van *Parmenio*. In't kort, doen het Medicament aenvingh te wercken, viel *Alexander* in een soo groote flauwte, dat de onstaenders niet anders meynde, als dat hy sterven soude: maer de natuer verkreegh in kort de overhandt, ende *Alexander* wiert alsoo door de kracht ende deucht van het *Medicament*, ende met een door de hulp van syn ghetrouwen Medecijn-meester *Philippus* binnen korten tijdt, ja weynigh daghen, wederom fris ende gesondt. Trock doen den Coningh *Darius* te ghemoet, die te velde quam met 6ooooo. man, ende evenwel van *Alexander* overwonnen wierdt.

Het kinderspel.

EEn Landtman, in een dorp van *Elsas*, keelde een kalf in sijn huys, om het by't pont te verkoopen. Hy hadt twee jongetjes, jongh van jaren, die dit alles neerstelijck, en met gheneucht aensaghen, en daer af d'een hier, en d'ander daer mé besigh was, en hun Vader in't geen dat hy hun geboodt, dienden. Zy des anderen daeghs met malkander spelende, besloten hun Vader naer te volghen, en een kalf te dooden, en songhen met groote blijschap hier over. Zy namen terwyl hun Vader, en Moeder, buyten huys hun saken beschickten, hun jonghste broertje, dat in de wiegh lagh, en keelden 't ghelyck hun Vader in de verleden dagh het kalf ghekeelt hadt. Sy, siende 't bloet in overvloet vlieten, en hun broertje naer syn adem snacken, wierden verschrickt, en,

hoorende hun Moeder komen, verborgen sich in de vier-stoof. DeMoeder quam met vier, 'twelck sy van haer gheburen hadt ghehaelt, dat sy, sonder achterdocht, in de vier-stoof dé, om die heet te maecken. Dese twee kinderen, die van vrees niet dorfden roepen, wierden terstont van de roock en vlam verstickt. Van daer gingh sy in een kamer, daer sy, haer kint bloedigh en ghekelt siende, luyde begon te schreeuwen, ghelyck men wel kan dencken. Sy stelde de heele gebuert in roer. Ider liep toe. Haer ghemael was afwesigh. Men hadt niemant dan de twee andere kinderen, sien ingaen. Men socht hun over-al, maer vondt niemant. By geval quamer een, die hun seyde, dat hy hun van't kalf hadt hooren singhen. Haer ghemael quam oock in dese beroerte, en wiert van dit ysselyck schouspel als verdooft. De vlucht van dese twee jonghens dé datmen hun schuldigh oor-

deelde. Men kon, hun overal soeckende, gheen speur van hun vinden. Eenige dagen daer naer wierden dese twee lichame*n*, half geroost, in de vierstoof ghevonden, en de Moeder, denckende dat sy'er selve vier in ghedaen hadt, viel in soo een verwoede wanhoop, dat sy, soo men haer niet belet hadt, sich selven gedoodt sou hebben.

O grouwelycke vertooningh, die ons leert hoe veel ongevallen 'tleven, door de boosheyt der boosen, onderworpen is; dewyl d'onnooselen self dat belaghen, en die ons leert niets quaet voor de kinderen te doen; dewyl sy de middelbare dinghen oock ten erghste keeren.

Het berouw.

DAer was, in een stadt van't Coninckryck van Napels, een Ridder, Galeotto ghenoemt, die, in een bedaeghde ouderdom een jonghe

Dochter getrout hebbende, die Orette ghenoemt was, en die te voren haer gheneghentheyt op een jonghelingh ghevest hadt, die Tiresio gheheeten wierdt, en die, haer vryende, belofte van haer ouders hadt ghehadt, hier af soodanigh een eynde, als ghy verstaen sult, kreegh.

Hy sagh dese jonckvrou in een kerck, die, naer't ghebruyck van Italien, met haer ooghappel met haer minnaer speelde. Daer quam uijt haer ooghen overdwars een vonck vliegen die, Galeottos hert bequaem, om aenghesteken te konnen worden, vindende, daer terstont soodanigh een brant ontstack, dat hy niet, dan door t'houwelyck, ghebluscht kon worden. Hy versocht haer van d'ouders, die in dese Riddder een voordeel verre boven hun hoop siende, haer terstont aen hem bewillighden, sonder sich met de beloften, aen Tiresio ghegheven, en met het verlof van hem te beminnen,

aen hun dochter vergunt, te bemoeyen.

De ghenen, die Italien besocht hebben, weten wel dat de Dochters daer soodanigh onderworpen, oft eer slavinnen zijn, dat haer wil niet gheacht wort. Ja men bekreunt sich niet, als oft sy de staet van redelijcke dieren verloren hadden, met heur nyghinghen en verkiesinghen, daer dickwils groote ongelucken uijtspruyten. Daer siet ghy Tiresioos hoop tot aen de gront efghemaeyt, vermits Galeotto als een krachtighe stroom overquam, die haer gheheel méruckte.

Orette wierdt door Hymens handen in't vermoghen van Galeotto geleydt. Maer Tiresioos beelt bleef echter diep in haer ziel ghevest. Het vier van d'oude man, ghelyck dat van stroy, was haest gebluscht; en Orettes jonckheyt vereyschte ander hout. Sy dé aen Tiresio ontbieden dat sy kolen onder haer asch hadt. Kort, om dese

quade handel niet af te schilderen, soo is't ghenoegh met verfoeyingh te segghen, dat sy tot een schrickelyck overspel uytborst.

Dese handel, hoe wel verborghen wierdt eyndelyck door de listige grysaert ontdeckt, die, in sijn groene jaren een ontuchtigh leven geleeft hebbende, al de gheheymenissen van dese saeck wist, en vreesde dat men t'geen dat hy op d'uchtent geleent hadt, op d'avont weer aen hem betalen sou. Hy bestack sijn laghen soo wel, dat hy gheen onschuldighen, maer schuldighen daer in betrapte. De geen, die weet hoe seer dit volck op wraeck verleckert is, sal wel oordeelen dat Galeotto dit soo niet liet voorby gaen sonder swaere wraeck daer af te nemen, die soodanigh was, dat hy syn gemalin dwongh haer pol met haer eygen hande*n* in haer kamer te hangen, en te verworghen. Hy bewaerde haer tot een wreeder straf, en besloot haer

in de selve kamer, daer hy haer niet meer broot en water gaf, dan sy behoefde, om niet van honger oft dorst te sterven. De hitte, die in dat ghewest overmatigh is, onstack soodanigh een stanck door de verrottingh van dit lichaem, dat het huys by naer onbewoonelyck was.

Dese vrouw, by dit aes ghesloten, verdroegh dit alles met een ongelooffelycke moed, en beleed opentlyck dat sy verdiende door een wreeder straf te vergaen. Galeotte bracht haer daghelycks nieuwe ongherustheden aen; maer de tydinghen des doodts waren haer soo aenghenaem, dat sy die als een jonst des hemels aen-nam. Kort, haer berou was soo groot, dat het haer sonde overtrof. Galeotto, door syn huysghenoten over-reedt, om 'tvermaeck van dit schouspel van berou te hebben, wierdt daer af soodanigh bewoghen en vermurwt, dat hy haer niet alleenlyck weer in ghena-

de aennam, maer soodanigh in liefde tot haer ontsteken wierdt, dat hy beleedt dat hy haer noyt voor haer misdryf soo liefhadt gehadt. Hy versleet het overighe van syn leven met haer in groote vrede en eenigheyt, en leefde met haer in volkome vernoegingh, tot dat de doodt hem uyt de werelt ruckte. Hoewel hy haer veel goederen toeliet, soo wilde sy echter naer 'tversoeck van gheen anderen luysteren, maer begaf sich in een boetklooster, daer sy t'overighe van haer leven versleet.

De valsche schyn.

IN een vleck van Elsas, seker landtschap van Duytslandt, was een weduwe van een bovenmate ryck man, hoewel van slechte staet, met een eenigh dochter. Hoe wel sy alree van bedaeghde ouderdom was, soo lockte nochtans de reuck van haer ryckdom veel vryers by haer, naer de ge-

woonte der vlieghen, die in de beste kokens vergaderen. Sy wilde echter haer goet liever in de vryheyt van haer weduwelijcke staet besitten, dan sich weer onder de macht van een man stellen, die het verquisten sou soo hy een quade huyshouder was, oft die haer van de bestieringh daer af berooven sou, soo hy gierigh was. Sy wiert onder d'anderen, vierighlijck van een van haer ghebueren ghevryt, die naer dese leckere brock ernstelijck trachte, ende voor een weynigh onghereghelt van zeden berucht was. Hy besocht haer, verkeerde in haer huys, betoonde sich op haer verlieft, en parste hardt aen. Maer de vis wilde niet aen dit aes byten; en dese vrouw was al te voorsichtigh om sich van dit ghestroock en ghevley te laten in slaep wieghen. Dese man, sich door dese vrouw dus afgheweert en verstooten siende, wiert daerom soo geemelyck en verstoort, dat hy quaedt van haer

begon te spreken: ja hy dreyghde haer dat hy haer bederven en verdelghen sou, daer hy hatelijcke en baldadighe redenen byvoeghde. Dese vrouw was van dit gherucht niet verbaest. Maer sy, goede vrienden hebbende, die haer ondersteunden, spotte met dese verwoede, vermits sy sich onder soo vast een beschermingh sagh.

Terwyl sy besich in haer huyshoudingh, en in d'opvoedingh van haer dochter was, die alree houwbaer begon te worden, besloten twee dieven, verstaen hebbende, dat sy het houwelijcks goet van haer dochter al in een kist vaerdigh hadt, en wetende dat sy niemant anders in haer huys hadt, dan een dienstmaet, en een knecht, die in de stal sliep, dese schat te stelen. Sy gheraeckten lichtelijck in de stal, daer sy de knecht, in slaep legghende, verworghen. Maer sy, niet wetende hoe sy in huys souden komen, daer dese vrouw, met haer dochter en dienst-

maeght, in besloten was, maeckten al de beeste*n* los, die in de stal groot ghedruys begonnen te maken. De vrouw door dit gheraes wacker gheworden, beval aen haer dienstmaet de knecht te roepen. De dienstmaet, hoorende dat de knecht niet antwoorde, opende de deur van de stal, daer sy, ghelijck de knecht, verworght wierdt. Sy, dit gedaen hebbe*n*de, klommen om hoogh doode*n* oock de moeder en dochter, en namen al't goet, dat sy in dit huys vonden. Sy, dit ghedaen hebbende, klommen weer over een muer, daer over sy in't huys ghekomen waren.

Daer verliepen veel daghen, sonder dat men iemandt uyt dit huys sagh komen. De gheburen verwittighden dieshalven t'gherecht hier af, dat de deur openen dé, daer men, in ghetreden sijnde, vier dooden vondt, tot groote verbaestheydt van ider. De maghen van de vermoorde Weduwe, aen de dryghinghen ghedenckende,

daer af wy gesproken hebben, en over de welck sy dickwils aen hun gheklaeght hadt, deden hun bericht daer af aen't gherecht, dat hem terstont vanghen dé. Dese man, van haet tot dese vermoorde aengeprickelt, en sich onschuldigh van de moort ghevoelende, spotte in't begin met het gerecht, en, als over d'ondergang van dese weduwe verbleyt, seyde opentlijck dat, soo sy hem tot haer gemael ghenomen hadt, dit ongheluck niet gheschiedt sou sijn. Men ondervraeghde hem. Hy loogende alles. Maer de pijnbanck dé hem een andere tael spreken; want de pijn daer af ruckte alles, dat hy niet ghedaen hadt, uijt sijn mont. De geheele stadt, teghen dese man aengheprickelt, die schuldigh in schyn, maer onschuldigh in der daet was, riep en kreet, datmen hem ter doodt brengen sou. De Rechters wilden beyden, en dit vonnis schorssen, om dat hy, buyten pijn sijnde, grouwelijck swoer, dat

hy noyt daer op ghedacht hadt. Maer het grou begon te morren, en een oploop teghen d'overigheydt te maken, die ghedwonghen was het vonnis te verhaesten, en hem te verwysen tot levendigh gherabrackt te worden. Hy leedt dese straf en betuyghde tot aen sijn uytterste adem, dat hy dese moort niet bedreven hadt.

De Moordenaers waren met d'anderen in't ghedrangh, en kreten luyder dan d'andere omstaenders, tegen dese ghewaende moordenaer. Godt liet ondertusschen eenighe maenden daer naer toe, dat sy door eenigh silverwerck, dat sy in't huys van de Weduwe ghestolen hadden, ontdeckt en betrapt wierden. Sy beleden doen, sonder andere pyningh, dan die van hun geweten, naecktelyck de moorden, die sy bedreven hadden. Doen was het tydt voor d'overigheyt om de beroerte van't volck te bestraffen, en in't straffen van desen, aen de menigh-

te te vertoonen dat sy voortaen niet soo haestigh souden sijn, en t'gerecht gheen ghewelt aendoen, maer dat vry in sijn handel laten.

Iets kluchtighs tot versoetingh van't voorgaende.

KOningh *Hendrick* de IV. sto*n*t eens om in seker Stedeken te komen, welckers inwoonders seer rou, en ongepolystert waren; Doen sy niet wisten, hoe sy hem moesten in halen, en wat schenckaesie sijn Majesteyt moeste ghedaen worden, schoot hun voor, hoe een hunner mede-borgeren, over etlijcke jaren te Parys gheweest was, welck luck gheen van hun allen oyt ghenoten hadt; Daer wierdt dan goet ghevonden, datmen sijn oordeel, in soo grooten saeck moest hooren; want eens te Parys gheweest hebbende, moest hy sich op soo wightighe voorvallen, beter als sy deden, verstaen.

Soo de quant ontboden en ghekomen was, verhaelden sy in't breedt, de geweldighe swarigheydt, daer sy in waren, om dat hun onbekent was, hoe de Koningh verwilkomt moest worden. Sy baden hem, *dewyl hy te Parys gheweest hadt, sijn goetduncken daer over te verklaren, en te segghen wat schenckagie sy hem van hun Landt-vruchten behoorden te doen*; dewyller gheen andere waren, als vyghen en pyn-appels, van welcke twee soorten sy de Koningh, de gene die hy t'alderghevoeghelijckste oordeelde, souden aenbieden: Dese man, gheweldigh hoogh in sijn wapen, om dat hy over een saeck wierdt aenghesproken, waer in hy alsoo onkundigh was als sy, evenwel de betweet spelen willende, gaf voor antwoordt: dat sy hem souden laten betyen, raede hun, de Koningh met vyghen te beschencken, en sy, datmen ses silvere beckens sou laten maken, om die slagh van vruchten daer in te doen,; Met

een sou hyer voor uijt gaen, en vyf der aensienlyckste van de Stadt, moesten de overighe achter aen draghen, die sorghen souden, van hem, in alles juyst naer te volgen, op dat sy in geen dingh in't minste moghten verschillen. Doen de beckens nu ghevult waren, lietmen de Coningh aen-dienen, datter eenige van de Stadt daer toe versocht, hem versochten te begroeten; Syn Majesteyt dé hun in-komen: die de rest sou aenleyden, stapte voor uyt, en sonder acht te nemen, dat hy twee trappen af moest gaen, het hooft in de windt ghesteken, en recht overende strevende, mist hy niet, van soo langh als hy was, ter aerdt te vallen. De vyf andere die hem volghden, order hebbende, van hem in alle dingen pertinentelijck naer te bootsen, meynende, dat het een diepe eerbiedenis was, die de Coningh op soo een manier moest ghedaen worden, faelden niet van sich oock, soo veel als sy waren,

ter aerde te storten, en hun vyghen, ghelyck die voor uyt tradt, ghedaen hadt, wydt en sydt te stroyen. De staet van hovelinghen, soo uytspoorighe ape-treken beschouwende, raepten de vijghen in allerhaest op, en wierpense dese gauwe Gesanten naer de kop, die van d'aert opghestaen sijnde, hun beschaemden Leytsman volghden, en hem tot sijn huys toe vergheselschapten: Daer-was het dat hem sijn mede-mackers, in teghenwoordigheydt der uytstekenste van de Stadt, die de uytkomst van den handel verwachten, groote danckseghhinghen deden, heffende sijn vernuft ten hemel; van weghen den treffelijcken raedt die hy hun ghegheven hadt, van sijn Majesteyt met vijgen te beschincken, want seyden sy, *Soo het pyn-appels gheweest waren, ons dat steenigh tuygh ghelyck sy de vyghen deden, naer t'hooft werpende, was het duysent teghen een gheweest, soo wyer t'leven af-gebracht hadden.*

De heerelycke vraegh.

EEn godtvreesende Edelma*n*, quam een seker Ioffrou te gemoet, heel kostelyck ghekleedt, en met de borsten naeckt gaende; dies hy haer vraeghde. Mevrou, is dat vleesch te koop? sy antwoorde grammelijck, neen, soo sluyt dan, sy hy, voortaen de winckel toe.

De goede les.

SEker oudt Philosooph, sijn sterfuer voelende ghenaken, gaf sijn Soon dese les; Dat hy gheen vremde tot sijn kindt sou aennemen; Dat hy niet veel met groote Heeren sou omgaen; En dat hy sijn gheheymen aen sijn vrouw niet sou openbaren. Weynigh tijdts, naer dat hy ghestorven was, nam de Soon voor de vermaninghe sijns Vaders te beproeven; ne-

mende van de straet tot dien eynde op een arme en onbekende jonghen, die hy opvoede, als sijn eyghen, en maeckte hem by Testament, erfghenaem van al sijn goederen: Dit ghedaen hebbende, maeckte hy hem sonder ghemeyn, met de Prins van t'lant, die een witte valck hadt, die hy seer beminde, en op seker tijdt, als hy alleen by die valck was, nam hy die, de selve bedecktelijck in sijn huys brenghende, waer hy die seer sorghvuldigh op-voede; Daer liep een groot gheroep door de Stadt, weghens dese divery, en de Prins was daer over seer t'onvreden, swerende dat hy, soo den dief ontdeckt wierdt, hem sou laten hanghen. Hy openbaerde dese sijn diefte aen sijn huys-vrouw, seggende, dat hy de Voghel ghedoodt hadt, om hem, soo hy sy, te wreken, van t'onghelijck dat hem de Prins gedaen hadt, versoeckende, vermits sijn leven daer aen hingh t'selve niet en wilde o-

penbaren. Eenighe daghen daer naer, maeckte hy krakeel met sijn huysvrouw al willens, en naer haer wat gheterght hebbende, borst sy in toornigheydt uijt, hem verwytende, in teghenwoordigheydt van eenighe boden van de Prins, dat hy de valck gedoodt hadt. Het wierdt dadelijck aen de Vorst over-ghebracht, dies hy bevel gaf, datmen dadelijck, sonder eenighe ghenade, dese moordenaer van de valck sou ophanghen.

Doen de ghevanghen op t'Schavot quam, wilde niemandt sijn Beul sijn, vermits de Scherp-rechter even te voren was overleden: en als uijt gheroepen wierdt, oft het niemandt om een stuck gelts doen wilde, quam dadelijck de jonghen, die hy op ghevoedt hadt, te voorschyn, sich aenbiedende t'selve te doen, meynende daer door terstont in't besit der goederen, die hem by Testament ghemaeckt waren, te komen. Maer doen riep de ghevan-

ghen over luyt, segghende, dat hy de Voghel niet ghestolen noch ghedoodt hadt; maer dat hy hem bewaert hadt, en noch leefde; t'welck den Prins aenghedient sijnde, en verstaen hebbende, waerom hy het ghedaen hadt, vergaf hem alles, en beval dadelijck de jonghen in sijn plaets op te hanghen, en de vrouw te branden: Aengaende de veroordeelde, hy prees grootelijcks de leeringhe van sijn Vader, die hem soo goede vermaninghen ghegheven hadt.

Van de groote liefde en trouwe tusschen den leeuw *ende* Androdus.

DE *Romeynen* pleghen eertijdts die manier te hebben, dat sy die geen, die door haer leven ende quade daden de doot verdient hadden, in een ronde circkel stelden, en by haer, als tot een spectakel en schouwspel, in lieten grouwsame Dieren, als te we-

ten, *Leeuwen, Stieren, Beeren, Honden* en dierghelijcke, die met de menschen stryde ende haer eyndelijck dooden moesten. Nu ghebeurden't, dat een, met name *Androdus*, oock dese Dieren voorghestelt wierdt. Dese wierdt terstont van een schrickelijcke *Leeuw* ghesien, die naer hem toe quam geloopen, *Androdum* noch veel scherper als te vooren aengrysende, eyndelijck bleef desen *Leeuw* stil by hem staen, lief koosde hem met het quispelen van sijn staert, en leckte hem met sijn tongh. *Androdus* die nu schier uijt vrees half doodt was, begon weder moedt te vatten, beschouwde den *Leeuw* mede soo langh, tot dat hy hem ten letsten kende. Dese twee, *Androdus*, ende den *Leeuw* begonnen malkanderen doen groote liefde en vrientschap te betoonen: waer over hem de *Keyser* soo wel, als het omstae*n*de volck haer verwonderde: wierdt derhalven voor den *Keyser* ghebracht, en ghe-

vraeght: *hoe dat dit in sijn werck.gingh?* Waer op *Androdus* hem de heele saeck in volgender voeghen verhaelde: *Als dat hy voor eenighe jaren een dootslagh begaen hebbende, en vluchtigh sijnde, hem in een bosschagie in een Spelonck verberghde, alle uer de doodt verwachtende alwaer desen Leeuw by hem quam, die hem sijn rechter voet op de schoot leyde, seer huylende ende groot misbaer maeckende.* Als *Androdus* den voet nu wel besagh en vermerckte vol bloedts te sijn, trock hy hem een groote splinter daer uijt t'welck den *Leeuw* soo grooten dienst dede, dat hy daer voor veel jaren by hem bleef, hem daghelijcks spyse van andere Dieren toevoerende, die hy in de Son koockte, en heeft alsoo sijn leven daer op ghehouden. Maer eyndelijck raeckten hy wederom naer *Roomen*, alwaer hy by de kop ghevat, en de *Leeuwen*, en andere veel ontemlijcke Dieren tot een roof voorghestelt wierdt, daer t'gheen nu gebeurt

was, dat sy ghesien hadden: dat, namentlijck, de *Leeuw* hem als sijn ouden Medecijn-meester noch kende, waerom hy hem gheen schaden heeft willen aendoen. Hier door heeft den *Keyser* hem ende den *Leeuw* doen vry en los ghelaten, het volck met bloemen tot een teecken van vreughde op haer werpende, en daer onder dese volghende woorden roepende: HIC EST LEO HOSPES HOMINIS HIC EST HOMO MEDICUS LEONIS. Hier naermaels heeft dese *Leeuw* nimmermeer *Androdum* willen verlaten, maer volghde hem sijn leven langh als een Hondtjen.

De tyrannie van Astyages: *met de gheboorte ende opvoedingh van* Cyrus.

A*Styages*, Coningh in *Mediâ*, droomde eertyts van sijn Dochter *Mandane* ghenoemt, dat een grooten *Wynranck* uijt haer buyck wies, die sich o-

ver heel *Asien* verspreyde. Hier uijt besloot hy dat sijn Dochter eens een Soon baren soude, die over heel *Asien* het ghebiedt hebben soude: gaf haer derhalven een Man van geringhe conditie, in haer Echten-staet. Als sy nu van een Soon swangher wierdt, ende hem ghebaert hadde, nam den Coningh, haer Vader, dat kint tot sich ende gaf het aen sijn ghetrouwen Dienaer *Harpagus* ghenoemt, ende beval hem dat hy het ombrengen ende dooden soude. *Harpagus* dorst sich niet anders teghen sijnen Coningh betoonen als dat hy dat ghewilligh doen, ende in't werck stellen wilde, maer hy heeft het kindt niet ghedoodt, maer aen een Schaep-herder ghegheven, ende badt die, dat hy het kindt wilde ombrenghen. De Schaep-herder neemt het aen; met het selve in't huys komende, siet hy dat sijn Vrouw doen oock juyst een jongh kindt ghebaert hadde, wort derhalven van sijn Vrouw bepraet, dat

hy haer kindt nemen wilde, en dat vreemde haer wederom gheven, dat wilde sy voor haer eyghen kint opvoeden. t'Welck oock alsoo is geschiedt; dit kindt nu wierde ghenoemt *Cyrus. Cyrus* wies op, meynde niet anders oft hy was dees Schaeps-herders Soon. Nu quam *Cyrus* eens met andere kleyne Boertjens te spelen, die oock in dat selfde Dorp woonden, en hy wierdt in dat spelen van haer tot *Koningh* ghemaeckt. Nu was daer een onder al dese Boere-kinderen die *Cyrus* (als *Koningh*) sijn ghebodt niet volvoeren wilde, dese liet *Cyrus* doen straffen ende strenghelijck slaen van de andere. Dese geslagene jonge klaeght het selve aen sijn Vader, de Vader ontboot den Schaep-herder met sijn Soon *Cyrus* voor den Coningh *Astyages. Astyages* nam nauwe achtinghe op de ghedaente ende manieren van dese jonghen *Cyrus*, (want hy was hem ende sijn Dochter seer gelijck,) ende kreegh

alsoo dadelijck achterdocht, vraeghde derhalven den Schaep-herder scherp, dat hy hem segghen soude, *waer hy dit kindt ghekreghen hadde?* Hy heeft het niet willen loochenen, maer seyde: *dat het hem door Harpagus overghelevert was.* Hier uijt bemerckte hy nu, dat het sijn Dochters kindt was; op dat hy hem nu mocht quyt worden, sondt hy hem naer *Persien* naer sijn ouders, daer bleef hy soo langh tot dat hy sijne volle wasdom verkreghen hadde. Doen braght hy daer naer door hulp van *Harpagus* een groot Heyr-legher t'samen, voerde met sijn Grootvader *Astyages* een swaren Oorlogh, overwon hem, ende verdreef hem uyt sijn Koninckryck. Dit is die *Cyrus*, die *Monarch* is van *Persien* ende *Medien.* De oorsaeck nu dat *Harpagus* den Coningh *Astyages* ontrouw wierdt, was dese: *om dat Astyages den eenighen Soon, noch een jongh kindt van Harpagus, hadde laten dooden, in stucken houwen, koocken, ende*

*eyndelijck aen Harpagus onwetendt te eten ghegheven, ende naer ghedaene maeltydt hem het Hooft, de handen en voeten in een korf hadde late*n *voorsette*n: ende dit liet den Coningh daerom doen, *om dat hy Cyrus niet hadde gedoodt, maer aen den Schaep-herder overgelevert.* Dese grouwelijcke daet heeft *Harpagus* gewroocken, door dien by *Cyrus* tegen *Astyages* opmaeckte, ende het kryghs-heyr hem in sijn handen ende macht gaf.

Den boeren edelman.

SEker Boer, van gheheel groote middelen, doch van slecht verstandt, quam eens voor Keyser Henricus, segghende: Genadighste Heer Keyser, ick wilde wel, soo't uwer genade beliefde, een bé aen u versoecken. De Keyser vraeghde wat die bé was, Genadighste Heer Keyser, sy de Boer. ick dorft u niet segghen. Wat is het, de Keyser weer? Ghenàdighste Heer,

sy de Boer, ick en dorf niet. Wilde, sy de Keyser, versoecken eenigh pardon voor iets dat ghy misdaen hebt? Neen, Ghenadighste Heer Keyser, sy de Boer, dat en is het niet. Wilie sy de Keyser, van u schulden vry gesproken sijn. Neen, Ghenadighste Heer Keyser, dat en is het niet. Wilie sy de Keyser, schout van u dorp sijn. Neen, Genadighste Heer Keyser, sy de Boer, dat en is het niet, t'sou op een duysent gulden dry oft vier niet aenkomen, kan ick maer verkryghen t'geen ick wel wou. Wat is't dan, sy de Keyser? Ghenadighste Heer Keyser sy de Boer, ick dorf niet. Wilt ghy dan Ridder gheslaghen sijn, sy de Keyser. *Ia soo een bruy was het*, sprack de Boer. De Keyer weer: sit dan neer, en ick sal u Ridder maken, hy dé het, en terwijl de Keyser hem met een sweert in de neck sloegh, liet hy van achteren een dappere, raet wat het is, vlieghen. Schelm, sy de Keyser ghy sult sterven

want ghy bespot de Ridderschap: *Genadighste Heer Keyser*, sy de Boer, *doen ommers den Edelman daer in quam moest den Boer daer uijt*.

Wonderlijcke ende snoode dievery ten tijden der koninghs **Rhampsiniti.**

H*Erodotus* verhaelt een wo*n*derlijcke Historie van een listighen Dief, op dese volghende wys:

Rhampsinitus, Coningh in *Egypten*, heeft meer aen goudt ende silver ghehadt als oyt eenigh Monarch des Werelts. Op dat hy desen schat te beter bewaren mocht, heeft hy een nieuwen ende diepen Toorn opbouwen laten, en het gelt daer in gheleyt. De Bouw-meester maeckte in de muer een steen, dien hy uijtnemen ende weder insetten kon, sonder datmen dat eenighsins kon bemercken. Door dit gat kroop hy altijdt in den Toorn, en haelde daer soo veel gelt uijt als hem

luste ende gheliefde. Als hy nu sterven soude, openbaerde hy dat selfde gat aen sijne twee Sonen, die, ghelijck haer Vader, oock in den Toorn klommen, ende daer uijthaelde aen geldt naer beliefte. Doen de Coningh *Rhampsinitus* merckte dat sijn schat verminderde, ende doch gheen ingangh daer toe vinden kon, heeft hy heymelijcke stricken in den Toorn ghespannen. Als nu dese twee Broeders des nachts weder in den Toorn klommen wort de*n* eene van haer in den strick gevanghen op dat hy nu niet bekent soude worde*n*, hackte hem sijn Broeder de handen en het hooft af, nam het met sich, en stopte het gat weder toe. Daeghs daer aen liet de Coningh het doode lichaem aen de galghe hanghen, hopende dat sijn bloetverwanten het lichaem daer souden afvoorderen. De overgheblevene broeder wilde het doode lichaem gaern van de galgh lossen, bedacht derhalven dese listig-

heydt: Hy voer voor by de Galgh, in hebbende een voeder wijn, ende stelde sich doen aen oft de wijn uijt liep. De Galgh-bewaerders liepen daer heen om hem te helpen, hy liet doen dese al den wijn uijt-drincken, waer door sy droncken wierden, en in slaep vielen. Hy gingh doen heen, ende nam sijn doode Broeder va*n*de galge, bracht hem naer huys, ende liet hem begraven. De Coningh hier over verwondert sijnde, beval sijn Dochter, dat sy by alle Mans-persoonen slapen soude, op dat sy ghewaer gheworden mocht, wie sulcks ghedaen hadt? Die't nu ghedaen hadde, quam oock by de Dochter te slapen, en bekende, dat hy in den Toorn gheklommen, sijn Broeder het hooft afghehackt, en hem van de galgh ghenomen hadde. Dese nu, doen hy naer des Coninghs Dochter toegingh, hadde sijn Broeders handt mede ghenomen. Als nu de Dochter, naer, hem quamp te grijpen,

ende by de handt vast houden wilde, stack hy haer sijns dooden Broeders handt toe, die sy aengreep, en vast hieldt, maer hy ontslipte het. Als de Coningh *Rhampsinitus* dit hoorde, verwonderde hy hem noch meer over dese sijne scherpsinnigheydt; liet derhalven opentlijck uijtroepen, *dat die gheen, die dit ghedaen hadde, hem soude bekent maecken: hy soude niet alleen niet ghestraft worden, maer oock des Koninghs Dochter tot sijn vrouw hebben, en naer hem oock het Koninckryck beerven, en Koningh worden.* Op dese belofte gingh den Dader deses heen, ende maeckte sich aen den Coningh bekendt. Dien heeft de Coningh doen, (om sijn belofte en woordt naer te komen) sijn Dochter tot een vrouw, en naer sijn doodt hem het Coninckryck tot een erfdeel ghegheven.

Gygis ringh van onghemeyne ende wonderlijcke kracht.

DEn Philosooph *Plato* beschryft in sijn tweede *Boeck de Republicâ*, dese volghende Historie van *Gyges* in deser voeghen:

Als *Gyges*, sijnde een Schaep-herder in *Lydien*, sijn Schapen op het veldt sagh gaen weyden, ontstondt daer onversiens een groot On-weder, donder, blixem, oft slagh-reghen, en dierghelijcke, ja sulcken onweder was het, dat de aerde haer door een aertbevinge open dede, en van malkandere*n* ghescheurt wierdt. *Gyges* maeckte hem soo stout en koen, en gingh in dese open ghedaene scheure der aerden, daer hy veel wonderlijcke dinghen te sien kreegh. Onder anderen sagh hy daer een groot Peert uijt koper ghemaeckt welck Peert inwendigh hol was: In dit peerts sijde was een venster, daer

door *Gyges* in het peerts buyck sagh, bespeurde daer nu anders niet als een doodt verstorven Mannen lichaem, moeder naeckt, sonder eenige pronck oft cieraet, uijtghenomen eenen ringh die desen verstorvenen Man aen sijn vingher hadde: Desen ringh heeft *Gyges* hem van de vingher ghetrocken, ende is daer mede wegh ghegaen. Dewyl *Gyges* nu desen ringh aen sijn vingher droegh, wierdt hy ghewaer dat hy onsichtbaer was, en vande omstaenders niet ghemerckt wierdt dat hy teghenwoordigh was. Beproefde derhalven desen sijnen ringh met meerder vlyt en neerstigheydt, bevondt nu dan, dat soo wanneer hy de steen deses ringhs naer sijn lyf toekeerde, dat hy dan onsichtbaer was; en als hy dien steen van sich wende, wierdt hy weder sichtbaer. Hy begaf hem nu aen t'hof des Coninghs in *Lydien*, maeckte hem daer soo menighmael als hy wilde onsichtbaer: Hy

sliep by de Koningin: Hy doode den Coningh, en hielp hem aen kant: Hy vryde de Koningin weder, kreegh haer, ende wiert alsoo uijt een Schaep-herder door hulp deses ringhs een Koningh.

Den onghenooden gast.

EEn doortrapt Spaenjaerdt, op de vrye slemp dapper af-gevaerdight hoorde veel segghen van de groote neerstigheydt, die seker ryck man, om veel gelt te winnen, aenwende; oock liep t'gherucht, t'gheen waer was, dat hy een goede tafel hiel; de Spaenjaerdt achte, dat dese rijckert te slim was, om van eenigh gelt, door loosheydt ghesnoten te worden, dies hy hem liet genoeghen, hem maer een goey maeltijdt t'ontstelen; Om hier toe te komen, hadt hy d'uer, wanneer de ryckert aen tafel gingh verspiet, en klopte juyst op die tijdt als hy middagh-ma-

len sou, aen de deur; een jonghen die openende, vraeghde hy, oft t'Heerschap t'huys was? die ja antwoorde; kan ick hem spreken, hy weer? Niet wel sy de jonghen, want hy is bereydt te gaen eten: Ey mijn vrindt, sprack de Spaenjaerdt, gaet seght hem, dat het noodigh is, dat ick hem strack spreeck want ick hem iet, daer aen ten hooghsten gheleghen is, te segghen heb, t'welck oock gheen uytstel lijden kan. De jonghen liep, en sy het aen sijn Meester, die hem, hoe wel hy sijn handen al wiesch, om ter tafel te gaen evenwel liet in komen. Hy, dé binnen komende, al die daer waren, groote eerbewijsinghen, en versocht t'Heerschap een woordt oft twee te moghen in't oor luysteren, dit toeghelaten sijnde, sy hy: Mijn Heer, indien ghy lustigh sijt, ick kan u terstont thien duysent kroonen in ghereedt geldt doen winnen: De rycke fockert, hier scherp naer hoorende, sy:

Dat sou my wel dienen, maer isser oock eenighe swarigheydt in? Neen Heer, antwoorde hy, t'bestaet maer alleen in u self. Segh my dan, hy weer wat is het? Mijn Heer, sy dese, dat is van soo langhen aessem, dat ick u die bereydt staet te middagh malen, te langh sou ophouden; maer ick sal, terwijl ghy eet, gaen wandelen, en u, als ghy ghedaen hebt, weer komen spreken: De ryckert, naer dese winst dapper verlanghende, vreesde dat dese kabouter iemandt ontmoeten moght, die hem dit vetje uijt de neus streeck; Neen, mijn vriendt, sy hy, eet met ons, en naer de maeltijdt kondt ghy't my met ghemack verhalen; Dit waren de koten, die desen hongherighe gast socht: even-wel liet hy hem een weynigh noodighen; doch ghehoorsaemde terstondt: Hy sette sich aen tafel, en misschien dien, en de voorgaende dagh, niet veel ghegheten hebbende, vergat niet sijn pens vol te

proppen, sonder eenighe tafel redenen, terwyl men at, te ghebruycken; door vrees van sijn bekomst niet te krijghen, stofferende sijn buyck voor dien ende volghende dagh, niet vergetende de spijs met wijn dapper te bevochtighen. De maeltijdt ghedaen en de kost opghenomen sijnde, nam de ryckert, die vast op de buyt vlamde, sijn gast by de handt, segghende: Gaen wy in mijn vertreck, daer wy van dese saeck breeder sullen spreken: daer sijnde, vraeghde hy, oft dit profijt seker gongh, en oft in ghereet gelt, ghelijck hy gheseydt hadt, bestondt? Ia myn Heer, sy d'ander. Is't niet soo dat ghy u Dochter uijt-ghetrout, en daer twintigh duysent kroonen mé ghegheven hebt? Waer op ja gheantwoordt sijnde, voer hy voort. Noch hebt gy der een, die onghehouwt is, denckt ghy met haer oock soo veel niet te gheven als sy trouwt? Dat's betamelijck, sy de ryc-

kert. Wel, sy de Spaenjaerdt *soo ghy haer my ten houwelijck wilt gheven, ick sal my met thien duysent kroonen laten ghenoeghen, siet daer thien duysent kroonen in ghereedt geldt voor u ghewonnen.* d'Onnoosle ryckert was soo onsteld van dus uyt-ghestreken te sijn, dat hy hem al vloeckende, t'gat van de deur wees, daer d'ander die van te voren die rekeningh al ghemaeckt hadt, sich weynigh aen stoorde, maer sijn wegh gaende, de rycke fockert voor sijn middagh-mael uijtlachte.

Op een sinne-beeldt.

EEn sin-rycke, willende iets uytbeelden, nam een deel doodtshoofden, klom op een bergh, en lietse ghelijck vallen; stracks rolde elck sijns weeghs, dies hy aldus uytvoer: Veel koppen, veel sinnen; hoe is't moghelijck, dat een landt sonder een Opper-hooft bestaen kan, want een ieder wil sijns weeghs.

De Chiomaren.

DAer ghebeurden, in dese leste oorloghen van Duytslant, in d'overrompelingh van een Stadt, daer af ick de naem verswygh, op een selve dagh twee kloeckmoedige daden van twee vrouwen, daer af d'een gehouwt en d'ander onghehouwt was, die groote ghelijckheydt met d'uijtvoeringh van d'oude en vermaerde Chiomars hebben.

Daer was een, in de verdelgingh van dese Stadt, daer in alle moort, gewelt en plonderingh ghedaen wierdt, een kryghsknecht, die, een gehouwde vrouw verkracht hebbende, en niet vernoeght met haer van haer eer berooft te hebben, haer noch de poock op de keel sette, om te weten waer haer geldt was, oft waer fy haer juweelen verborghen hadt. Sy die niets dan wraeck, ten neus en mondt uijt-

blies, veynsde verschrickt te sijn, schoon het anders was, en, hem ghewenckt hebbende om sachtelijck te spreken, luysterde hem in't oor, dat sy hem by nacht in de schuylplaets sou brenghen, maer dat sy hem badt dat hy eenigh deel aen haer sou laten, om haer niet gheheel elendigh te maken. De kryghsknecht bewillighde t'gheen dat sy versocht. Sy bracht hem des nachts in de naeste kerck, die oock, ghelyck het overighe van de stadt verdelght was. Sy dé hem, door t'afrollen van een steen, een kelder openen, daer haer voor-ouders in begraven waren, en seyde tot hem dat al haer juweelen daer in besloten waren. Sy was soo stout en sterck, dat sy dese groote steen voor de mondt van dit graf rolde, doen dese onbesuysde daer in ghetreden was, die, daer ghelaten sijnde, van hongher en stanck storf. Haer gemael, onder de gevanghenen ghestelt, betaelde sijn los gelt, en was

van dese wraeck soo vernoeght, dat hy haer waerder, dan te voren hielt.

Een Dochter van de selve Stadt, door een ander kryghsknecht gescho*n*den, en gheparst om de plaets te noemen, daer het kostelijckste huysghewaet was, seyde tot hem, dat men al de ketenen, juweelen, het gout, en t'silverwerck metter haest in de put hadt gheworpen, doen men gherucht, van dat de vyant in de Stadt was, hoorde. De kryghs-knecht liet sich daer in dalen, om al t'gheen, dat, gelijck hy meynde, op de gront was, te visschen. Maer sy verplette hem daer in met steenen, hout, en ander huysghewaet, dat sy op hem wierp, en dus haer schender van sijn leven beroofde.

Contract ghemaeckt in't iaer 1657*.*

DAer waren dry Fransjes, die goedt chier maeckten, beloven de Waert te betalen met geldt van een

Beeren Huyt, die in een bosch gheleghen was, groote schade deet, den welcken sy vangen en dooden souden: Als dese Broeders in't bosch laghen en wachten, soo quam den Beer aen, sy hem siende koosen t'haesepat; maer een die hy achterhaelde, viel voort neer, en bleef ligghen als doodt, den Beer by hem komende, treedt hem met de pooten, en roock hem aen den neus en ooren oft hy leefde; den Beer siende dat hy doodt was, laet hem ligghen: den Beer wegh sijnde, alsoose gheen doode luyden niet en meughen, soo is hy op-ghestaen, en by sijn twee Confraters komende, vraeghden oft hy noch leefde, en wat hem den Beer gheseyt hadt, die antwoordt: hy heeft my gheseydt, dat ick voortaen gheen vellen sal verkoopen, voor dat het beest ghevanghen is.

Een toornighen boer.

EEn Huys-man siende dat sijn Kooren-schuer door ongheluck in brant gheraeckt was, soo komter een muys uytgeloopen, die hy aen vat, en in't vier werpt, en aldus uytvoer: ô-ghy ontrouwe Gast! soo langh het mijn wel ginck, en kon ick u niet verdryven, en nu het mijn qualijck gaet, wilt ghy myn verlaten; holla, ghy moet daer blyven.

Een exempel van ware ende ghetrouwe vrientschap tusschen **Damon *en* Pythias.**

D*Amon* en *Pythias* waren twee longhelinghen van de *Pytagorische Secte*: dese twee nu hadden malcandere*n* soo bemint, en den eenen was den anderen soo gheaffectioneert, dat het scheen dat maer een Ziel, een Ghe

moedt, een Sin, &c. in dese twee Lichamen woonde. Ten tijde van dese twee leefden den grouwsamen ende bloedt-dorstighen Tyran *Dyonisius*, die *Damon* (ick weet niet uijt wat oorseack) ter doodt veroordeelde, en een sekere tijdt, dagh en uer van sterven voorstelde en voorschreef, waer teghen hy hem bereydt maecken soude. Als *Damon* nu bemerckte ende gewaer wierdt dat hy sterven moest, badt hy den Tyran met smeeckende woorden, dat hy hem soo veel vergunnen, en soo ghenadigh wesen wilde, dat hy eens naer sijn Ouders reysen mocht, door dien hy daer wat nootwendighs hadde te verrichten, dat hy nienandt anders toevertrouwen ofte belasten kon als sijn eyghen selven: dede hem daer-en-boven dese belofte, dat hy niet alleen tegen dien dagh, op welcken hy sterven soude, aldaer soude present en teghenwoordigh sijn, maer dat hy dien tydt over sijn vertrouwden

vriendt *Pythias* in sijn plaets stellen, ende tot een pandt laten wilde. *Dionysius* was op dese conditie te vreden, en gaf sijn belofte een plaets, liet derhalven *Damon* heen reysen. *Pythias* stelde sich nu voor sijn vriendt *Damon* ghewilligh en sonder teghensegghen in de ghevanckenis, weygerde oock niet voor hem te sterven. O wat een groot vertrouwen en getrouwe*n* Broederschap! Den dagh van sterven naeckte: *Damon* bleef noch uyt: *Pythias* heeft sich hier over in't minste niet ontset en bekommert. Als nu den dagh, tydt en uer van sterven teghenwoordigh was, beval den tyran *Dionysius* dat men *Pythias* in plaets van *Damon* het leven benemen soude. Als *Pythias* dit ter ooren quam, gingh hy goets moets naer het wreede moort-tonneel, om dat sijn vriendt *Damon* dies te langher leven, en onder de sterffelycke menschen wandelen en verkeeren mocht. Maer siet wederom

een exempel van broederlijckde liefde! want als *Pythias* sich nedersetten en knielen soude, om door het bloedt-minnende swaert te sneuvelen en om te komen, komt *Damon* juyst aengheloopen, roepende dat hy daer was, men soude derhalven *Pythias* in't leven behouden. Dit wonder-werck heeft de faem aen *Dyonisius* verkondicht, die sich ten hooghsten hier over verwonderende, seyde, *Hoe is het moghelyck, dat de liefde twee herten en gemoederen soo vast aen malkander verbinden en verknochten kan?* heeft daerom niet allen dese twee vrienden los en vry ghesproocken, maer oock versocht, dat hy als den derden man en vrient haer geselschap ghenieten mogh t.

Hy isser wel aen die sulcken vrient opgespeurt heeft, want men pleegh te segghen.

Een Vriendt in de noodt,
Een Vriendt in de doodt,
Is een kost'lyck kleyn noodt.

Christophorus Columbus *vinder van de nieuwe werelt.*

DE gantsche ronde Kloot des Aertbodems uyt Water en aerde te samen gheset, wort verdeelt in een *oude* en *nieuwe Werelt*. De *oude Werelt* wordt ghenoemt, die, de welcke wy nu bewoonen: en begrypt in sich *Europam*, legghende teghen het *Noorden*: *Asiam* gheleghen teghen het *Oosten*: *Africam* teghen het *Zuyden*. De *nieuwe Werelt* is *America*, en leydt naer het *Westen*: en dese *nieuwe Werelt* nu is even soo wel in den beginsel der Scheppinghe des Hemels ende der aerden gheschapen ende ghebouwt, als de *oude Werelt*, maer sy is ons (als in de *oude Werelt* woonende) niet eer bekent gheworden als ontrent voor 158. jaren. De Historie hier van luyt als volght:

Christophorus Columbus, gheboren

te *Genua* in *Italien*, een ervaren ende gheleert Natuer-kender, wandelende menighmaels doen hy in *Hispanien* was aen den Oever des Zees, wierdt eyndelyck ghewaer, dat op seeckere tyden des jaers stercke en langhduerende Winden over het Meer waeyden, uyt het *Westen* komende. De natuer hadde hem nu daer in al onderwesen, dat alle winden haren eersten oorsprongh uyt de aerde hadden murmureerde derhalven by sich selfs, en versekerde sich ten laetsten, dat teghen het nedergangh der Sonnen over de groote Zee, noch een Land wesen moest, daer dese Winden haren oorsprongh van daen hadden. Heeft hier op voorghenomen dit onbekende lant te soecken, indien men hem maer eenighe suffisante middelen daer toebehoorende, behandighen wilde: reysde derhalven naer verscheyden Coninghen, Princen en andere machtighe Potentaten, en gaf sijn meyningh te

kennen, versoeckende om dit nieuw Landt te soecken, Schepen, Matroosen, Proviante en andere nootsaeckelijckheden: maer hy wierdt van dese al-te-mael uyt-ghelacchen ende bespottet, en voor een dwaes mensch ghehouden: even-wel heeft sich den Coningh in *Castilien* laten bepraten, en rustede hem een wackere Scheeps-armade uyt, voorsien met goede Proviant, en gaf hem wat hy van nooden hadde. *Columbus* reysde aloo op Godts ghenaden heen van *Spanien* af naer het Oosten ofte opganck der Sonnen, in het jaer 1492. Als hy nu eenighe daghen op de Zee gheswerft haddde, en nu noch gheen andere aerde kon bespeuren, hebben sijne Matroosen aenghevanghen te morren (want al haer Proviant van eten soo wel als van drincken begon haer nu te ontbreecken) en maeckten hem uyt voor een verrader ofte bedriegher: bevolen oock, dat hy dadelyck eer hy

verder voer, soude weder keeren, ende haer aen haer Vaderlant weder leveren, en indien hy dit weygherde, soo wilden sy hem terstont buyten boort in de woeste Zee werpen. *Columbus* sich in soo groot peryckel en ghebaer bevindende, heeft sijn Matroosen en Schipper ootmoedelijck gebeden, dat sy noch maer dry daghen souden willen wachten, en waer't saecke, dat sy binnen dien tydt gheen Landt en vonden, dan wilde hy weder keeren ende te rugghe varen. Dit heeft hy eyndelyck door veel bidden ende smeecken verkreghen. Twee daghen waren nu al verscheenen, en saghen noch gheen Landt; doen wiert *Columbus* treurigh, ghelijck wel te vermoeden is, liet het even-wel niet mercken, maer sprack sijn Matroosen hert in't lyf, en gaf haer moet, en versekerde haer daer-en-boven, dat sy, eer den volghenden dagh verloopen waer, door Godes hulp het Landt

souden in haer oogh kryghen. Als nu de nacht naeckte, en hy onder in't Schip sat, klimt een van de Schippers jonghers boven op de Mast-boom, kyckt rontom, en begint op het lest te roepen: *Vier! Vier! ick sien Vier!* Op dit gheroep quamen sy al-te-mael aengheloopen, grepen een moet, en arbeyden soo dat sy binnen weynighe daghen aen Landt quamen, namentlyck aen die *Eylanden* aen dese sijde van *America* gheleghen: *Columbus* nu en quam niet in het heele en vaste Landt *America*, maer *Americus Vespucius* van welcken het de naem behouden heeft van *America*. Als sy nu al-temael aen het Landt quamen, vielen sy al te samen, soo veel daer oock in het Schip gheweest waren, op haer knien, baden *Columbus* om vergiffenis, en eerden hem als een Godt. *Columbus* liet hier terstont een kruys van hout maecken, en rechte dat aen die plaets op daer sy eerst aenghelandt waren,

ter ghedachtenis en eere van den gekruysten *Christus*.

Alsoo syn de Eylanden des nieuwen Werelts *Hispaniola* en *Cuba Jamaica*, Anno 1492. door *Columbus* eerst ghevonden, die het jaer daer aen met onuytspreeckelycke en onghehoovighe Schatten van goudt, silver en edel-gesteente weder naer *Spanien* keerde, en de heele reyse hoe het hem ghegaen was, openbaer en bekendt maeckte. Vyf jaer hier naer, te weten des jaers 1497. heeft *Americus Vespucius* hem oock daer naer toe begeven, die niet alleen de Eylanden besien, maer oock het vaste en platte Landt, de nieuwe Werelt, ontdeckt heeft, waer van daen het dan oock gekomen is dat de heele nieuwe werelt naer sijn naem *America* ghenoemt wiert. Eyndelijck heeft *Ferdinandus Magellanus* daer oock naer toe gheseylt, van welcken het genoemt wiert *Magellanica*: Maer nu reyst men daer heen jaer uijt jaer in.

De wreede vrouw.

DAer was tot Ferrare seker Edelman van Reggio, Gereon ghenoemt, die, te hoof zijnde, soo groot een smaet van een voornaem Heer ontfingh, dat hy besloot sijn leven eer in duysent ghevaerlijckheden te stellen, dan sonder wraeck te blijven. En seker, hy arbeydde soo neerstighlijck in dit duyvelsch werck, dat hy dat volbracht. Hy, Bertualdus (dit is de naem van de Heer van Ferrare) op sijn voordeel vindende, vermoorde hem niet min wredelijck, dan verradelijck: want hy gaf hem, naer sijn doodt, noch soo veel steken, insonderheydt in't aenghesicht, dat hy niet wel te kennen was. Hy, dit ghedaen hebbende, trock behendighlijck uyt de stadt, en stroyde gherucht dat hy naer Venetien trock. 'tIs de gewoonte van Italien, als een voorname

moort ghedaen is, en de moordenaer in een andere stadt treckt, seker gelt op sijn hooft te setten. Bertualdus maghen, begerigh naer wraeck, stelden op dat van Gereon vier duysent kroonen. Hy doolde eenige tijdt door Italien, maer de begeerte van sijn vrouw en kinderen te sien, en sijn huyssaken te redden, dé hem by nacht, en vermomt, tot Reggio komen, daer hy sich in een kelder van sijn eyghe huys verborgh. Sijn vrouw alleen wist dese verborghentheydt, die dickwijls by hem quam. Dese vrouw, door 'tlangh vertoeven van haer man tot Ferrare, daer hy te hoof naer sekere saecken stont, daer in dese Bertualdus, van hem vermoort, hem tegen hadt gheweest, hadt sich tot de liefde van een snaeck, die sy onmatigh beminde, laten verrucken.

Sy, haers ghemaels saken soo verwart siende, dat het hem onmoghelijck was vergiffenis van soo boos een

daer te verkryghen, en van soo een val op te staen, wilde hem voort verdelghen, om haer boel te trouwen; en, de geleghentheyt daer toe in handen siende, verwittighde Bertualdus vrienden dat, soo sy aen haer 'tbeloofde ghelt bestelden, sy Gereon levendigh in hun macht sou leveren. De begeerte van hem schandighlyck te doen sterven dé hun 'tgelt vaerdigh tellen, jae noch iets daer boven betalen. Capraise (soo wierdt dese wreede vrouw ghenoemt) wees hun de kelder, daer haer ghemael in was, die onder de handen syner vyanden, en in't gerecht viel, daer hy sijn vonnis al ghemaeckt vondt, aen 'twelck niets dan d'uytvoeringh ghebrack, die tot Ferrare, de plaets, daer de moort gedaen was, gheschieden moest.

Dit vanghen quam ter hooren van de Hertogh, die, van't grouwelijck verraet van dese vrouw verschrickt, de volvoeringh van't gherecht op-

schorste. Ieder meynde dat hy aen Gereon dese moort vergheven wilde, en begon daerom te morren. Maer de Hertogh, verder insicht hebbende, dé dese onghetrouwe vrouw halen, en beval, om dese grauwel te straffen, dat men haer, met haer man, jae voor syn ooghen, sou onthoofden, op dat hy dit schouspel voor syn sterven, en de houwelijcksche onghetrouheydt ghestraft sou sien. Toen bekende sy dat Godt, met een selve slagh, haer onmenschelyck ontrou, haer ontreynight bed, en haer gierigheyt strafte.

Verscheyde manieren van de doode te begraven.

OP verscheyde manier; aert, ende wyse hebben de levende haer verstorvene vrienden lichamen begraven.

1. Ten eersten hebbe sommighe der Oudt-vaders het ghebruyck ghe-

hadt, t'welck wy noch hedensdaeghs oock hebben, dat sy hare dooden onder een Sarck leyden, en haer alsoo in de aerde begroeven; alwaer sy dan bleven om wederom tot aerde te verrotten.

2. Ten anderen sijnder sommighe ghevonden gheweest; die hare dooden in't vier wierpen, en tot stof en asch verbranden. By de *Romeynen* heeft *Cornelius Sylla* de manier eerst op-ghebracht, dat men de dooden soude verbranden, dit stelden hy in ter tyden dat hy sijns vyants *Caii Marii* ghebeenderen wederom liet opgraven, want hy vreesden dat men hem oock wederom souden opgraven als hy overleden was. Met dit dooden branden is't nu alsoo toegegaen. Men droegh veel hout op een hoop te samen, (dese hoop wierde *rogus*, ofte *Pyra* van haer genoemt,) ende leyde daer naer stocken van *Cypres-boomen* rondtom dit hout om den leelycken stanck des ver-

storvene lichaems te verdryve*n*: op dese stapel houts lyde*n* sy den dooden op den rugghe, openden hem sijn oogen, dat hy den Hemel aenschouwe*n* moest, staecken hem een penningh ofte seker stuck gelts in de mondt, om *Charon* voor reys-geldt te gheven, en dan staecken sy het hout aen brant. Terstont wierpen sy oock in't vier het gheen den verstorvenen aengenaemst en liefst was gheweest, als kleederen, swaerden, schilden, en diergelijcke dinghen, daer beneven oock veel bloemen, welrieckende salven ende wortels. Acht dagen naer het verbranden quamen des verstorvenen naeste Vrienden, Moeder, Suster, Vrouw en Kinderen, en andere meer, en versamelden naerstigh alle beenderen des verstorvenen en verbranden lichaems, ginghen daer mede naer haer huys, wasschen die schoontjes af in wyn en melck, en sluyten die in een kasjen, *Urna* ghenoemt, en setten dat

wegh ende bewaeren het met groote eerbiedigheyt.

Wanneer een man in *Indien* sterft, en in't vier gheworpen wort, dan versamelen haer al de Vrouwen van desen verstorvenen by het vier, (want een man heeft daer soo veel Vrouwen als hy selver wilt, en de kost gheven kan,) die dan onder dese Vrouwen den verstorvenen man het liefst geweest is, die werpt haer dan oock levendigh by hem in't vier, en acht haer dat voor een groote eer: de overgheblevene dan worden al haer leven langh daerom veracht ende tot spot ghehouden.

3. De derde manier van dooden te begraven hebben de *Aegyptenaeren* gehadt; want dese salven der verstorvenen lichaemen met balsem, kostelycke Olyen en andere welrieckende Speceryen; ende dan winden sy dese in doecken met balsem ghesmeert, en legghen die teghen de Son, op dat de

balsem ende andere kruyden het heele lichaem moghen door-trecken. Ende alsoo blijven de lichaemen menighte van jaeren onvervuylt, jae veel hondert jaren langh. Dese ghebalsemde Lichaemen worden dan ghenoemt *Mumia*.

4. Ten lesten en vierden hebben de *Americaners* mede een bysonder manier ghehadt van hare dooden te begraven, te weten, sy hackense in stucken, legghense op de Rooster, en bradense, ghebraden sijnde, eten sy het selver op, ofte verkoopen het aen andere lieden; en maecken haer alsoo hier mede lustigh ende vrolijck: want sy meynen dat sy hare Ouders ofte Vrienden op gheen beter plaets bewaren ofte begraven konnen, als in haer eyghen buyck.

Maximiliaen, d'eerste keyser van die naem.

Wlerdt, kort naer sijn huldingh, van de Joden, met een gouden korf vol goude Ajeren, om sijn gonst te verwerven, beschoncken: doch sijn Majesteyt liet d'aenbrenghers opsluyten en wel voordisschen: De Joden versoghten, naer sommighe daghen, datmen aen hun d'oorsaeck, van dit bedryf, wilde kont doen. Strax gaf de Keyser tot antwoordt: De Hoenderen, waer van sulcke schoone Ajeren komen, moetmen, niet in't wildt laten loopen, maer, wel bewaren.

Loghen met loghen betaelt.

TWee Persoonen in een gheselschap pooghden elck om t'seerste wonderlijcke dingen te vertellen; den eenen verhaelde een koole in seker Landt ghesien te hebben, onder de

welcke wel duysent en vyf hondert Mannen te Peerde voor den reghen schuylen konden, den anderen seyde dat hy in een seker Landtschap eenen koperen Ketel hadde sien maken, aen de welcke hondert Mans waren arbeydende, ende de welcke soo groot was, dat d'een d'ander niet konde hooren kloppen; Den eersten vraghende watse met een soo grooten Ketel wilden doen, antwoorde den anderen, *sy maeckten die om u groote koole daer in te koocken*.

Ferdinandus, d'eerste keyser van die naem.

SYde, doen hy sagh dat sijn Kamer-joncker een arme vrouw, die iets, aen sijn Majesteyt, wilde versoecken, wegh stiet: Wanneer wy de arme lieden, als sy komen om, aen ons, iets te klaghen, niet hooren, soo sullen wy ghewis, van Godt, als wy aen hem

onse noodt voordraghen, oock niet verhoordt worden.

Hy schreef, met sijn eyghen handt, sijn Soon, doen hy, in't jaer 1548. naer Spanien sou ghesonden worden, dese leer en Zeederegelen voor.

I. Laet de Godtsdiensten en het Gebedt, voor alle andere nootsaecklyckheden, gaen.

II. Gheef, aen Pluymstryckers, Loftuyters, noch Oorblasers, gheen ghehoor.

III. Nemt uwe saken, in voorspoet, wel waer; en vertrouwt, aen ieder man uwe gheheymen niet.

IV. Laet uw' Vaders hantschriften niet verpandt blijven, maer schickt datse, by d'eerste gheleghentheydt, worden ghelost: want een Vorst, die gheen beloften houdt, en teghens sijn Voorvaders woort en zeghel handelt, is niets nut.

De droeve, ende blyde werelt: Tweede deel.

Van eenen versierden en valschen waerseggher.

MEn vindt in vele haertsteden, voornamelyck ontrent de Backers Ovens een kleyn beesjen, t'welckmen een krickje ofte krekeltje*n* noemt. Een sekeren Boer de welcke Krickje toe-ghenaemt wiert, hebbende menighmael van leckere spyse hooren verhalen, kreegh eenmael lust om sijn bekomste daer van te mogen eten

alsoo sijn beste spyse niet anders was gheweest als Roggen-broot en Speck, waer hy dan noch wel sijn vingheren naer leckte. Hy hoorde de Hasen en Konynen, Patrysen, Capoenen, Hoenderen, Eyntvoghels, Leeuw-wercken, ende andere soorten van wildt-braedt seer hooghelijck prysen, als oock de soete leckere wynen, ende gherechten van Taerten en Bancquetten, in voeghen dat hy wenschte voor sijn doodt dry maeltyden naer sijn begeeren met soodanighe spyse te moghen doen, waer naer hy dan gherust soude sijn om te sterven. Maer door ghebreck van middelen sijnen lust niet konnende boeten, nam hy sijn toevlucht tot een sekere loosheydt, hopende dat hem sulckx wel soude gelucken, t'welcke was, sich selven voor een Waerseggher uyt te gheven, ende nam voor door de wereldt te reysen, ende over al daer hy quam te laten verkondighen dat hy alle verborghen

dinghen konde openbaren, ende besloot als iemant hem in verborghen ende ghewisse dinghen soude willen ghebruycken, te segghen dat hy sulcx niet konde openbaren voor en aleer hy dry achter een volgende dagen dry maeltyden hadde ghedaen, die elcken dagh van des morghens tot des avonts moesten dueren, van de alderleckerste spyse diemen konde vinden, ende sijn bekomste ghedroncken te hebben van alderhande beste wynen: gheloovende dat hy sulckx in't werck stellende, door die middel sijnen lust naer sijn begeren soude konnen boeten, op hope dat de ghene die hem soo leckerlijck tracteerden, onder-tusschen hun verloren goedt mochten wederom bekomen, oft in hunne nieuwsgierigheyt voldaen worden. Waerlijck hy stelde sich wel in gevaer om lustigh met stocken afgherost te worden; soo seer was hy met die heftighe inbeeldinghe in-ghenomen, van sij-

nen gulsighen lust te moghen versadighen. Hy vertrock dan met dat voornemen, ende naer eenige dagen hebbende doen verkondighen de by-sondere wetenschap die hy hadde om alle heymelijcke dinghen te konnen openbaren, quamender veel om hem te ghebruycken, maer de middelen niet hebbende om sijnen eet-lust te konnen boeten, ende alwaert datse sulckx hadden konnen doen, hunne nieusgierigheydt was soo groot niet, noch de saecke soo ghewichtigh, datse soo groote kosten daer aen souden hebben willen hanghen. Hy vervolghde sijn reyse, ende quam in een plaetse waer dat een Ioffrouwe van seer grooten staet woonachtigh was, de welcke eenen seer kostelijcken Diamant verloren hadde, die dry Lackeyen des huysghesins hadden ghestolen. Dese Ioffrouwe, verstaen hebbende datter eenen Waerseggher in de Stadt was ghekomen, was daer van seer verblyt;

sy dede hem halen, ende vraeghde hem oft hy soude konnen segghen waer haren Diamant was vervaren? Krieckje den versierden Waersegger, seyde teghen haer, dat hy sonder twyffel haer eenighe tydinghe daer van soude segghen, maer dat sulckx niet konde gheschieden als metter tyt, ende met eenige onkosten. Sy vraeghden hem, hoe langhen tydt hy daer toe moeste hebben, ende hoe groot die onkosten souden moeten zyn? Hy antwoorde dat hy dry dagen tyts moeste hebben, ende dat alle de onkosten gheleghen waren in hem dry heerlycke en leckere maeltyden te beschaffen ghedurende die dry daghen, van des morghens tot des avondts; dat hy anders den geest van waer-segghen niet konde verkryghen. Dese Iouffrouwe de welcke seer ryck was, ende die kosten niet veel en achte, belaste haren Hof-meester alles te besorghen, ende hem soodanighe spyse te geven als hy

begeerde. Hy eyschte de gene die hy aldermeest hadde hooren prysen, ende met de welcke hy de meeste lust hadde sich selven te versadighen. Daer op nam hy oorlof van de Joffrouwe, ende wierdt in een kamer gheleyt die daer toe bestelt was: men liet hem sijn avontmael doen, maer dat avontmael wiert onder de dry die den gheheelen dagh moesten dueren niet gherekent. Te bedde gheleghen sijnde, waren de dry Lackeyen die den Diamant ghestolen hadden, door de komste van den Waersegger seer verschrickt, versekert sijnde dat hunne dieverey soude ontdeckt worden, en*de* dat dien Waersegger haer soude beschuldigen. Naer datse hun met malkander hadden beraden, beslotense tot het eynde van die dry daghen te wachten, ende den Hof-meester hadde een van hun dryen belast mijn Heer den Waerseggher gheduerende den eersten dagh te dienen. Des morghens vroegh begaf hy

sich aen de tafel, ende wiert naer sijnen wille ghedient: ende de Lackey die op al sijn doen neerstelyck acht nam, was seer besich om hem seer menighmael drincken te sche*n*cken; Want alsoo hy den lieffelijcken smaeck van de alderleckerste wynen niet gewent en was, lickte hy de glasen ghestadigh uyt. Als hy nu sat was, begeerde hy te gaen slapen, ende den Lackey aensiende, seyde hy overluyt: Godt sy ghelooft, dat isser alreede een. Den Lackey hebbende soo groote oorsake om bevreest te sijn, gheloofde dat desen man daer mede wilde segghen, siet hier een van de Dieven die den Diamant gestolen hebben. Maer sijn meyninghe was gheheel anders, want hy wilde anders niet segghen: dat Godt sy ghelooft, siet daer alreede een van de maeltyden die ick soo seer begeert hebbe. Het welcke de oorsaecke was dat hy sijn Mede-ghesellen gingh vinden: hun verhalende wat hem was ge-

schiet, de omstaendigheden die hem door de vreese die hy hadde veel grooter schenen te wesen alsse in der daedt waren, seer breedt uijt-metende, ende versekerde hun dat hunne dievery ontdeckt was, het welcke hun op hun gheweten begost te doen dencken, ende om te beter daer van onderrecht te moghen wesen, soo besloten sy te samen, dat een van de twee andere hem des anderen daeghs soude dienen. Des anderen daeghs wierdt de maeltijdt hervat, alwaer mijn Heer Kreckje noch veel heerlijcker wierdt ghetracteert als des vorighen daeghs; ende als hy sich, de maeltyden ten eynde sijnde, tot ruste wilde begheven, seyde hy wederom in de teghenwoordigheydt van den tweeden Lackey: Godt sy ghelooft, dat is al de tweede. De Lackey daer door gheheel verbaest, maeckte sijn twee Mede-ghesellen noch veel meer bevreest, dies sy te samen besloten

dat den derden hem des anderen daeghs soude gaen dienen, ende datse dan op't ghene hy hun soude weten te segghen hun souden beraden watse te doen souden hebben.

Den nacht deur sijnde, soo verscheen den dagh, ende men deckte wederom de tafel, ende men diende hem als te voren: De Iouffrouwe groote sorghe voor haren Waerseggher draghende, vraeghde verscheydenmael hoe hy al voer, ende oft hy oock al goede ciere maeckte? De derde Lackey de welcke hem dienende, by naer van vreese stierf, wist by naer niet wat hy soude doen, ende t'elcken als hy drincken eyschte, beelde hy sich in dat hy met sijn vingher dreyghende op hem wees: want de vreese die een waerschynelijcken gront heeft doet ons somwijlen soodanighe dinghen sien die in der daedt niet en sijn. Sijn maeltijdt ghe-eyndight hebbende danckte hy Godt, ende seyde naer sijn

ghebedt met luyder stemmen: Godt sy ghelooft nu heb ickse alle dry: ick begeerde ter werelt niet meer, ick ben nu wel te vreden, ende en hebbe niet meer te wenschen. Ghy mijnen vrint seyde hy teghen den Lackey, seght teghen Mejouffrouw dat ick morghen de eer sal hebben van haer te gaen sien en aen te spreken.

Die Lackey hebbende t'selfde alles aen sijn Mackers verhaelt, versekerden sy hun selven dat hunne dievery ontdeckt was, ende dat hy des anderen daeghs alles aen haer Iouffouw soude te kennen gheven: het welcke hun dede voornemen des morghens vroegh by hem te gaen, ende voor hem op haer knien te vallen, den Diamant in sijn handen te gheven, hem te bidden mede-lijden met haer te willen hebben, ende haer niet te willen beschuldighen, vermits sy ongetwyffelt souden ghehanghen worden. Het welcke sy in't werck stelde soo haest

als mijn Heer Kreckje wacker was, de welcke gheensins naer sulcken goede tijdinghe eenighe ghedachten hadde; want als sijnen wijn was uijt-gheslapen en verteert, ende dat hy des morghens gheen goede ciere meer en vernam, hoopte hy anders niet als de straffe van sijn stout voornemen te sullen ontfangen, waer van hy de waerheydt tot sijnen nadeel ghenoeghsaem bemerckte, ende wenschte van gantscher herten met twee hondert stockslaghen te moghen vry wesen. Maer hy was wel verbaest, als hy in plaetse van de straffe, voor hem een groote vergeldinghe sagh bereydt, neffens het gheruchte van een groote vermaertheydt die over al soude verbreyt worden. Hy gheliet sich heel statigh, aenhoorende hunne redenen, en seyde teghen hun datse seer wel hadden gedaen, hem soo vrywilligh de sake te bekennen, hoewel hem die door sijn konst niet onbekent en was, maer in-

diense daer vergiffenis af begeerden te hebben, datse hem de bysonderheden van de sake moste verklaren, te weten, wanneer, waer, en in wat voeghen sy den Diamant hadden bekomen: Het welcke sy deden sonder een woordt te lieghen, waer van men Heer Krieckje seer verblijt was, de welcke den Diamant nemende, die hy in haer tegenwoordigheyt aen eenen Kalkoenschen Haen dede in-swelghen, den welcken hy teeckende om uyt andere te mogen kennen, daer naer scheyde hy van de dry Lackeyen, naer dat hy hun versekert hadde hun niet te sullen beklappen, ende hem by de Jouffrou doen leyden hebbende, seyde hy tegen haer, datse den Diamant verloren hadde, op sulck een dagh, op sulcken uer, op sulcken plaetse, ende in't by-wesen van soodanigh een gheselschap, (even ghelijck hy het van de Lackeyen verstaen hadde) datse alsoo sy haer handtschoen uyt-trock van haer vinger was

ghevallen, ende dat een van haer Kalkoenen voor-by gaende die hadde ingesloeckt, begeerende datmense alle voor hem brengen soude, dat hy hem seer wel soude kennen. De Jouffrou die redenen hoorende was seer verwondert, siende dat de by-sonderheden die hy haer verhaelde waerachtigh waren, dies sy geboodt dat men alle de Kalkoenen voor haer soude brenghen; het welck ghedaen wierdt: men Heer Krieckje kennende den genen die hy dien hadde doen inswelgen, seyde teghen haer, Mevrouwe, siet dat is hy, doet hem den buyck openen, ende ghy sult uwen Diamant vinden, ick stelle mijn leven daer voor te pandt. De Jouffrou was niet nalatig, maer dede die den buyck open snyden, ende hare Diamant daer in vindende, riep met luyder stemmen, ô den oprechten Waersegger! ô den grooten en wonderbaerlijcken Waersegger! ende en konde haer niet onthouden

van hem te omhelsen, en*de* hem in haer Kamer leydende, dede sy hem aen haer tafel eten, ende neffens haer sitten, hem soodanighe eere bewysende, gelyck oft het een veel heerlijcker persoon waer gheweest, ende hielt hem des avondts in haer huys te eten ende te slapen, voor-nemende hem een eerlijcke vergeldinge te doen. Weynige uren daer naer quam de Man van die Jouffrouwe, de welcke acht oft thien daghen uyt de Stadt was geweest wederom 't huys. Sy verhaelden het hem terstondt hoe geluckighlijck sy haren Diamant wederom hadde gevonden, door den middel van eenen uyt-nemenden Waerseggher, aen den welcken sy dies halven seer verbonden was.

De man die wat looser was als sijn Huysvrouw, konde soo haest niet gelooven als sy dede, dat een mensch sulckx konde geraden, ende spotte met die waersegginghe: Maer sy bevestighde hem de saecke met soo veel eeden,

dat hy lust kreegh om hem te moghen sien; Men ontbiedt hem, ende verschijnt in sijn teghenwoordigheydt: hy bevondt hem soo lomp van wesen te sijn, ende soo belacchelijck in sijn redenen, dat sulcks hem te meer versterckte in sijn ghevoelen 't welck hy hadde dat sijn Huysvrouw haer hadde laten bedrieghen: Men sondt hem wederom naer sijn Kamer, ende de Man begeckte sijn Huys-vrouwe van datse soo licht gheloovigh was.

De Vrouwe volherde met groote stantvastigheydt, seggende tegen hem, dat hy sulckx seer lichtelijck met iet anders soude konnen besoecken; Ondertusschen hoordense een Krekeltjen in de Schoorsteen van de Jouffrouws Kamer, ende een Pagie met de kaers daer naer siende vondt het in een holletjen sitten, ende gaf het selfde aen sijn Heer; 't selfde in sijn handen hebbende, ende sijn Vrouw seer ernstelijck op hem vorsoeckende, dat hy

een proeve daer mede wilde doen, hem versekerende dat hy meer soude bevinden als sy hem seyde, belaste hy den Waersegger te doen komen, ende terwijle*n* men hem haelde, dede hy twee silvere schotelen langhen, ende leyde het Krekeltjen daer tusschen beyden in, sonder dat het iemant merckte: den Waersegger verscheen voor den Heer, de welcke tegen hem seyde: ja wel myn vriendt, ghy speelt hier den Waersegger, ende wilt voor sulckx geacht sijn: ick weet wel dat ghy maer eenen botten Esel en sijt, ende dat ghy door u doen een iegelijck soeckt te bedrieghen: maer ick wil teghenwoordigh sien watter van is: Want indien ghy niet dadelyck en kunt raden wat datter tusschen die twee schotelen is, soo sal ick u vyf hondert stockslaghen laten gheven, ende beyde u ooren afsnyden. Den armen Waersegger was wel benaut, want hy sagh sijn bedrieghery klaerlijck ontdeckt: Dies hy

sijn ooghen ten hemel opslaende, met luyder stemmen seyde. Eylaes! arm Krieckjen hier sijt ghy gevangen: Hy sprack van sijn selven, alsoo synen by-nae*m* Krieckje was. Maer den Heer die syne*n* naem niet en wist, en*de* die dat dubbelsinnigh woort niet en verstont, geloofde dat hy 't in der daet hadde geraden: ende doende met eenen de schotelen open, ende het verstant van die man aenmerckende, konde hy sich niet bedwingen hem met open armen te omhelsen, tegen hem seggende, ick bid u om vergiffenis, myn vriendt, waerlyck ghy sijt den verstandigsten Man die in geheel Europa is: Hy bewees hem seer groote vriendtschap en eere; men geleyde hem met alle eerbiedigheydt in sijn Kamer, ende des anderen daeghs dede men hem seer feestelijck ontbyten, ende men vereerde hem gout en silver, met duysent derhande beda*n*ckingen, en*de* plichtredenen. Aenmerckt eens oft hy niet veel geluckiger was als wys en verstandigh.

Kunde, der Wandalen koningh.

SEy, doen een, onder een deel Roovers, ten Galghe veroordeelt, voor gaf, dat hy van des Koninghs verwanten was, en derhalven genade begeerde: Het is billigh datmen de vrienden, boven de vremden, eert, en derhalven sult ghy, aen de hooghste Galgh, om boven andere uijt te munten, gheknoopt worden; wyl ghy onse gramschap, in plaets van genade, hebt verdiendt.

Een gheleert man.

SEy: elck Landtsvolck heeft een bysonder middel, om sijn sorghen te verdryven: want de Duytschen verdrinckense. De Franschen versingense. De Spanjaerden verweenense. De Enghelsche verdansense, en d'Italianen verslaepense.

Dionisius vermaert tyran.

HAndelde de wyse lieden, als sy aen hem tot verhinderingh van syn ongenadigh bedryf, de waerheyt sijden, met woorden en wercken, seer hart, volbrenge*n*de alsoo dese Spreuck: *Veritas odium parit*. Een ander dit bedenckende, socht een andere wegh om, daer door, tot des Vorsts genade te komen: lovende derhalven de daden des Tyrans niet alleen met de mondt, maer verhief hem, in openbare Rymen, tot een Goddelycke waerde. Dionisius beschonck den loftuyter terstondt met een goede waerde gelts, en liet hem met een de tongh uyt de mondt snyden. Van sijn vertrouwelinghen naer de waerom van dit bedryf ghevraeght sijnde, gaf tot antwoordt: Naer dien het de Goden heeft belieft, datter een mensch is gevonden, die my ghelooft, en myne

daden loffelyck gheroemt heeft, soo wil ick oock mijn vermoghen doen, om soo een heylighe tongh voor het verderven, te bewaren, des hy het spracklit fluckx, voor een aenbiddelijck dingh, in een Tempel, deedt ophanghen, en eerweerdighen.

Een hertogh van Milanen.

VRaeghde aen een Kock, die hem langhen tijdt seer wel gedient, en naer syn mondt gekockt hadt: Wat hy, tot vergeldingh van syn ghetrouwigheyt begeerde? Fluckx antwoorde de Kock: Niets anders dan dat uw' Hoogheydt my tot een Geck ghelieft te maken. De Hertogh, hier over verwondert zijnde, begeerde stracx de waerom van dese begeerte te weten: daer toe de Kock voort vaerdigh was, segghende: Om dat ick dan wel voort sou raken, wyl uw' Hoogheyt de Eer ampten meest aen Gecken en Esels uytdeelt.

Een Switsers hooftman.

HEbbende Carel Coningh van Sweeden, ghedient, quam, met een deel van sijn kryghsknechten, binnen Stockholm, in een Herbergh huysvesten, versoeckende van de Coningh 600. ryckxdaelders, tot betaling van sijn achterstel: doch de Coningh aenboot hem, daer voor, soo veel duyvels op sijn kop. Fluckx voeght hy sich naer sijn herbergh, en ghelaet sich te vertrecken; doch de Waerdin eyscht van hem, voor huysvestingh en verteerde kost, dry hondert ryckxdaelders, terstondt aenbiedt hy haer dry hondert duyvels op haer kop. De vrouw, hier over verstoort, beklaeght hem aen de Coningh: Dese sent voort een Hof-dienaer om de saeck te ondertasten: strackx onschuldight sich de Hooftman, met dese woorden: Ick heb van de Coningh ses hondert ryckx-

daelders, die my quamen, gheeyscht, daer voor heeft hy my soo veel duyvels op mijn kop ghegheven: hier van heb ick aen mijn Waerdin, voor het gheen ick verteerdt heb, die helft over ghemaeckt, soo datse niets op my heeft te segghen; wijl ick haer met Coninghx munt betaelt heb. De Coningh, dese ronde antwoort hoorende beval de Hooftman te voldoen, en de Waerdin aen het heure te helpen.

Eenvoudigheyt van een Spaenschen jonghen.

EEn ieder is wel bekendt dat den meesten smaedt diemen een Persoon in Spanien kan aen doen, is, datmen hem scheldt voor een Jode. Een seker Spaens Ridder ghenaemt *Pontius* van *Aguire*, over straet wandelende, onmoete eenighe School-jongers, van de welcke een door aenhitsinge van de andere, hem met luyder stemme naer

riep, *Pontius Pilatus.* Desen Ridder boven maten verstoort wordende, niet alleenlijck om datmen hem de naem gaf van een Jode, maer van den ghenen die onsen Heere hadde ter doodt verwesen, vont hem selven daer door soo ontroert, dat hy met het bloodt Swaert in de handt naer den Jonghen toe-liep om hem te dooden, de welcke vliedende sich begaf in de bescherminghe van sijnen School-meester, die hem in sulcken staet siende, vraeghde aen den Ridder wat hem nootsaeckte sulckx te doen, de welcke hem de oorsaecke daer van seyde: de Meester bat hem het doen van den Jonghen niet te achten, alsoo hy niet en verstont wat hy seyde, ende beloofde hem soo te straffen dat hy het ghedachtigh soude wesen. Op die woorden vertrock sich de Ridder: soo haest die wegh was, streeck hy den Jonghen de Broeck af, ende geesselde hem wacker, ende elcke slagh die hy hem met de Roede gaf,

seyde hy, sult ghy wel meer *Pontius Pilatus* seggen? waer op den armen Jonghen al schreeuwende neen seyde, ende om verghiffenis badt. Des anderen daeghs de Meester doende desen Scholier de Ghebeden op-segghen, als hy nu quam tot het gheloof uijt te.spreken, in plaets van te segghen, die geleden heeft onder *Pontius Pilatus*, indachtigh wordende dat hy om dit woort wacker ghegheesselt was gheweest, seyde die gheleden heeft onder *Pontius* van *Aguire*. Bedenckt oft hy hem doen gheen meerder smaet aendede als te voren.

Een gheslepe houdingh.

WIerdt gevraeght: Hoe het quam datmen de hooghste Staten en aensienelijckste bedieninghen, niet aen sulcke lieden, die, in wyse wetenschappen en sekere bevindinghen, andere te boven ginghen, beval? daer

op hy terstondt tot antwoort gaf: Het is een oudt ghebruyck dat men de swaerste lasten op d'Esels en niet op de menschen leght.

Van het groot platonische jaer.

TWee Studenten reysden op een seker tijdt met malcanderen, en herberghden by een Waerdin die een Weduwe was: onder de Maeltijdt begonnen dese twee Studenten van dat *Platonische* Werelt-jaer te spreken, ende te discoureren, hoe, namentlyck, alles, wanneer het ten eynde is, soo wederom wesen sal, als het nu tegenwoordigh is. Als sy bemerckte, dat de Waerdin met verwonderingh haer disputeren aenhoorde, sprack een van haer de Waerdin aldus aen: Lieve, aenghenaeme en beminde Waerdin, wy zijn twee arme Studenten, hebben ooch weynigh gelt by ons, want onse patrimoniale goederen zijn

by het Studeren opghegaen, als ghy nu wilt genadighlijck met ons handelen, en ons soo langh borghen tot dat dit groote Werelt-jaer sal voorby zijn, als dan sullen wy u geven 'tgeen wy u schuldigh zijn, en ten danck betalen, want wy sullen als dan op dese plaets ter deser ure, wy selfs in persoon hier by u wesen, ende wy sullen ons dan wederom by malcanderen vinden, en even soo hooren spreken als wy nu doen. De Waerdin bedacht haer hier op niet langh, maer antwoorde terstont, sprekende: O ghy snoode Studenten! ick wil met u geerne te vreden sijn tot dat ander groote werelt-jaer toe; maer ghy moet my voor dat verschenen groote werelt-jaer eerst voldoen ende betalen; want voor 48000. jaer waren wy alle dry op dese plaets oock by malkanderen, even als nu, ende doen borghde ick u, betaelt my dat nu eerst, dan wil ick met u wel te vreden sijn.

Van de oorlogh.

SEyden, ses Heeren, elck sijn meyningh, d'Eerste gebruyckte dese woorden: De raedtslaghen zijn, in de Oorlogh, scheynbarelijck; het begin licht, het midden swaer, en het end onseker. 2. Veel komen uijt de Oorlogh, raden tot de Oorlogh, en weeten van het stryden niet een zier. 3. Een Boer wilde de Muysen van de kaes jaghen, des hy sich terstont met een Kat versagh; dese at niet alleen de Muysen, maer oock de kaes. 4. Een Boer, willende de Muggen verdryven, stack een deel stroy aen, om roock te maken. Fluckx wirden deMuggen, en het huys, van de vlam verslonden. 5. De Oorlogh leert sijn Heer, als de duyvel sijn knechten. 6. De Oorlogh bloeyt schoon, maer het draeght quade vruchten.

Loosheydt van eenen Nederlander om gelt te kryghen.

IN de Stadt van Parys alwaer verscheiden soorte*n* van volckeren, verkeeren, quam in't heetste van de Somer een seker Nederlander van de lichste slagh de welcke socht middel te hebbe*n* om sijnen tijt te mogen deur-brengen, het welcke men seer qualijck sonder gelt kan doen, op wat plaetse dat oock soude moghen sijn, maer voornamelijck in die groote volck-rycke Stadt, nam voor de Quacksalver te spelen, ende hebbende een deel stof van een vermolsemt hout by een vergadert, gingh sijn koopmanschap voortstellen op de nieuwe Brugge, voor-gevende dat sijn poeyer seer goedt was om de vloyen te doen sterven, het was in't heetste van de Somer, in eenen tijdt dat alle menschen daer mede seer geplaeght waren, waer door hy seer veel

koop-lieden kreegh, voor-namelijck door sijn swetsen in een vremde tael, scheen hy een bequaem man te wesen: Want in die Landen sijn die gene veel meer gheacht die uijt verre Landen komen, als de gene die daer gheboren sijn. Hy dede dan door heel Parys de kracht en*de* deucht van sijn poeyer verkondighen, ende riep selfs met luyder stemmen op de nieuwe brugh, wie wilt hier koopen van dat krachtigh poeyer 'twelck alle vloyen en onghedierte doet sterven, in voeghen dat hem gheen Koop-lieden en ontbraecken. Hebbende alles verkocht, soo dat hem niet meer overigh en was, vraeghde elck een dieder van gekocht hadden hoe sy het selfde souden moeten ghebruycken. Waer op hy antwoorde, ghy moet de vloyen vangen ende als ghyse hebt soo doetse de mondt open en stroyter wat van dit poeyer in, dadelijck sullense sterven; het volck sulckx hoorende, was soo

verstoort datse hem by aldien hy sich metter haest niet en hadde deur-ghepackt, naer sijn verdienste wacker afgherost souden hebben.

Dierghelijcke ghebeurde aen eenen anderen, de welcke gheen geldt hebbende over al dede uijt-roepen dat al de ghene die een peert wilden sien welckers steert stondt daer het hooft behoorde te staen, niet meer als elck mensch eenen stuyver soude betalen, het was in de merckt van *S. Germain*, alwaer hy groot gelt verkreegh sonder iet anders te laeten sien als een peert 'twelck met sijn steert aen de Kribbe stont, ende de ghene die het ghesien hadden lachten daerom, hoewelse een stuyver ghegheven hadden, segghende teghen andere dattet waer was, dies hy door dat bedrogh veel gelts vergaderde.

Jacob Kats.

SEght: Men siet eens Mans wysheydt, als hy een bestierder is. Een Mans betalinghe, als hy geloof heeft. Sijn gedult, als hy in noodt is. Sijn nedrigheyt, als hy tot heerlijckheyt verheven is, en sijn ryckdom, als hy doodt is.

Matthezius Doctor.

SEy, van sulcke lieden, die weynigh in koomst hebbende, altijdt groote gastmalen wilden houden: Het schickt sich niet wel, en het duert oock niet langh, dat arme ghesellen, met groote lepelen, willen eten. Hier by voeght het Nederlandts vaersje niet qualyck, dat onder de Luyaerts, sulck een slagh van menschen, oock schoon pooght te boenen; seggende:

Luy, lecker, en veel te meughen,
Zyn dry dingen, die niet deughen.

Exempel van oprechte menschen.

ALs *Alexander Magnus* met sijn macht en Kryghs-gheweldt den gheheelen Aerdtboden by-naer doorwandelt, ende nu veel Steden ende Landen onder sijn ghebiedt gebracht hadde, ghebeurden het, dat hy doen in een Stadt quam in vremde ende onbekende habyt. Hy gingh nu selfs (doch niemandt bekent) in de Vierschaer, om te hooren en te vernemen oft sy de gherechtigheyt oock achter de banck ghesmeten hadden. Als hy nu hier op acht nam, hoorde hy onder anderen een die sijn saeck aldus voortbracht: Achtbare ende seer voorsienighe Heeren Rechters, ick hebbe van desen Man hier teghenwoordigh een huys ghekocht, als ick daer nu in begon te graven om een Kelder te maecken, hebbe ick in dat graven een groote somme gelts ghevonden, het

welck ick hem terstont hebbe wederom willen gheven, door dien het my niet toe-behoorde, maer hy begheert sulcx niet aen te nemen: daerom brengh ick den Schat voor V. E. en versoeck dat ghy den Man daer toe, dwinghen wilt, dat hy het sijne aenneme, want: my met recht dat geldt niet toebehoort. De Rechters wilden nu de weder-partye oock hooren spreken, de welcke dese volghende reden voor den dagh braght: Aensienlijcke Heeren, ghy konde V. E. lichtelijck versekeren dat desen ghevonden Schat my nimmermeer heeft toe-behoort. t'Is wel waer, dat ick het huys van de grondt af hebbe laten opbouwen, maer de plaets was een ghemeene plaets, daer het een ieghelijck op geoorloft was te timmeren en te bouwen; daerom kan ick nu den Schat niet aennemen, om dat ick gheen rechte en bequame oorsaeck vinden kan. Op dese manier hebben sy soo

een tijdt langh ghedisputeert, tot dat sy ten laetsten daer in over een quamen, dat sy 'tgelt de Rechters souden in handen gheven. De Rechter nu sprack haer aen: Om dat ghy beyde met u eyghen mont bekent hebt, dat u het ghevonden gelt niet toe-behoore, daer het nochtans in uwe huysen is begraven geweest; onder wat schyn sal ick, die hier vreemt ben, en nimmer van dierghelijcken handel heb gehoort, dit geldt dan tot my nemen? daer willen my de Goden voor bewaren, dat ick vreemt gelt oft goedt soude aentasten! Ghy leght en schuyft den gheheelen handel en de gantsche saeck op mijn Officie ende bedieninghe. Wel aen dan, soo moet ick oock een raet bedencken. Hier op vraeghde hy een van de twistende Mannen, Oft hy niet eenSoon hadde? dese antwoorde, jae. Den anderen vraeghde hy te gelijcks, Oft hy niet een Dochter hadde? Dese seyde oock jae. Wel

aen dan dat komt wel over een, ick gheef derhalven dit oordeel hier over. Dat u Soon deses mans Dochter tot een Huysvrouw trouwen sal, en dese ghevonden somme gelts geef ick haer dan tot een vereeringh oft Bruydts-stuck. Doen *Alexander* dat hoorde, wiert hy door al te groote verwonderingh als by naer verslaghen; sprack derhalven overluydt, en seyde: Ick hadde niet ghelooft, dat erghens op de werelt menschen souden ghevonden zijn die de gherechtigheydt meer handt-haven en ter herten nemen, als dese doen. De Rechter die hem niet en kende, oft wiste wie het was, andtwoorde aldus: Isset oock wel moghelijck datter menschen gevonden worden, die anders souden connen doen? jae (sprack *Alexander*) menighmael, en oock op veel plaetsen. Den Rechter hem hier over verwonderende, vraeghde; Oft de Goden aen die plaets de aerde oock wel lieten door haer re-

ghen bevochtighen, en oft *Phebus* die oock wel door sijn stralen bescheen en verlichte? Als oft hy segghen wilde, dat Godt aen die menschen reghen en Sonneschyn weygheren soude, die de gerechtigheyt soo niet onderhielden, ghelijck't een ghebruyck was.

Van een boer die de alder-gheleerste in wysheyt overtrefte.

EEn seker Coningh, doch ick en weet niet van wat Landt, wandelende eenmael alleen buyten op het Landt in een slecht kleet, alsoo hy van niemandt wilde bekendt wesen, ontmoete eenen Boer die het Landt omspitte, de welcke hoewel hy niet ouder en was als vyftigh jaer oft daer ontrent, gheheel grys en wit hair op sijn hooft hadde, ende bloots hoofts stont en spitte. De Coningh hem alsoo besigh siende, seyde teghen hem, weest gegroet man van de aerde, ende ghy

van ghelijcken meester van de aerde, antwoorde hy de Coningh. Waerom heet ghy my alsoo, seyde de Coningh. kent ghy my wel? neen ick, seyde de Boer (hoewel hy hem wel kende, willende sulckx niet laten blycken, siende dat hy sich voor hem wilde verberghen), maer ick heet u soo, om dat naerdemael Godt het Aertryck heeft gheschapen tot ghebruyck van den mensch, gy de meester daer van moet wesen. Het heeft op den Bergh wel ghesneeuwt, seyde de Coningh teghen hem, siende dat hy heel wit van hair was; den tydt brenght het soo mede, antwoorde den Boer: de Coningh, bemerckende door die antwoorden dat hy een man van verstant was, seyde teghen hem; ghy sijt al wel oudt, ende ghy werckt seer: daer sijnder noch al veel ouder als ick ben, die ick moet voeden en onderhouden, ende oock soo moet ick arbeyden om mijnen kost te winnen: hoe veel wint

ghy daeghs, vraeghde de Coningh? ick winne, antwoorde hy acht stuyvers alle daegh. Cont ghy u daer mede wel onderhouden, vraeghde de Coningh? ick moeter noch wel wat anders mede doen, antwoorde hy: want mijn onderhout kost het alderminste. Maer waer aen verdoet ghy het dan, seyde de Coningh? ick ghebruycker alle daegh maer twee tot onderhout van my en mijn vrouw antwoorde hy, met twee andere betael ick alle daegh mijn schulden, ende alle daegh leen icker twee aen andere, ende de overighe twee gheef ick wegh. Hoe gheschiet dat seyde de Coningh: hy antwoorde, ick en mijn vrouw verterender alleenlijck twee, ende wy en ko*n*nen voor soo weynigh gelt geen groote maeltijdt maken, alsoo ghy wel dencken kont: de twee andere daer ick mijn schulden mede betael, is, alsoo ick noch mijn Vader ende mijn Moeder hebbe die soo oudt sijn

datse niet meer en connen wercken, ende ghelijckse my in mijne jongheyt hebben opghevoet, alsoo onderhoude ickse nu in hunnen ouderdom, ende door die middel betael ick het ghene dat ick haer schuldigh ben. De twee andere die ick uijt-leene, sijn tot onderhout van mijn Kinderen, die noch soo jongh sijn, datse niet konnen arbeyden, soo dat ick het hun leene op hope datse't my sullen wederom gheven, als ick niet meer arbeyden en ka*n*, gelijck ick het wederom gheef die gene die my in mijn jongheyt hebben onderhouden, ende de twee overighe die ick wegh gheve sijn tot onderhoudinghe van twee Voor-dochters van mijn tweede Vrouwe: want ick en denck niet datse my die oyt sullen weder-gheven, alsoose my niet en bestaen, ende alsse al van sin souden sijn sulcx te doen, sy sullen groot sijnde mogelijck komen te trouwen aen soodanighe mans die het hun souden be-

letten, ende ick ben door de voorwaerde van t'houwelijck van dese Vrouw verbonden haer te onderhouden: de Coningh hadde seer groote ghenoeghte in de redenen van den Boer, ende gheloofde datter niet een Persoon in sijn Hof en was, ja selfs niet de aldergheleerste, die soodanighe redenen soude hebben konnen voortbrenghen: Dies hy teghen den Boer seyde, mijn vrient, ick heb seer groote ghenoeghte in uwe redenen ghehadt: Maer ick verbiede u op groote straffe, aen iemandt te segghen, hy sy oock wie hy sy, t'ghene ghy my heden gheseydt hebt, ten sy in mijn tegenwoordigheydt, besiet mijn aenghesicht wel, seyde hy, 'tselve hem toonende, en soo ghy 'tselfde voor u oogen niet en siet, wacht u wel uwen mont te openen, om aen eenigh Persoon te segghen t'ghene ghy my geseyt hebt; 'twelcke hy hem beloofde. De Coningh keerde met die versekertheydt

weder naer de Stadt, waer ghekomen sijnde, dede hy des anderen daeghs alle de gheleerde van sijn Hof vergaderen; aen de welcke hy seyde dat hy des vorighen daeghs eenen Boer ontmoetet hadde die bequaem was hun al te samen in hunne wysheyt te beschamen. Hy verhaelde hun de woorden die den Boer teghen hem hadde ghesprocken, sonder hun de selfde uijt te legghen, seggende teghen hun alleenlijck dat dien Boer acht stuyvers daeghs wont, van de welcke hy der twee ghebruyckte tot onderhoudt van hem en sijn Huys-vrouw, en met twee andere sijn schult betaelde; de andere twee uyt-leende, ende de twee laetste wegh gaf, vraghende hun al te samen hoe sulckx te verstaen was. Sy waren altemael soo beschaemt datse niet en wisten watse souden antwoorden. De Coningh seyde teghen hun, ick gheve u drye daghen tijt om u daer op te bedencken ende soo ghy't in die

tijdt niet en kont gheraden, soo sal ick u als een deel onwetende uyt het Hof jaghen. Sy waren hier van seer verbaest, want hoeser meer op dochten hoeser meer in verwerden. Eyndelijck besloten sy den Boer te soecken, om de uyt-legghinghe uyt sijnen mondt te hooren. Sy ondersochten welck heen de Coningh op dien dagh hadt wesen wandelen, 'tselve verstaen hebbende, ginghense dien wegh heen, ende vraeghden aen al de Boeren diese ontmoeteden oftse met den Coningh ghesprocken hadden, tot datse eyndelijck den ghenen vonden diese sochten, de welcke bekende eenighe redenen met den Coningh ghehadt te hebben, segghende dat hy hem seer wel hadt ghekendt; sy vraeghden hem met wat redenen hy de Coningh hadt onderhouden? maer hy antwoorde dat hy hem verboden hadt daer af te spreken: sy vraeghden oft hy met den Coningh niet soo en soo hadde

ghesproken? hy seyde ja, sy baden hem de uyt-legghinghe daer van te willen doen: het welcke hy weygerde. Sy beloofden hem veel te geven, maer hy wilde sich daer niet op vertrouwen. Het welcke sy siende, keerdense wederom naer de Stadt met voornemen des anderen daeghs weder te komen, ende hem soo veel gout en silver te brenghen, datse hem sonder twyffel souden om-setten: het welck sy deden, hem soo veel goude stucken gelts brenghende van des Coninghs munte, dat de Boer de selfde in sijn handen hebbende gheen swarigheydt en maeckte hun te openbaren t'ghene hy teghen den Coningh gheseyt hadde; sy keerden seer verblyt wederom by den Coningh ende verclaerden hem die redenen die hy hun voorghestelt hadde: de Coningh was daer seer af verwondert, ende vermoede wel dat sy met den Boer waren te rade gheweest, tegen den welcken de Co-

ningh seer verstoort wierdt, aenghesien hy den Boer verboden hadde aen eenigh Persoon, hy waer wie hy mochte sijn daer van te spreecken, het welck hem nootsaeckte hem alleen te gaen vinden ghelijck hy te voren oock alsoo ghedaen hadde: soo haest als hy hem sagh, seyde hy teghen hem, ja wel mijn vrient, waerom en hebt ghy u woordt ende u beloften niet gehouden ghelijck ghy my belooft hebt, ick myn Heer, antwoorde den Boer, ick hebbe mijn woordt en t'ghene ick u belooft hebbe ghehouden: want ick heb van punct tot punct ghehouden al t'ghene dat ghy my bevolen hadde. Hoe! seyde de Coningh, hadt ick u niet verboden de uijt-legghinghe der woorden die ghy teghen my ghesproken hebt aen eenigh Persoon te openbaren, ende niet-te-min soo weet ick wel dat ghy het aen sulcke ende sulcke Persoonen die het u sijn komen vraghe*n* hebt gheseyt, het is waer mijn

Heer, seyde den Boer teghen de Coningh: maer ick heb niet ghedaen dan t'ghene ghy my bevolen hebt. Sy sijn d'eerstemael sonder u ghekomen, ende daerom heb ick hun niet willen segghen, want ghy Heer Coningh hadde my verboden iet te segghen; ten ware ick u aengesicht sagh: sy sijn ten tweedemael wederom ghekomen, ende hebben my niet alleenlijck een aenghesicht van u Heer Coningh ghetoont, maer veel verscheyde aenghesichten gheheel ghelijck d'uwe, als ghy teghenwoordigh kont sien, (die woorden seggende, thoonde hy hem al de stucken goudts diese hem ghegheven hadden, ghemerckt met des Coninghs tronie) de welcke siende, heb ick gheen swarigheydt ghemaeckt hun te segghen t'ghene sy van my doen begeerden te weten. De Coningh was noch meer verwondert van de scherpsinnighen gheest van den Boer, ende oordeelende dat het onbe-

hoorlijck was, dat een man van soo goedt verstandt in een soo armen en soberlijcken staet op een Dorp soude blyven, leyde de Coningh hem mede in het Hof, begaefde hem met veel geschencken, ende hielt hem voor sijn gunstelingh, ende vraeghde hem raet in de alder-ghewichtighste saken van synen staet.

Een jonghe dochter.

WIerdt, van een Landtvooght, die by haer Ouders huysveste, op een avondt, wyl sy hem te bed lichte, seer hardt tot onkuysheyt versocht; des sy sich veynsde in sijn versoeck te bewillighen, doch datse eerst sijn Leersen sou uyt-trecken: Mejoncker verheught zijnde, steeckt haer een been toe; sy treckt de Leers half uyt, en ghelaet sich wat te rusten: strackx gryptese het ander been, en haelt de Leers over de voet; met loopse de

kamer uyt, en laet de verliefde Landvooght, in syn eenighe Leersen, ghevangen. Des hy des anderen daeghs, beschaemt zijnde, haer niet alleen om vergiffenis badt, maer daer beneven, met een goede vereeringh, beschonck.

Isabella, koninghin van Spanien.

SEy: Vier dinghen verlustighen mijn ghesicht. Het eerste is: een Ghewapende in 't Veldt. 2. Een Bisschop in sijn Bisschoppelyck kleedt. 3. Een groote Vrouw in haer Heerlyckheydt, en, 4. Een Dief aen de Galgh.

Van't wonder gediert Sphynx, wiens raetsel van Oedipus ontbonden ende uytgheleyt is.

NIet verre van de Stadt *Theben* in *Griecken-landt*, was een wonderlijck en selsaem ghediert, *Sphynx*

genoemt, 'twelck al die geen die hem voorby ginghen dit volghende Raedtsel te ontbinden, en uyt te legghen gaf; indiender nu iemandt ghevonden wierdt, die sulcks niet machtigh was te doen, wiert van dit ghediert verscheurt en opghegheten. Het Raedtsel nu in sich selven luyt aldus:

Des Morghens heeft het vier voeten,
Des Middaghs twee voeten,
Des Avonts heeft het dry voeten.

Als nu alsoo veel menschen om dit Raedtsels wil verdelght waren, begaf hem *Oedipus* daer oock naer toe, die des Raedtsels beduydinghe gheopenbaert, ende aldus ontbonden heeft.

De Morgen is de Kintsheyt des menschelijcken levens, want dan soo kruypt het Kindt op handen en voeten, ende is alsoo viervoetigh.

DeMiddagh is de fleur des levens, waer in men dan op twee voeten gaet, ghelijck het behoorelijck is.

Den Avondt is den *hooghen Ouderdom*,

want als dan pleeght men met een stockjen te gaen, en soo dry-voetigh te zijn.

M. koningh van T.

WAs soo besadight en gheset van wesen, dat hem de sijne schier noyt de mondt tot lacchen sagen versetten; des de Hof jonckers, aen des Koninghs Broeder, soo veel verworven, dat hy, met beleeftheyt, naer d'oorsaeck van dese inghetogentheyt, aen de Majesteyt, sou vragen. Welck bedryf soo haest niet was ghepleeght, oft de Koningh sey: Heer Broeder, morghe sal ick, aen u, d'oorsaeck van mijn ghestadigh treuren verthoonen. Onderwyl deedt hy een diepe put graven, en met gloyende kolen een stuck weghs opvullen: boven dese Put stelde men een gantsch krancke Zetel. Voor de Zetel een disch vol Coninclijcke spys en dra*n*ck.

Boven de Zetel hinghmen, aen een dunne draet, een bloot en scherp Swaert. Des anderen daeghs deedt hy sijn Broeder boven de put, op de krancke Zetel, setten; ghebiedende met een aen vier ghewapende mannen hem, van alle kanten, met uijtghetoghen swaerden, te dryghen. Hier by voeghde hy Trompetters en alderhande snarenspel. Fluckx sy de Majesteyt: Nu Broeder, eet, drinckt en sijt vrolijck. Strackx gaf dese tot antwoort: Doorluchtighe Majesteyt, hoe sou ick lustigh en vrolijck konnen sijn, dewyl ick van alle kanten, met afgrysselijcke onghelucken, ben benart: want slaen ick d'ooghen naer beneden soo sien ick niets anders dan een brandende hel. Hef ick mijn ghesicht opwaerts, soo schrick ick voor het vallen van soo een scherpe klingh. Voor my staet een volle disch: maer de swackheydt van mijn Zetel, laet niet toe dat ick my daer naer buck.

Hoe sou ick dan een vrolijck ooghenblick, in dese ellendighe staet konnen ghenieten? Hier op voer de Majesteyt dus uijt: Lieve Broeder, ick ben altydt in sulck een ghevaerlijcke staet, als ghy u selfs tegenwoordigh bevint. Want, slaende mijn ghesicht opwaerts soo bevindt ick daer een ghestrenghe Godt, die mijn saken richten en oordeelen sal. Sien ick nederwaerts, ick ghedencke datelijck aen de pijne der verdoemde. Wend' ick het ghesicht achterwaerts, ick voorbeelde my myne voorlede sonden. Sien ick voorwaerts, daer vint ick de doodt en myne swackheydt. Keer ick my ter rechter oft ter slincksche handt, soo beschou ick de duyvel, gantsch besigh om my tot sonden op te royen en in het verderf te storten. Maeckt eens overslagh, oft het wel moghelijck voor my, dit ghedurigh overdenckende, is, op dese werelt een oogenblick, met lacchen, te verslyten. Hier

mé hildt sich de Broeder vernoeght, en bedanckte de Majesteyt van sulck een nutte onderwysinghe.

Van de groote vlyt ende neerstigheyt des landts-mans Furii Cresini.

Nlet verre van *Roomen* woonde een Boer *Furius Cresinus* ghenoemt; dese hadde nu wel eenen kleynen acker, maer bouwde het met sulcken vlyt ende neerstigheyt, dat het meer vruchten droegh als een van sijn Naburen; wierdt derhalven voor den Raedt van *Roomen* beschuldight, dat hy door eenighe Tooverye sijns Buren-vruchten op sijn Acker braght. Wat hadde dese nu te doen? hy verscheynt ghewilligh voor 'tRecht, met sich brehghende sijn Dochter, die seer sterck van lichaem was, desghelijcks oock al sijn ghereetschap, sijn groote en sware yser-spaen, groote vette en stercke Ossen, en al wat tot de Lant-

bouwerye van noode was; en sprack doe*n* de Rechters met dese woorde*n* aen: Ghy Quirites, om dat ick voor V. E. aengheklaeght ben van weghen mijn Tooverij, siet, daer is een stuck van mijn Toover-werck, (thoonende sijn mede-ghebraghte ghereetschap) konde ick V. E. nu oock mijn neerstigh aerbeyden, mijn sweet, mijn waecken en sorghen mede voor oogen stellen, dan soudt ghy al mijn Tooverwerck sien. Hier op wiert hy terstont vry en los ghelaeten.

Julia.

QUam, in een prachtigh gewaedt, haer Vader begroeten, waer over de Majesteyt sich niet al te wel geliet; doch sy, dit merckende, quam des anderen daeghs in andere kleederen voor hem. Des de Keyser dus terstont uytvoer: O! hoe veel beter past dit ghewaedt aen Augusti Dochter,

als dat van gisteren. Fluckx gaf de Princes tot antwoort: Heden heb ick my voor mijn Vaders, en gisteren had ick my voor mijn Mans ooghen verciert.

Een gheslepe wethouder.

HAdt dese sluyt-rede ghemaeckt: Wie Oproer maeckt, moet sterven, en dien volghende moet men soo een, die Oproer stilt, beloonen. Een ander, hebbende Oproer ghemaeckt en ghestilt, begeerde sijn loon. Den Sophist Secundus, dit hoorende, heeft de knoop dus ontdaen; vraghende: Wat is het eerste bedryf? Oproer maken. En het tweede? Oproer stillen. Leyt dan, sey hy teghens de Bedryver, eerst de straf van het eerste, en ontfanght dan, is het u moghelijck, de loon van het tweede.

Een wys man.

VAn een klappaert, die sulcke dinghen te bert broght daer van d'eerbaerheydt een walgh hadt, versocht sijnde, hilt de neus, terwyl de vuylbeck, met sijn vertellinghe, besigh was, in het Boeck. d' Andere hadt soo haest het leste woort niet gesproken, oft hy vraeghde: Wat hem daer van docht? daer op de Wyseman, veynsende oft hy, uijt een gheweldighe optooginghe tot sich selven quam tot antwoort gaf: Hou het my te goede, dat ick u niet voldoen: wyl ick niet een woordt, van al uw' verhael, heb verstaen: ick heb met mijn lichaem hier, maer met mijn sinnen en gedachten binnen Brugghe in Vlaenderen gheweest.

Een visioen.

P*Linius Secundus* heeft in sijn Sendtbrieven dit volghende Visioen beschreven.

Te *Athenen* in *Griecken-landt*, was een schoon, groot, wel ghetimmert en wel gheleghen Huys, doch dit gebreck wasser, dat het daer alle nacht in spoockten, weshalven het van niemant konde bewoont worden, maer altijdt ledigh ende sonder inwoonders staen bleef.

Met de Gheest nu, die sich daer verthoonde, was het volgender wyse ghestelt: Te middernacht hoorde men gheraes van Yser-werck, als oft daer ysere ketens gheslept wierden, eerst van verre, daer naer naderde het: Dit ghedaen zijnde, verthoonde sich een oudt, mager en leelyck man, met een langhen grauwen baert en hayr, (schrickelijck en yselijck om

aen te sien) hebbende om sijn voeten groote boeyen, draghende op sijne armen groote swaerte, welcke hy met groot geluyt schudde. Wie dit spoock sagh van de Inwoonders des huys, die wiert schierlyck kranck, ende liep peryckel van sijn lyf en leven.

Om dese oorsaecken nu, wilde niemandt dit huys hueren, ick laet staen daer in woonen, en al even-wel wiert het te huer ofte te koop gheset. Den *Philosooph Athenodorus* quam nu by geval te *Athenen*, leest het opschrift des huys, ende wat men hem des huyses ghelegentheyt wys oft niet wys maeckte, soo keerde hy sich daer doch niet aen, maer het huys voor een seker somme gelts ghehuert hebbende, trock daer selver met sijn huysghesin in. Tegen den nacht bevool hy sijn familie, dat sy in't binnenste van het huys slapen souden: sich self liet hy een Tafel setten in't midden van den vloer, nam sijn keers, sijn schryf-tafel, en andere

nootsaeckelijckheden, sette sich aen de Tafel, vingh aen te mediteren en te schryven, op dat sijn gedachten niet moede wierden. Eerst was het seer stil in het huys, ghelijck het by nachten pleeght te zijn. Maer niet langh daer naer, beginnen dese ysere ketens te parlamenteren. *Athenodorus* keerde sich nerghens aen, maer vaert in sijn arbeydt voort. Het spoock maeckte het hoe langher hoe ergher, nu liep het uyt het huys, nu quam ter weder in, quam oock eyndelijck soo dicht naer *Athenodorus* toe loopen, dat hy hem schier by sijn zyde stont: *Athenodorus* sloegh sijn ooghen op, ende bevindt dat het inder daet soo is, als hem daer af bericht was. Desen Gheest stont en wenckte *Athenodorus* met de handt, als oft *Athenodorus* by hem soude komen. *Athenodorus* knickte hem weder met 'thooft toe, dat hy wachte*n* soude; vaert alsoo weder voort in sijn schryven. Het spoock rammel-

de hem doen met de ketens over het hooft; *Athenodorus* opsiende, vermerckte, dat hem het spoock weder wenckte, stondt doen dieshalven op. Dese Gheest gingh nu al voor hem heen, hy, de keers uyt-gelescht hebbende, volghde hem al tot in den Thuyn toe, waer dese Gheest terstont verdween. *Athenodorus* pluckte in den doncker noch een handt vol kruyden, wierp die op de plaets, daer het spoock van hem ghescheyden was.

'sMorghens daer aen gaet hy naer de Magistraet van de Stadt, vertelt ende openbaert het haer, 'tgheen hem wedervaren was: De Magistraet bevool datmen op die plaets graven soude, ende vernemen, Wat daer verborghen was? Hier vontmen doen eenige doode Menschen-beenders met ketens en boeyen aen malkander gebonden, dese lieten sy in een Sarck leggen, en met gewoonelijcke ceremonien en Lyck-statie ter Aerde besteden.

Naer dien tijdt is het huys van spoockeryen ofte Gheesten vry ghebleven, en men heeft daer naer dien tijdt niet meer vernomen.

Klaes nar.

VOeghde sich, terwyl de Keurvorst besigh was om eenighe edele Ghesteenten te besien, seer naer by de Vorstelijcke zetel, siende seer scharp op de kostelijckheydt; des de Vorst dus uijtvoer: Wel Klaes, wat schat ghy dit goedje wel waerdigh te sijn? fluckx gaf hy tot antwoort: Soo veel alsser een rycke Geck voor gheven wilt.

Een speelman.

SYnde met Klaes seer ghemeynsaem, versocht iets van hem te leenen: doch gants om niet: maer Klaes gaf, aen hem, dit tot antwoordt: Ick wilde het, waert ghy mijn vyandt, seer

garen doen, om u, daer door, tot rnijn vrient te maken; maer nu ghy mijn vrient sijt, sou ick u niet garen tot een vyant hebben.

Van Ibicus ende Bessus.

ALs de Poët *Ibicus* eens op een tijdt van eenighe Roovers aengerant wiert, ende sy hem een deghen op sijn strot setten, om hem te vermoorden: Riep hy de Kraen-vogels, die daer by gheval voor-by vloghen, om hulp, en badt die dat sy sijn doot wilden wreken, want hy sagh geen menschen op het veldt. Een korten tijdt hier naer, quamen dese Moordenaers in de Stadt, en ginghen mede op de Marckt wandelen, neffens andere treffelijcke lieden: doen vlogen daer juyst dese Kraen-voghels over de Marckt. Soo dra als de Moordenaers dese ghewaer wierden, seyde den een tot den anderen: Siet, daer zyn *Ibici*

wreeckers. De luyden dit hoorende, vraeghden: wat sy van den vermoorden *Ibicus* te segghen hadden? De Moordenaers verschrickten hier over, wierden terstont by de kop ghevat, in hechtenis ghenomen, en naer bekentenis van haer misdaedt, wierdt hun haer rechten loon ghegheven.

Een ander: met name *Bessus*, was op seker tijdt met sijn Vader in een Badt ghegaen, alwaer hy naer ontstaene haet en twist sijn Vader jammerlijck vermoorde, en sich heymelijck uyt de wegh maeckte. Eenighe daghen hier naer quam *Bessus* in een Herbergh, daer hy de Swaluwen sagh, en hoorden die onder het dack in haer nest songhen: nam derhalven terstont een Spies, stiet het nest van boven neder, en dooden de Swaluwen alsoo. Van de teghenwoordighe Gasten gevraeght zynde: wat oorsaeck hy hadde dat hy dese Swaluwen van boven nederstiet en doode? soo antwoorden

hy: Hoort ghy niet, hoe dat de loose Voghels singen: *Bessus* heeft sijn Vader ghedoodt? Hier op wierdt hy doen oock aenghetast, en naer dat hy sijn misdaet bekent hadt, heeft men hem een billycken ende rechtveerdige doodt aenghedaen.

Papyrus, een edel jonghelingh.

GIngh, volghens de ghewoonte der oude Romeynen, met sijn Vader in de Raedt. Soo haest was hy niet in huys ghekomen, oft sijn Moeder vraeghde aen hem: watter voorghevallen en besloten was? Doch hy pooghde sich te onschuldighen, seggende: dat hem sulckx was verboden. Hier door wiert de Moeder veel begerigher dan sy te voren was; soo dat sy hem niet ongequelt kont laten; des hy, om van haer ontslaghen te sijn, dus uytvoer: Men heeft in den Raedt beraedtslaght, oft het, ten voordeel

van't gemeyn, beter was dat een Man twee Vrouwen, oft dat een Vrouw twee Mannen hadt. De Moeder, hier over verschrickt, voeght sich terstont by sommighe van de voornaemste Vrouwen, en vertelt al wat sy, uyt de mondt van haer Soon, hadt ghehoort. Des anderen daeghs verschenen de verdoolde wyven op het Raedthuys, biddende, met overloopende ooghen, datmen toch veel eer sou toestaen, dat een Vrouw twee mannen, dan dat een Man twee Vrouwen, sou hebben. De Raedt, sijnde hier over ten hooghsten verwondert, wist niet van waer dese beroerte der Vrouwen heur begin hadt. Fluckx heeft Papyrus, opstaende, de saeck in de volle vergaderingh vertelt. Hier op wiert goedt ghevonden dat gheen Knaep, dan Papyrus alleen, van die tydt af, in de Raedt sou moghen verschynen.

Een ondanckbaren gast.

P*Hilippus*, Koningh in *Macedonien*, des *Grooten Alexandri* Vader, hadt een van sijn Hovelinghen eertyts uytgheschickt om eenighe nootsaeckelycke dingen voor hem te verrichten. Als dese nu wederom ghedachte sich naer huys te begheven, heeft hy door onghestuymigheyt des Meers t'Schip breuck geleden: de Hovelingh quam in zee te vallen, wierdt van de baeren gins ende weder ghedreven, swevende ende swemmende in sijn grootste lyfs-ghevaer. Maer daer woonde noch aen den oever des Meers een Landt-man, welcke, doen hy desen half dooden Hovelingh in't oogh kreegh, terstont sijn bootjen nam, voer daer mede in de zee, nam desen half dooden mensch daer in, braght hem in sijn huysjen ofte hutjen, warmde hem by 't vier, trock hem drooghe

kleederen aen, in't kordt hy verquickte hem met alles, met eten en drincken, dat hy binnen weynigh tyt sijn voorighe stant ende ghesontheyt wederom bequam ende verkreegh. Den Hovelingh reysde nu weder henen, ende komende hy den Koningh, vertelde hy hem sijn groot lyfs-ghevaer, daer in hy gesteecken hadt. *Philippus* begeerde van hem dat hy daer een vereeringh voor nemen soude: doen badt desen ondanckbare*n* mensch den Koningh, dat hy hem des Landt-mans (sijn gewesen Waerts) huys ende hof, landt ende zandt, aen de Zee gelegen, vereeren wilde. *Philippus* heeft hem gehoor gegeven: den Boer worter uytghedreven, ende den Hovelingh worter weder ingheset. Dit liet den Boer oock niet stil swygend voorby passeren, maer vervoeghde sich van stonden aen by den Koningh, vertelde hem den geheelen handel, hoe 't inder daet daer mede ghegaen was;

hoe hy, te weten, den Hovelingh van de doodt verlost, ende hoe veel weldaden hy aen hem bewesen hadde, beklaeghde sich der halven bitterlyck ende jammerlijck over dese al te groote ondanckbaerheyt. *Philippus* nu de saeck beter dan te vooren verstaende, liet den Hovelingh by sich voorderen, ende hem voor in sijn voorhooft met een gloeyende yser dese letters branden: *Ingratus Hospes*, dat is, *Een ondanckbaren Gast*. Alsoo kreegh den Boer sijn voorighe goederen weder in sijn possessie.

Exempels van gheloofweerdighe, ende daer beneffens oock van valsche menschen.

DOen den Keyser *Augustus* over de gheluckighe Victorie van *Antonius* ende *Cleopatra* triumpheerde, wiert een *Æ*gyptisch Priester in de Stadt van Roomen ghebracht: van desen Man wiert gheseyt, dat hy sijn leven

langh niet meer dan eens gheloghen, ende de waerheydt ghespaert hadde. Den Raedt door dit goet gherucht bewoghen, heeft onder malkander besloten, hem niet alleenlijck op vrye voeten te stellen, maer oock tot hooghe Priesterlijcke digniteyten te verheffen, jae heeft een Pilaer tot sijner eeren oprechten laten.

Daer-en-teghen schryft *Spartiatus*, dat ten tyden des Keysers *Claudii* een Romeyn, met name *Pamphilus*, ghestorven is, van welcke men terstont naer sijn afscheyden uytstroyden, dat hy in den tijt sijns levens niet een waer woort hadde laten uyt sijn mondt gaen, weshalven den Keyser een ghebodt liet uytgaen, dat men deses Pamphili lichaem niet soude begraven, maer sijn goedt confiskeren, sijn huys afbreken, sijn Vrouw ende kinderen uyt de Stadt verdryven, ende al het syne verwoesten, op dat van desen mensch niet meer souden ghesproken

worden. Hier uyt is te sien, dat, oft schoon de Romeynen en de Ægyptenaren qualyck met malkander stonden, sy evenwel de waerheyt gelooft, bemint ende gheacht, de leughens daer en teghen ghelastert, ghehaet ende ghestraft hebben: ja dat meer is, sy hebben haere vyanden tot een ghedachtenis een Colomme laten oprechten, daer sy ter contrarie haer eyghen mede-borghers niet hebbe willen vergunnen, dat sy mochten ter aerde bestelt worden.

Van de Raven, die den keyser Augustus in't Latyn ghegroet hebben.

HEt spreeck-woort vergeeftschen arbeyt doen, en den Moor te wassen is uyt dese volgende gheschiedenis ghesproten.

Als den Keyser *Augustus* in den slagh by *Actio* de overhandt verkreghen hadde, en weder triumpherende in de

Stadt quam, ontmoete hem een Borgher, een *Rave* in de handt hebbende, welcke *Rave* sonder ophouden schreeuwde: *Weest ghegroet, Cæsar, ghy overwinnaer, ghy Keyser*. Hier over heeft den Keyser hem soo verwondert, dat hy dese *Rave* voor 20. duysent penninghen (hoe veel daer een penningh gheweest sy, moet men in de oude Roomsche Schryvers lesen) koopen liet. Met dese woorde*n* wierdt hy oock van een *Exter* en *Papegaey* ghegroet, die hy daerom oock soo dier liet koopen. Als seker Schoenmaecker ghehoort en vernomen hadt, dat den Keyser voor die groetende Voghels soo veel gelt ghegheven hadt, begon hy derhalven oock een *Rave* te onderwysen, en dese woorden te leeren: *Ave Cæsar, Victor, Imperator*. Maer als nu de *Rave* dese woorden niet haestigh ghenoegh leeren konde, sprack den Schoenmaecker uyt een onverduldighen ende mistroostighen geest:

Ick hebbe arbeyt en onkosten verloren: t'welck de *Rave* beter leeren en onthouden kon als het voorighe. Nu ghebeurde het op seecker tijdt, dat *Augustus* des Schoen-maeckers huys by gheval voor by passeerde; doen begon de *Rave* te roepen: *Ave Cæsar, Victor*. Waer op *Augustus* antwoorde: *Ick hebbe t'huys ghenoegh van sulcken groeters*. Doen wiert de *Rave* schierlijck indachtigh sijne andere woorden, en seyde dat het *Augustus* hoorde: *Ick hebbe arbeyt en onkosten verloren*. Hier over wierde *Augustus* ghenootsaeckt te lacchen, die dese *Rave* doen daerom oock dierder als een van de andere liet koopen.

Vraegh en antwoort Epicteti.

Vraegh. **W**At is de min?

Antw. Een quellinghe van een leedigh ghemoet, beschaemtheydt in een longhman, rootheyt voor een Maeght, dulligheyt voor een Vrouw,

een spottelyck dingh voor een oudt Man.

Vraegh. Wat is de schoonheyt?

Antwoort. Een aerdigh bedrogh, een gheluck voor een corte tijdt, een verflenste bloem, een vleesselijck gheluck, een menschelycke begheerlyckheyt.

Vraegh. Wat is de armoede?

Antwoort. Een gehaet goet, een Moeder der Heyligheydt, een verdryvinghe der sorghe, een vinster der wysheydt, een besittinghe sonder verwyt, een gheluck sonder nyt.

Vraegh. Wat is een vrouwe?

Antwoort. Een ghestadighe sorghvuldigheydt, des mans verstooringhe, een onversadelijck dier, een stryt sonder afstandt, een daghelyckssche schade, een huys van onweer, een kuys mans schipbreeckinghe.

Koninck Henrick de Groot.

OP seker tijdt vermoeyt zynde van de jacht, gingh in een herbergh, en sat aen tafel met de Cooplieden. Naer het maeltijdt genoten te hebben, begon men te spreken van sijn bekeeringh; sy en kenden hem niet, want hy was altijdt stadigh ghekleedt; een Coopman van Verckens begost daer op te segghen. *En laet ons daer van niet spreken, de Ton rieckt altydt naer den haringh*. Een weynigh daer naer de Koningh sich wendende naer de venster, sagh eenighe Heeren aenkomen, die hem sochten, en hem siende, terstont naer de kamer traden. De Coopman siende datse hem noemde Sire en U Majesteyt, stont seer verstelt, en wilde wel ghesweghen te hebben. De Koningh van de kamer vertreckende, klopte hem op de Schouders, seggende. Fyn man, de Ton rieckt altydt naer den haringh.

Van een leeuw en een hont.

IAn Mocquet schryft in sijn reysen, dat alsoo hy te Maroco was, en de Stadt nauwkeurigh besach, dat hy oock gingh om de Leeuwen te sien, die in een groote steene muer, boven heel open sijnde, ghesloten waren, ende men klom met een trap op de selve, aldaer sagh ick (seyt hy) onder andere dingen een saecke aenmerckens waerdigh, van een hondt die eertydts voor de Leeuwen tot haer voedsel gheworpen was. Desen Leeuw de outste van allen, d'andere minder sijnde, hadt den hondt die men hem toewierp onder sijn klauwen ghenomen, om hem te verslinden doch eerst een weynigh daer mede willende spelen, was t'gebeurt, dat den hont den Leeuw festeerden, als oft hy sijn kracht erkende en hem met de tanden eenighe seerigheydt, die hy onder de keel was heb-

bende soetelijck krauwende, nam den Leeuw soodanigen vermaeck daer in, dat hy den hondt gheen quaedt ghedaen, maer dien bewaert hadde voor d'andere, en 'twas nu, als ick hem met dese Leeuwen sach, al seven jaren geleden, dat hy by die gheweest was, soo de Christen slaef, die haer bewaerden my seyde: den selven verhaelde my oock, dat wanneer hy aen de Leeuwen t'eten gaf, de hont met haer at, en haer selfs somwylen het eten uyt de muyl ruckte; dat oock terwylen de Leeuwen om haer onderhout vochten, de hont, soo veel in hem was, sijn beste dede om haer te scheyden; en wanneer hy sach, dat hy sulcks niet en konde doen door een natuerlycke ingevinghe soo seer begost te huylen, dat de Leeuwen (die voor het ghehuyl der honden vervaert sijn) sich terstont quamen te scheyden, en haer met den anderen te verdraghen.

Masaniello.

EEn vis-handelaer te Napels, werpt hem selven op als onder Koninck, 'twelck hem gheluckte, ter oorsake van de groote en nieuw op gekomene schattinghen, riep, ende liet roepen, op de straten: Godt leve, langh leve de Paus, langh leve den Koninck van Spagnie, en het goet jaer, en sterve, sterve de quade regeringhe. Heeft meest alle de hoofden van groote op staken ghestelt, en alle hare goederen verbrant, stelt sich, uyt haestigheyt en sonder eten zynde, met een dul hooft, oock teghen sijn eygen volck, 'twelck die niet konnende verdraghen, is hem van vier eetverwanten vier schoten gebracht, waer van hy storf, naer dat hy ontrent tien daghen, met groot ontsagh gheregeert hadde, sijn hooft wiert van een Vleeshouwer af ghehouwen, en in de Stadt

alom ghedraghen, en syn lichaem van de jonghens langhs de straeten van Napels gheslept. Dit is gheschiet in den jaere Christi. 1647. van den 7. tot den 16. dagh, van Hoy-maendt. Napelsche beroerten. Eerste deel.

't verlede ghevaer.

SEker Man van de hooghe berghen van Bauge, trock in 't midden van de winter, van synent, naer de Hooftstadt van 't Herdoghdom der Gebennen by d' Allobrogen, om daer te handelen. Toen hy naer de wegh, die toen met sneeuw bedeckt was, ghevraeght had, wees men hem dwers over een groote beemd, daer een pad was. Dese, de poel voor de beemd nemende, trock met sijn peert, daer hy op sat, daer over, sonder te dencken dat hy dertigh waterstroomen onder sich hadt. Hy, in de stadt ghekomen, begon de schoone en groote

beemd, die voor de poort was, te prysen, en de ryckdom van de plaets naer de schoone weyden (soo hy meende) te schatten. Men seyde hem dat het landt kleyn, en de weyden weynigh waren. Hoe! seyde hy, dat is immers een beemd van dry mylen langh, en ten minste een breedt. Meent ghy de poel! seyde men tot hem. Wat poel? herseyde hy: want ick hebber gheen ghesien. Toen seyde men tot hem, dat de groote plaets, die hy ghesien hadt, een poel was. Men vraeghde hem wat wegh hy ghehouden hadt. Maer hy bevondt dat hy alleen, sonder behulp, en sonder andere gheleyde, dan sijn goede Enghel, dweers over dese poel ghetrocken was. Ieder wasser af verwondert. Men vertelde hem 'tghevaer, dat hy gheloopen hadt, soo schrickelijck, dat hy, door krachtigh inbeelden, de koorts kreegh. Hy begaf sich te bed, en stierf in soo vremden mymeryen, datmen geloofde dat

sijn sieckte, die hem ter doodt bracht, niet dan van een gheweldighe vrees quam.

Siet hier noch een ander, van ghelijcke uytgangh. Seker Jood, uyt het landt keerende, raeckte op sijn Ezel in slaep. Dit beest, de wegen ghewent zijnde, gingh over een smalle planck, die, als een Brugh over sekere schrickelijcke afgront lagh. Toen hy in de stat in sijn herbergh ghekomen was, wierden hem ghevraeght door welcke wegh hy quam. Hy seyde dat hy't niet wist. Des morghens bracht men hem by de planck; op dat hy sien sou voor welck gevaer Godt hem bewaert had. Hy, dit siende, kreegh sulck een schrick, dat hy in onmacht viel, en noch niet weer bekomen is.

Van de ghewoonte.

WAt de opvoedingh in de jonghe kinderen van hare jonckheydt af vermagh, ende hoe veel daer oock aen gelegen is, dat selve maeckt ons *Plutarchus* bekendt, in sijn Boeck van de opvoedingh der kinderen, daer hy oock onder andere dese volghende Historie verhaelt.

Den beroemden Wet-ghever *Lycurgus*, by die van *Sparta*, hadden eens twee jonghe honden in eene werp geworpen sijnde, maer ghewende die bysonderlyck, ende brachtse op verscheyde manier, aert ende wys op: Den eenen ghewende hy tot het jaghen, ende naerstighe wacht: den anderen liet hy leegh gaen, en voede hem altydt met leckere beetjes ende in alle luyigheyt op. Als de *Lacedæmoniers* nu op een sekeren tydt al te mael by malkanderen vergadert wa-

ren, sprack hy tot haer: Ghy beminde borghers van *Sparta*, die hier al te samen versamelt sijt, op dat ghy weten mooght, en dat u lieden bekent magh wesen, hoe groote *praerogatyf* de leere, de oeffeningh ende de ghewoonte heeft om tot groote staet en deught te komen, dat wil ick u lieden terstondt met dese twee honden aenwysen. Bracht hier op in't midden van hare vergaderinge een schotel met gebraedt, en een levenden Haes, ende stelde sijne twee Honden daer los en ledigh by; doen liep den eenen schierlyck naer den Haes, ende vervolghde hem: maer den anderen maeckte sich vrolijck by't ghebraet. Doen de Borghers dit noch niet verstaen, nochte begrypen konden, wat *Lycurgus* daer door af-beelden, voer hy voort in sijn discours, segghende: Hoort ghy *Lacedaemoniers*, dese twee Honden sijn van eenderley Ouders gheteelt, op eene tydt, op een, ende de selve plaets,

maer op verscheyde manier, aert, ende wyse heb ick die op ghetrocken, waer over den eenen nu oock een Hasewint hondt gheworden is, maer den anderen nerghens anders goet toe is, dan alleenlyck om sijn buyck te vullen: op de selve manier gaet het met uwe kinderen; treckt ghy die in deught op, en houdt ghy die tot neerstigh arbeyden, soo wordender gheschickte luyden uyt, die het ghemeyne beste konnen voorderlijck ende dienstigh sijn; maer is't saecke, dat ghy die laet opwassen in laster ende schande, in wellusten, en leegh gaen, soo brenghen sy even soo veel nut ende profijt by, als desen vuylen ende onnutten Hondt.

De tydighe hulp.

EEn man, in Switserlandt op een gheberghte, met een groot bosch bedeckt, verdwaelt zijnde, wiert daer

van de nacht overvallen. Hy, niet verder gaen konnende, vermits hy niet wist waer hy sijn voeten setten sou, bleef staen ter plaets, daer hy was, om daer het overighe van de nacht te verslijten. Hy klom, vermits hy de Wolven oft Beren vreesde, op een dicke hoom, die by geval hol was, en viel daer in, ghelyck in een kuyl, oft in een ope gracht.

Toen den dagh gekomen was, wist hy niet wat hy doen sou, om sich uyt dit graf, daer in hy levendigh begraven was, te redden. Hy dé met sijn handen alle pogingen, die hy bedencken kon; maer vergheefs. Hy riep en kreet; maer al om niet: want hy was meer dan een uer gaens van de bewoonde plaetsen. Hy versleet dry daghen in dese bangigheyt, en wist geen beter raet dan sich, in dese perssende noot, vierighlijck aen Godt te bevelen, en, alle hoop van leven verloren hebbende, sich tot wel sterven te be-

reyden. Maer een Beer, op dese boom klauterende, om daer honigh te vinden, daer op hy seer verleckert is, sette een van sijn pooten boven op de kant van't hol, daer de man inghevallen was. Dese man, gheloovende dat het een ander mensch was, die hem quam helpen, vatte dese poot aen, en hield die soo styf vast, dat de Beer, die bevreest wiert, de man om hoogh trock, tot dat hy aen iets anders vat kreegh, en de Beer los liet, die van schrick inghenomen, wechvlood, de man onbeschadight liet, en hem in deser voeghen van de doodt verloste.

Op wat manier het de oude Romeynen met de bruydt *ende* bruyloften *ghehouden hebben.*

BY de Romeynen was het een ghebruyck, wanneer een *Bruydt* en*de Bruydegom* t'samen bruyloft hielden dat men aen de *Bruyt* dese volghende

dinghen presenteerde, en voorstelde, als ten eersten;

1. *Water* en *vier*, dat moeste sy met haer handen aenroeren.
2. Wierden haer de hayren met het spits van een hellebaert onderscheyden, ende een scheysel ghemaeckt.
3. Wierden haer vyf brandende wassche Flambeauwen ofte Fackels voorghedraghen.
4. Sy wierdt met een breeden riem om haer lichaem ghegort.
5. Ghelyck als by de *Griecken* op de Bruyloften ghesonghen wirdt *Hymen! Hymeraeus!* alsoo songhen de *Romeynen* het Bruylofts-liedt *Talasius! Talasius!*
6. Wanneer men nu naer gehoudene bruyloft de *Bruyt* soude by haer Man 'thuys voeren, gingh sy selver niet goetwilligh over den drempel van het Huys, maer wiert van de bywesende Vrienden opghelicht, ende al-

soo als met ghewelt in huys ghedraghen.

7. Sy moest oock een Spinne-wiel ende Spin-rocken in des Bruydegoms huys brengen, ende de deur met Wol oft Vlas oock kroonen ende cieren.

8. Dit gheschiet zijnde, begon sy haren Echten Man toe te roepen, segghende: Daer ghy *Cajus* zijt, daer ben ick *Caja*.

9. Eer sy te bedde gingh, wierdt haer desen *Bruyt-gordel* opentlyck ontbonden.

10. De *Bruydt* ende *Bruydegom* moesten eerst een *Que-appel* op eten, welck gebruyck *Solon* verordonneert heeft.

11. Daer naer wierp den longh ghetrouwden man menighte van *Haselnoten* onder het volck.

12. Men mocht gheen Bruyloften aenstellen in de maent van *Mey*.

13. Gheen Vryster waer het geoorloft op heylighe daghen te trouwen, maer de Weduwen was sulckx vergunt.

Dese en dierghelycke ceremonien sijn doorgaens van *Plutarchus* aengheteeckent, en sijn oock by andere Autheurs te vinden.

Van de wonderlycke werckingh des musijcks aen den Deenschen *koningh* Ericus.

ICk ben noch indachtigh, het geen ick voor eenige jaren by een Chronyckschryver ghelesen hebbe, datter eertyts aen het Hof van den Koningh in *Denemarken*, *Ericus* ghenoemt, een wonderlijcke Luytenist gheweest is, welcke roemde; dat hy door sijn konst de ghemoederen der toehoorders soo seer beweghen konde, dat sy van hare sinnen souden berooft, ende rasende dol worden. Om sulcks te sien ende te bevinden is den Koningh *Ericus* heel nieuwsgierigh geweest, beval derhalven aen den Musieck-Meester; dat hy sulcks soude te weegh brengen, en*de* in't werck stellen. Dese heeft het aenge-

nomen, ende belooft het selve te volbrenghen. Op dat nu alles sonder schade mocht toegaen, heeft desen voornoemden *Luytenist* bevolen; alle gheweer ende wapens aen een kant te brenghen, ende daer ontrent wachters ende Trawanten te stellen, de welcke, wanneer sy een tumult hoorden, souden komen inspringhen, ende al het onheyl, welck daer door soude konnen ontstaen voorkommen ende stutten; en dan, op dat sy oock niet uytsinnigh mochten worden souden sy hem (den Musicant) de luyt uyt de hant grypen, ende op sijn hooft ofte aen de mueren te pletteren slaen. Wat gheschieter*?* In't begin speelden desen meester een onghewoonlycke ernsthaestighe melodye op sijn *Luyt*, waer door de toehoorders tot de treuricheyt ghebracht, ende by naer als verslaeghen wierden. Terstont daer op, heeft hy soo een lieflyck, lustigh ende vermaeckelyck liedt ghespeelt,

dat de ghemoederen der omstaenders heel verandert wierden, met uytterlijcke mijnen hare vrolijckheydt te kennen, ende te verstaen gevende, jae konden haer ter nauwer noodt ende qualijck ghenoeght van den dans onthouden. Op het lest begon desen Luytenist op een sonderlinghe ende doordringhende manier te spelen, soo dat al de teghenwoordighe van haer sinnen berooft wierden, ende onder malkander begonnen te vechten, slaen &c. Op dit ghetier quamen de Trawanten terstont ingheloopen, die den woedenden ende nu dullen Koningh *Ericus*, niet soo veel hebben konnen teghen houden ende bedwinghen, dat hy niet een Rappier van haer allen machtigh wiert, daer hy vier van de syne mede ter neder stack*:* ten laetsten is hy evenwel (naer dat men de Luyt van sijn Meester ghenomen ende aen stucken gheslaghen hadde) door hulp van eenighe Stoel-kussens

ter Aerde neder ghestort, en sijn rasernye ende uytsinnigheyt is alsoo gestilt. Tot sijn voorigh verstandt nu wederom gheraeckt zynde, heeft hy sich over sijn sonde ende Doodt-slagh, leetwesen ende berouw hebbende, met sijne Ghemalin naer Jerusalem ende het Eylandt *Cyprus* vervoeght, daer den Koningh *Ericus* ende sijn Gemalin te samen quamen te overlyden.

Van de seven slaepers.

WY lesen by sommighe *Catolycke* Schryvers, ende oock by *Volateranus*, in sijn 9. Boeck, datter in het jaer naer Christi gheboorte 447. Seven Mannen gheweest zyn, met Namen, *Maximianus, Malchus*, *Martinianus*, *Dyonisius*, *Johannes*, *Serapion*. ende *Constantinus*, welcke, doen sy de bittere vervolghingh van den snooden Tyran *Decius* sochten te ontvlieden, van *Ephesus* sich naer den Bergh *Coelius*

vervoeghden, daer sy in een diep hol kropen, ende haer daer in verberghden. En oft sy schoon met gheen eten versien waren, soo zyn sy doch al evenwel door Godts Almoghentheyt ende Voorsienigheyt bewaert, ende van gheen hongher aenghevochten, maer in een soeten slaep ghevallen, ende syn alsoo 196. achter een volghende jaeren blyven slaepen. Naer ge-eyndighden slaep hebben sy onder malkander veraccordeert, ende over een ghekomen, om Christi wille Martelaren te worden, begaven haer alsoo weder naer het verloop van die 196. jaren in het dertighste jaer der Regeringh van den Keyser *Theodosius* in de Stadt *Ephesus* op een Paes-dagh, niet anders meynende, oft sy hadden maer eenen dagh ende eenen nacht gheslapen. Maer men heeft uyt haer oude ende nu al reets onghewoonelijcke kleedinghe, uyt haer veranderde ende vervremde spraeck, ende andere om-

standigheden bespeurt, ende eyndelijck uyt haer eyghen woorden bevonden, want sy voor lieden waeren, ende hoe langh sy gheslaepen hadden.

Desghelycken heeft oock tot *Lubeck* een Scholier seven achter een volghende jaren gheslapen, die doen daer naer by gheval ghevonden ende opgheweckt wiert, volghens de ghetuyghenis, welcke *Crantzius* hier af gheeft, in het achtste Boeck op het 39. Cap.

De ouden, als, *Diog. Laertius*, *Aulus Gellius*, ende meer andere, verhalen oock dierghelycke gheschiedenis van *Epimenides*, van gheboorte uyt het Eylandt *Creta*, die ten tijden van *Pythagoras*, van sijn Vader uyt-gheschickt wiert, om een verloren Schaep weder te soecken. Dese begaf sich in de middaghs hitte in een Bergh daer hy 57. jaer in bleef ligghen slapen. Uyt desen slaep ontwaeckende, socht hy sijn Schaep noch, het welck hy

doch niet en vondt, vervoeghde sich derhalven weder naer sijn Ouders huys, daer hy alle dingh verandert vondt, maer wiert eyndelijck van sijn jonghsten Broeder (die nu al een oudt Man was) ghekent.

Van het kussen.

P*Lutarchus* stelt onder andere sijne Romeynsche vraghen oock dese voor: namentlyck, Waer van het eerst ghekomen is, dat de Vrouwlieden haere naeste bloet-verwanten, welcke mans Persoonen sijn, ende de mannen daer-en-teghen de Vrouwen kussen*?* Onder andere oorsaecken sijn dese wel de voornaemste. Eerstelyck, om dat het te Roomen verboden was, dat geen vrouw mocht wyn drincken*:* op dat men nu bespeuren mocht, oft der vrouwen adem oock naer wyn stonck, maeckte men een wet; dat de naeste Bloetverwanten

haere vriendinnen souden den mondt bieden, ende haer lipjes met een kus drucke*n:* waert nu dat sy wyn gedroncken hadden, soo moesten de mans haer daer over bestraffen ende aenklaghen. Welcke Vrouw nu bewust was dat sy gheen wyn ghedroncken hadde, reyckte den mondt vrywilligh toe, ende kuste hare Vrienden. De andere oorsaeck is dese: Naer de verwoestingh der Stadt *Troja*, versamelden haer al de overgheblevene Troyaensche Vrouwen ende Mannen, ginghen te Scheep om een ander Landt ende wooningh te soecken, quamen eyndelijck in *Italien* by de Rivier *Tybris*. Hier klommen de Mannen uyt het Schip op het Landt, begaven haer Landtwaerts in, ende de Vrouwen bewaerden de Schepen. Dese hielden onder haer raedt, hoe sy het best souden in't werck stellen om daer te blijven, quamen ten laetsten hier in over een, dat sy het

vier in de Schepen souden steecken, om dat hare Mans dan niet voorder souden gaen. De Mans begaven haer haest weder naer de Schepen, door dien sy saghen de flickerende vlam, ende vernamen het brandende vier, van meyningh wesende hare Schepen te redden. Doen dese Vrouwen nu haer Mans toornigheyt vernamen ende ghewaer wierden, liepen sy naer haer toe, vielen haere Mans om den hals, kusten haer, ende stilden alsoo niet alleenlijck met hare vriendelijckheydt haer Mans toornigheyt, maer beweeghden ende bepraeten haer oock, om daer te blijven, een Stadt te bouwen, ende dat landt in te nemen, waer van dat naderhandt de Stadt Roomen haer oorspronck gekreghen heeft, ende dit ghebruyck van kussen is altijdt by de Romeynen tot een eeuwighe ghedachtenis van de Troyaensche Vrouwen ghebleven.

Van Apollonius Thyanaeus *een beroemden toovenaer.*

P*Hilostratus*, een beroemden grieckschen Histori-schryver, heeft het leven van *Apollonius*, (welcke een Pythagorisch Philosooph geweest is, ende tot *Ephesus* gheleert heeft) wytloopigh beschreven. Daer hy onder andere veel ghedenckwaerdighe dingen van verhaelt, ende datter in synen tijdt gheen ervarender nochte gauwer Toovenaer gheweest is, als hy. Hy hadde twee Wyn-tonnen bereydt, een voor reghen ende quaedt weder, ende de ander voor schoon weder. Als nu Indien met groote drooghte ende dorheyt beswaert was, dan opende hy de eene Tonne, liet daer reghen ende wolcken uytkomen, waer door het Landt bevochtight wiert: wanneer het nu daer-en-teghen te veel regende, dan dede *Apollonius* de andere Ton

op, ende liet daer de winden uytvlieghen, welcke den reghen verdreven ende helder en klaer weer in de plaets maeckten. Behalven dit altemael, soo gheboodt hy aen Stoelen, Bancken, Beeckers, Glasen ende Kannen, wanneer hy met de Indiaensche Wysen aen de Tafel sat, dat die moesten oppassen, inschencken, aendienen, &c. het welck oock terstont gheschiede. Wanneer *Apollonius* wandelde daer Boomen stonden, dan groete hy de Boomen, maeckte oock dat sy haer op de eene zijde booghde*n*, ende hem in't Griecks met luyder stemme antwoorden ende bedanckten. Doen desen *Apollonius* by den Keyser *Domitianus* van weghen sijn Tooverye aengeklaeght, ende voor hem ghestelt wiert, naer dat de klachten gheschiet waren, verwachte men een antwoort van hem, maer daer quam niet voor den dagh, door dien hy verdween, ende men hem niet eer en sagh, voor hy te *Ephesus* by sijne

Discipelen stondt: Alwaer hy kort daer naer, op *Cathedra* staende, ende sijn les houde*n*de, schielyck stil sweegh, ende in een Geest veranderde; riep daer oock daedelijck met luyder keelen op*:* Recht! Recht, *Stephanus!* vaer voort! slaet dien vervolger! dien Schelm! Dat is wel, ô *Stephane!* ghy hebt u dinghen recht gedaen, siet! daer leydt hy ende is al doot! In dit selve oogenblick wierdt den Keyser *Domitianus* doorsteecken.

Waer de swaluwen *des winters blyven.*

T'Is notoir ende beke*n*t, dat de *Swaluwen* teghen 't aenkomen des Winters haer Somerlijcke Herberghe verlaten, den Waerdt de rugge toekeeren, ende wegh vlieghen. Nu is de questie; Waer dese ondanckbaere gasten haeren kours naer toe setten? Soo veel de experientie hier af aengaet, soo ghetuyght die selve, dat de

Swaluwen haer by hoopen naer de Zee ofte Rivieren begeven, haer daer in verberghen, sonder eten, sonder adem haelen, en sonder eenighe andere nootsaeckelijckhede*n* daer op de gront stil blyven ligghen, roeren haer niet, indien sy niet door onghestuymigheyt des waeters daer van daen ghestooten worden. Als nu 't water weer begint op te doyen, en tegen de Somer komt, dan soo worden sy oock weder als levendigh, kruypen dan recht naer den Oever, daer sy haere vederen door natuerelycke warmte weder droogen en daer van daen vlieghen. Sulcks is in der daet bevonden, door dien de Visschers somtydts verscheyde *Swaluwen* 's Winters uyt het waeter pleeghen te brengen, die in haer uyterlijcke ghedaente wel heel doodt schynen, maer wanneer men die in een warme kamer brenght, en haer daer een weynigh laet ligghen, soo bespeurt men in der daet, dat sy niet doodt sijn, maer ter-

stont weer levendigh worden, en rontom in de kamer vlieghen; doch sulcks duert niet langh, maer sterven dadelijck, en blijven altijdt doodt, nademael sy te rechter tydt niet syn wacker gheworden, noch haeren Winterslaep volbracht hebben.

Wat de schoonheyt vermagh en kan te weegh brengen.

IN't Eylandt *Cypris* (gheleghen in de Middelandtsche Zee, hedensdaeghs de Turcken onderworpen) woonde eertijdts een voornaem Edelman, *Aristippus* ghenoemt, dese hadde dry Sonen, en onder anderen oock eenen, die wel de schoonste van haer allen van ghedaente was, maer daer-en-teghen oock dom, bot, sonder verstandt, en konde gantsch niet, noch door lust, noch door dwangh in sijn hooft brenghen, waer over hy van ieder een voor een Dwaes ghehouden

wiert; leefde des halven als een onverstandigh beest, uijt welcke reden hy oock *Cymon*, dat is, in hare spraeck, een *Beest*, ghenoemt wiert. Desen *Cymon* gingh eens op een vollen middagh op het Veldt, een groote houte knodse op sijn schouders draghen: ende begaf sich nu hier onwetende in een wout, daer hy een loufvrouw, met onghemeene schoonheyt begaeft, onder de boomen sagh ligghen slaepen. Hier bleef hy een tijdt langh staen, leunende met sijn swaer en dwaes lichaem op dese knodse, aenschouwende dit waerde *Venus* Beeldt, en vertoefde daer soo langh, tot sy uijt den slaep ontwaeckte. In dit aenschouwen en grondelijck betrachten, wiert sijn hert soo ontsteecken, ende sijn ziel soo verheught en verblijdt, dat hy heel verandert zijnde van ghemoet, sich naer huys begaf, sijn Vader biddende, dat hy sijne Broeders soude aenporren om sijne voetstappen naer te volgen: Be-

gint van stonden aen de Studie te hanteren, en dede in weynigh tijdt soo goede voortgangh, dat hy niet alleen een subtylen *Philosooph* was, en op alle Instrumenten aerdigh naer de konst en maet wist te spelen, maer in't ryden, ringh-steecken, loopen, worstelen, vechten, en dierghelycke Ridderlycke Exercitien soo ervaeren, dat hem niemandt kon naer doen, t'geen hy haer voor dede, weshalven sijn naem en faem, sijn prys ende eer, over het heele Eylandt met de silvere Trompet door de vlieghende Ionckvrouw wiert uytgheblasen. Doen hy nu door liefde teghen *Iphigenia* ontsteecken, uijt een onverstandigh gediert een verstandigh mensch was gheworden, begeerde hy anders niemandt ten houwelijck als de ghemelde *Iphigenia*. Maer sy was al, tot sijn groot ongheluck: aen een ander verlooft. Hierom heeft *Cymon* haer evenwel niet verlaten, maer is haer noch eyn-

delijck naer veel uytghestaen ongheluck, ende naer veel moeyte ende arbeydt, deelachtigh ende machtigh geworden, ghelijckmen sulcks by *Bocatius* lesen kan.

Van een meester die levendighe neusen ende lippen konde aensetten.

T*Aliacoth*, een seer beroemt, ende daerbenevens oock expert Italiaensch Medecyn-meester, heeft by onsen tydt een sonderlinghe greep gevonden, waer door hy in plaets van afghehouwen Neusen ende Lippen, nieuwe Neusen ende Lippen soo kan aensetten, dat sy weder wasten, ende dat uyt de huyt van boven aen den arm, naest het Schouderblat, daer hy soo veel alsser van nooden is, af snyde, ende dat aen de plaets daer de Neus ghestaen heeft aerdigh by brenght, ende dat soo lange tydt by een voeght ende vast bindt, tot dat de afghesne-

dene huyt vast aen't aenghesicht ghewassen is, welcke hy dan daer naer soo snydt, datse een Neus gelijck wordt, ghelijckmen sulcks in *Taliacoths* Boeck lesen ende vinden kan. Dewijl daer veel ghevonden worden, die sulcke pyn, ende sulcke smerten niet uytstaen willen, ofte konnen datmen uyt haer eyghen arm soude snyden, soo wordender luyden ghevonden, die sich door gelt daer toe laten omkoopen, om, wel te verstaen, vlees uyt haer armen te laeten snyden, waer door halve Neusen konnen gheheelt worden. Hier komt my met een te vooren het gheen ick voor desen in de *Stenographia* ghelesen hebbe.

Een groot Heer hadde sich oock een Neus laten aensetten, ende het Vlees uijt een arm Mans lichaem laten snyden. Desen rijcken Heer ghebruyckte dese valsche Neus wel eenighe jaren langh sonder letsel daer aen te hebben; maer nu ghebeurde het,

dat desen armen Man quam te sterven, ende soo haest sijn verstorven lichaem begon te stincken, ende te verderven, doen vervuylde desen rijcken sijn Neus oock, wiert stinckende, ende viel van het aenghesicht af: wilde desen rijcken nu wederom een Neus hebben, soo moest hy weer een nieuwe laten aensetten.

Van de vyantschap tusschen de padden ende spinne-koppen.

E*Rasmus* van *Rotterdam* beschrijft een wonderlijcke gheschiedenisse in sijn samen-spreeckinghen, welcke waerdigh is datmense verhaelt, ende oft hy het schoon een Fabel noemt, soo gheeft de dagelijcksche experientie daer ghetuyghenis van, ende wort selfs oock met de natuer bevestight. Dat de Spinne-kop groote vyandtschap teghen de Padde draeght, is kennelijck uijt dit volgende exempel.

Den beminden Leser weet buyten twyffel, dat in Britanien de Kamervloeren met groene liesen bestroyt worden: een seeckeren persoon hadde eenighe bundelkens in syn slaepkamer versamelt, om de selve ter gelegener tydt te stroyen; als hy nu naer het middaghmael op syn rugh lagh en sliep, isser een groote Padde voort ghekropen, ende heeft den mondt van desen slaependen belegert, syne vier pooten op de opperste ende onderste lip gheslaghen hebbende: de Padde daer af te trecken was een seeckere doodt, niet af te weeren, was noch wat wreeder als de doodt selver. Eenighe rieden in dit geval, datmen den persoon rugghelincks aen een venster soude draeghen, aen het welcke een groote Spinne-kop aen syn webbe weefde. Dit gheschiede alsoo de Spinne-kop haren vyandt in het oogh hebbende, laet sich dadelyck langhs haeren draet afvallen, schiet op de Padde

haren Angel uyt, ende keert soo wederom langhs den draet naer haer Spinne-ragh: de padde swol op, maer konder niet af ghetooghen worden; wiert doen weder op een nieuw van de Spine-kop ghetreft swol noch dicker, ende leefde noch evenwel: ten derdemael ghetroffen sijnde, heeft sy haer Pooten los laten gaen, ende is doot ter aerde ghevallen. Met dese danckbaerheyt heeft de Spinne-kop haeren Huyswaert geloont.

Dry meester-stucken van dry ghebroeders.

VOor desen hebben wy noch van lieghen ghesproken: maer ick bevinde dat dit volghende het voorgaende overtreft. In ons dorp seyt *Philippus d'Alcripe* in syn nieuwe fabryck-konst, woonde een Man, *Simonet* ghenoemt, wiens Vrouw dry Sonen op eenen tydt baerde. Doen de kinderen nu volwassen waren, liet de

Vader een ieder een handt-werck leeren, den eenen by een Barbier, den anderen by een Smidt, ende den derden by een Scherm-meester. De Vader nu oudt gheworden zynde, ontboot syne dry Sonen by hem, ende beloofde aen die geen, de welcke syn Ambacht het best gheleert hadt, syn huys voor uyt. Dit stondt de Sonen seer wel aen, door dien elck op syn konst vertrouwde. Men bestemde nu een dagh, dat dese dry Broeders in teghenwoordigheyt van haer Vader ende veel andere luyden haer proefstuck souden doen. Den Barbier trat eerst te voorschyn, trock syn Scheermes uyt de koker, en siet! daer komt juyst op dat ooghenblick een Haes, van twee honden ghejaeght voor by geloopen, den welcken desen Barbier oock achtervolghde, ende scheerde hem den Baert aen syn Muyl soo aerdigh, soo gladt, ende sonder eenighe beseeringh af, dat hy het niet beter

soude konnen doen oft hy schoon stil op een stoel geseten hadde. Den tweeden, de Smidt, wilde oock syn konst aenwysen: ende siet! doen reedt daer juyst een Ruyter voorby in volle Galop. Hy niet traegh zynde, liep achter dit Peerdt, syn Hamer ende Tangh in de handt hebbende, brack alle vier de Hoef-ysers eerst van des Peerdts voeten, ende smeede daer terstont weder andere aen, met sulck een gauwigheydt, oft het voor hem vast ghebonden hadde gheweest. Den lesten ende ervarensten, was de Scherm-Meester, want desen nam syn Rappier, begaf sich daer mede op de straet in een grooten slagh-reghen, ende slingerde daer mede met sulck een gauwigheyt om syn hooft ende lichaem, dat daer niet een enckele druppel water hem op het lyf en viel, maer bleef een langen tydt sonder nat te worden in den reghen staen.

Van de dronckenschap van eenighe jonghe studenten.

TE *Agrigent* in *Sicilien* stelden op seeckeren tijdt dry jonghe Studenten een Maeltijdt aen, swelghden soo veel eten en drincken in, dat sy niet alleen vol ende droncken, maer oock van haer verstant berooft wirden: want sy beelden haer selven in, datse op de Zee seylden, ende dat het Schip van weghen al te grooten last moest sincken, ende te gronde gaen. Om het selve nu te verlichten, wierpense al uyt de kamer watter by ende ontrent was, Stoelen ende Bancken, Kannen ende Glasen, niet anders meynende, oft sy ontlasten haer Schip, ende smeten alles in't water. De menschen, die hier ondertusschen voor by ghinghen, verwonderden haer over dees dollicheydt, ende naemen met groote begeerte naer haer, het gheen

sy wegh wierpen, ende ginghen daer vrolijck mede naer huys. Des morghens daer aen, wierden dese Lickebroers voor den Raedt ontboden, de welcke haer van weghen haere dronckenschap berispte, ende heerlijck over den hekel haelden, haer vraeghende, Hoe sy tot sulcke rasernye ghekomen waeren*?* waer op sy antwoorden: Dat de noot in het Schip sulcks vereyschte, ende daer door ghenootsaeckt waren, eenighe goederen over het boort te werpen, om niet heel te gronde te gaen; ende sy achten het oock veel lichter ende beter, (seyden sy,) eenighe waeren, dan haer leven quyt te raken, ende het was oock beter goet te verliesen, als Schip-breuck te lyden. Een onder haer allen, die men voor den outsten ende wysten aensagh, hadde sich in desen noot onder het bedt verborghen, ende seyde voor den Raedt; dat hy om de schroomelycke doodt te ontkomen, sich in't

onderste deel van't Schip begheven hadde. Uyt welcke dwaese reden den Agrigentschen Raedt bespeurde, dat sy van *Bacchus* overrompelt waren geweest, ende niet hadden uyt-gheslapen.

Pythagoras *kan wilde, ende onghetemde ghedierten met woorden bepraten, ende de selve bedwinghen.*

P*Ythagoras* gaende op sekeren tydt in de Somer, van Tarenten naet het veldt, ontmoete hy by gheval een Koe-herder, welcke het Vee dreef, waer onder een Os was, die op de gesaeyde Ackers gins en weder liep, jae alles vernielde ende aen stucken beet wat hem voorquam*:* Teghen welcke Koeherder *Pythagoras* dese volghende reden aenstelde, segghende: Staet op, ende weydt uw' vee, daer ghy toeghestelt sijt, ende staet soo stil niet, ende wilt ondertusschen de Ac-

kers van andere luyden gheen schaede toevoeghen, maer verbiet uw' Os, op dat hy het Kooren verschoone. Desen dommen ende ongheslepen Boer, lachte den goeden *Pytagoras* heerlyck uyt, hem met dese woorden beschimpende: Ick hebbe die konst ende die spraeck noyt gheleert, waer mede ick teghen onvernuftighe dieren soude spreken, ende den Os verstaet myn Tael oock niet: maer ick sien u voor eenen konstighen Meester aen, daerom indien het u belieft, soo mocht ghy het verbodt in u eyghen naem doen, ende de schade selfs voor comen.

Pythagoras liet sich niet langh bespotten, maer gingh van stonden aen naer den Os toe, blies hem wat in het oor, waer op het ghediert hem terstont ghehoorsaemde, ende verliet de smaeckelycke kruyden der menschen, weder keerende naer sijn gheselschap.

Spurina *een uytermaten schoon jongelingh, maeckt syn selven leelijck.*

S*Purina* een Hetrurisch Iongelinck, was met uytmuntende schoonheyt begaeft, waer door oock alle vrouwen ende Ionckvrouwen, die hem maer eens aensagen, met heftighe liefde tegen hem ontstecken wierden, jae begeerden hem oock altemael te genieten. Dewyl hy nu oock van ghemoet wel verciert, beschaemt, kuysch, ende eerbaer was, heeft hy, om dat andere door sijne schoonheydt niet tot vuyle begeerten soude moghen ontsteecken worden, sijn wonder schoon aenghesicht gekrabbelt ende gescheurt, ende sich daer door leelijck ende verschrickelijck gemaeckt, meynende dat het beeter was geen schoonheydt te hebben, als andere daer door tot vuyle lusten ende begeerten te ontsteecken ende verleyden.

Eenighe raedtselen, wiens uyt-legginghe het selve ghetal achtervolghende aen-wyst.

I.

K *En ben 't niet sprack een jonck Gesel,*
'k En wilde oock niet dat ick het waer,
Nochtans soo hoop ick evenwel,
Dat ick het worden sal hier naer.

II.

D*En grootsten Predicant die heefter twee ghebonden,*
Twee echtelijck getrouwt, en beyde sonder sonden,
Daer was noyt rycker paer, noch slechter Feest bestemt,
De Bruydt was moedernackt, den Bruygom sonder hemt.

III.

D*At niet en deught wordt wegh ghesmeten,*
Waer voor is't goedt, dat wild' ick weten.

IV.

I*Ck ben onnoosel ende vry,*
Van swarte konst oft Toovery,
Van moort oft dieft oft and're schanden,
Waer toe dan sulcken wreeden straf?
Te moeten in een steenen Graf,
Tot polver oft tot asch verbranden.

V.

I*Ck leef van water wint en steen,*
Daer mede moet ick sijn te vreen,
Men noemt my t'onrecht somtyts dief,
En ben noch alle mans gherief.

VI.

M*Yn Vader was noch Boer noch Mayer,*
Maer ben gecomen van een drayer,
Dus dray ick oock voor arm en ryck,
Maer ben den Esel schier ghelyck,
Want sal ick kloeck aen 't draeyen blyven,
Soo moetmen my met slaghen dryven.

VII.

'T *En deed' een haeckxken met een steel*
Den Esel soude wesen eel,
En waer dat maer uyt hem ghetrocken,
Soo waer hy eel spyt alle Bocken.

VIII.

D*Aer is een heerlyck werck gebouwt,*
Waer H: de G: het waer van gout,
'tIs soo deurluchtigh in ons ooghen,
Dat kleyn en groot sich spieg'len mogen,
Vaeck wordt hier Hamans spel ghespeelt,
En recht naer't leven af ghebeelt.

IX.

E*En sack was vol en wordt geleeght,*
Nu vintmen dat hy swaerder weeght,
Als sijnde boorde vol ghelaen,
Hoe kan dat sijn? ghy meughtet raen.

X.

V*An ryckdom wort ick meest geboren,*
Door my gaet menigh mensch verloren,
En vallen van het hoogh om leegh,
En oft ick schoon niet swaer en weegh,
En schyn heel licht in ieders ooghen,
Noch moet hy sijn van groot vermoghen,
En wel te recht een starcke man,
Die my ghevoeghlyck draghen can?

XI.

I*Ck heb veel geldts en goedt, en ben ghesondt van lyf,*
Nu raedt eens wat het doet dat ick dus arme blyf.

XII.

I*Onck en dom en teer en swack,*
Droegh ick licht een heel swaer pack,
Maer out en starck en wel bedacht,
Viel my te lastigh sulcken vracht.

XIII.

D*Aer is een Man in onse lande,*
Heel wel geleert goedt van verstande,
Cloeck in alle sijn bedryven,
Hy can Niet lesen, oock Niet schryven,
Hy can Niet spreken, en Niet hooren,
En u tot een goet ampt ghekooren,
Hy can Niet sien daer't licht en claer is,
En dese Man is Secretaris.

XIV.

I*ck wordt gebonden en gheslaghen,*
'kMoet sonder misdaet dit verdraghen,
Wat baetet dat ick maeck gheluyt,

Daer moet en brandt-merck op myn huyt,
Des spiegelt u ghy diefsche knapen,
Die meer als ick verdient Stadts wapen.

Toe-gift. Op de raedselen.

E*En huysman soo ick heb verstaen,*
Sprack op een tydt een Raedts-heer aen
En syde goeden dagh myn Heere,
Den Raeds-heer Sey wat's u begeere,
Ghy syt een Raeds-heer soo 'k versta,
Den Raeds-heer weer die seyde ja,
Syt ghy dan Raeds-heer? soo wilt raden,
Wat heb ick in myn Sack gheladen?
'tIs wit oft bont oft swart oft grauw,
'tIs levende en't kan segghen mauw,
Nu Raeds-heer raed eens wat is datte,
Boer Sey de Raeds-heer 'tis een katte,
Ghy hebbet schier by naer ghevat,

Sy doen den Boer dan 'tscheelt noch wat,
Doch soo veel niet als wyn en water,
Neen 'tis gheen kat maer 'tis een kater,
Wilt ghy al mé voor Raeds-heer gaen?
En cont gheen boere raedsels raen,
Dus wilt met Huyslien eerst verkeeren,
En't raden van de Boeren leeren:

Hier naer volght de uyt legghinghe.

I.

'K *En ben niet oudt sey Ionge-Piet,*
De jeucht, can vreughdt volharden,
Om out te sijn en wensch ick niet,
Doch hoop noch out te warden.

II.

A*Dam Bruygom Eva Bruyt,*
Liepen met de naeckte huyt.

III.

H*Et goedt waer't goedt voor is, dat wort ghevraeght,*
Maer van't ondeugende wort niet gewaeght,
'tOndeugend' is niet nut, het goedt is goedt,
Tot voordeel van't gesin die't kleet en voet.

IV.

T*Oeback daer menigh veel van hout,*
Wort in een steenen pyp ghedout,
Syn roock en smoock is ydelheyt,
Daer mé is't raedtsel uyt geleyt.

V.

D*E Meulenaer den vromen Man,*
Die sonder wint niet maelen can,
En sonder steen en can hy niet,
Daer hebt ghy dan het recht bediedt.

VI.

D*E Dryftol, sal hy drayend' blijven,*
Die moetmen al met slaghen dryven,
Dit beelt de luye Leer-knecht af,
Die niet en wilt als door de straf,
Siet desen luyaert desen traghen,
En wilt niet wercken als deur slagen,
Die luy sijn in het schole gaen,
Die moetmen dryven al met slaen,
Een snoode put is't al sijn daghen,
Daer in men 't water staegh moet dragen.

VII.

A*Ls ghy het woortjen eſel spelt,*
Soo is een ſ daer inghestelt,
ſ Is een haeckxken met een ſteel,
Neemt ſ daer uijt ſoo ſpeltet eel.

VIII.

D*E Galghe meest gemaeckt van hout,*
G. in de plaets van H. spelt Gout,
Elck spieghelt sich aen dit ghebouw,

't Sy kleyn oft groot oft Man oft Vrouw,
Voor al aen die, die teghen danck,
Hier stadigh klimmen Creeften ganck,
Hier sietmen hoe dat Haman gongh,
Die aen sijn eygen Galge hongh.

IX.

L*Eght op een schael een blaes vol wint,*
Ghy sult bevinden mynen vrint,
Dat schillen sal wel menigh aes,
Dat swaerder weeght de leeghe blaes,

X.

D*E welde heeft een swaer ghewicht,*
Maer scheynt in ieders ooghen licht,
De welde schynt een groot ghemack,
Maer is ghewis een sorgh'lijck pack,
Wat door de welde al gheschiet,
Van ongeval oft groot verdriet,
En hondert duysent qualen al,
Gesproten uijt dit dartel mal,
Die dit verhalen sou te gaer,

Hadt tijdt van doen wel seven jaer,
'k Segh tot besluyt een starcke man,
Is't, die de welde draghen can.

XI.

E*En rycke Gierigaert van onversaedt ghemoet,*
Die leeft al heeft hy veel altijt in aerremoet.

XII.

D*E Sonde valt de jonckheyt licht,*
Waerom? bevluyst is haer gesicht,
Maer d'outheyt gaet die overweghen,
En weet wat daer in is gheleghen,
Die weet wat last de sonde is,
Die valt het swaer in sijn ghewis,
O! jeught en houdt gheen sond' voor spel,
Want eeuwigh duerende is de hel.

XIII.

V*Rinden dat ghy het wel versint,*
De man en is niet doof noch blint,
Hy can oock schryven ende lesen,
Hy is niet stom, hoe can dat wesen,
Mocht iemant vraghen van de lien,
'tWoort Niet gheschreven can hy sien.
'tWoort Niet, ghesproken can hy hooren,
Niet can hy segghen naer behooren,
Hy can oock schryven 'twoortje Niet,
Hier hebt ghy vrinden het bediet.

XIV.

D*E heel en oock de halve Amen,*
En vele andere te samen,
Die worden door des Kuypers-handt,
Wel vast geslagen in den bandt,
Daer naer komtse d'yker yken,
't Geen men daghelyckx siet blyken,
Als hy brant op ieder vat
Eenigh wapen vande stadt.

Graf-schrift. Van Henricus VII. koningh van Enghelandt.

't IS seer wyselyck, en voorsichtigh van
Koninck Henrick ghedaen,
Dat hy van Koper liet maecken t'Graf
Daer in hy doodt sou staen:
Waer't van gout t'waer lanck ghestolen, en
hy naeckt daer uyt ghejaecht:
Soo snood' syn de dieven heden, d'welck
Godt moet syn gheklaeght.

Graf-schrift. Van een Spansche donia, begraven te Milanen.

H*ier leyt Mevrouw donie Maria die ghestorven is,*
Dertigh dagen eer sy Gravinne geworden is.

Te Wittenbergh heeft Marten Luther dit volghende graf-schrift.

M*Arten Luther, Bacchus, Gargantua, en Pantagruel,*
Sijn vier Slampambers, en Brassers
Die malkanderen ghelycken wel.

Een ander.

H*ier leyt begraven Anthoni van Aken,*
Godt geve de ziel in den Hemel te raken,
Maer wanneer t'gheschieden sal, can men niet verstaen,
Want nam de reyse seer ongewillich aen.

Een ander.

Hier leyt *Magister Tilleman*,
O Godt hy was een vroomer man
Hy leerden de Kinderen A. B. C.
En nu rust hy in pace.

Te Doornick.

ONder andere Graf-schriften is te vinden dit volghende in de Minder-broeders Kerck ghemaeckt ter ghedachtenisse van twee gehoude persoonen die naderhant haer elck in een besonder Clooster begeven hebben, den Man in't Minder-broeders Clooster, en de Vrouwe in't Clooster van de H. Clara, alwaer met der tydt den Man Pater is gheworden, en de Vrouwe Mater in haer Clooster.

Hier leyt den Vader, hier leyt de Moeder,
Hier leyt de Suster, hier leyt den Broeder,
Hier leyt den Man, hier leyt het wijf,
Doch maer twee Zielen en een lijf.

Van een goede griet.

L*Eser heb ick wel onthouwe,*
Hier leyt Griet een goede VrouWe,
Goet van leven, soet van aert,
Om haer wysheydt seer vermaert:
Lief-ghetalligh tot haer Maghen,
Sy kost leyden, en verdraghen,
Evenwel naer veel ellend',
Raeckten sy in't Graf ten END'.